

EU VAI EI?

EVAn arvo- ja asennetutkimus 2012

Ilkka Haavisto

Kustantaja: Taloustieto Oy
Ulkoasu: Monentekijät Oy/Kirsi Sundell
Painopaikka: Unigrafia Oy, Helsinki 2012
ISBN 978-951-628-549-1
ISBN 978-951-628-550-7 (PDF)

Esipuhe

Tuskin kertaakaan Suomen EU-jäsenyyden aikana on ollut yhtä jännittävää lukea kansalaisten käsityksiä Euroopan unionista kuin juuri nyt. EVAn Arvo- ja asennetutkimus valmistuu maailmaan, jota ovat leimanneet laajamittainen velkakriisi ja kriittiset puheet koko euron tulevaisuudesta.

Samalla on helppo sanoa, että tuskin kertaakaan Arvo- ja asennetutkimus on tuottanut yhtä suurta yllätystä kuin tällä kertaa. Suomalaisten vastauksista käy ilmi se, että heidän suhtautumisensa eurooppalaiseen yhteistyöhön on kypsynyt ja muuttunut moniulotteisemmaksi. Olennaista on kuitenkin se, että Euroopan unionin jäsenyydellä on edelleen erittäin vahva mandaatti.

Suomalaisten mielestä EU on sääntelijänä liian tiukka, mutta Suomea tai suomalaisuutta se ei uhkaa. EU:n demokratiavaje tunnustetaan, mutta sitä ei pidetä kohtalokkaana valuvikana. Enemmistö hyväksy eurooppalaisen integraation puolustajien pääargumentin, rauhan ja talouden edistämisen.

Suomen presidentinvaalien yhteydessä nousi hetkellisesti esiin ajatus paluusta markkaan. Tässä kohdassa kansa on kannoissaan vakaa – asiat ovat suhteellisen hyvin sellaisina kuin ne ovat nyt. Euron käytännölliset hyödyt painavat.

Ja innokkaimpia eurooppalaisia kansa jäähyttelee. Sen mielestä impivaaralaisuus ei näyttäisi olevan riskinä kovin mittava.

Kaiken kaikkiaan suomalaisten tuntemuksista heijastuu suuri pragmaattisuus ja odotettua pienempi tunteiden kuohunta. Poliittisessa keskustelussa se on aina hyvä lähtökohta, varsinkin tilanteessa jossa Euroopan kuohunta on tulla yli reunojen.

Raportin on kirjoittanut EVAn tutkimuspäällikkö Ilkka Haavisto. Pentti Kiljunen Yhdyskuntatutkimus Oy:stä vastaa aineiston tilastollisesta analyysistä ja tulosgrafiikasta, minkä lisäksi hän on antanut apuaan tutkimuksen eri vaiheissa. Esitän molemmille parhaat kiitokset.

Helsingissä 20.3.2012

Matti Apunen

Johtaja

EVA

SISÄLLYS

Esipuhe

1	Johdanto	7
2	Suomalaiset ja EU	9
2.1	Suhtautuminen EU-jäsenyyteen	9
2.2	EU-asenteiden pohjatiedot	16
2.3	Mitä EU suomalaisille merkitsee?	20
3	Mitä mieltä eurosta?	33
3.1	Euro ja taluskriisi	33
3.2	Evästystä euron kriisin ratkaisuun	37
3.3	Onko euro vastannut odotuksia?	42
4	Mitä on nurkan takana?	48
4.1	Suomen asema EU:ssa	48
4.2	Mitä EU:lta toivotaan (ja pelätään)?	55
4.3	Miten EU tulee muuttumaan?	59
5	Maailma ja me	66
5.1	Avautuva vai sulkeutuva Suomi?	66
5.2	Ulko- ja turvallisuuspolitiikan tutut askelmerkit	69
	Taustatietoa tutkimuksesta	74
	Liite: Kyselylomake vastausjakauksineen	76

1 Johdanto

Mitä mieltä suomalaiset ovat Euroopan unionista?

Vain muutama vuosi sitten tämä kysymys oli menettämässä mielenkiintoaan. Suomalaisten suhde EU:hun oli arkipäiväistynyt ja yllätyksentön. Muutokset kansalaismielipiteessä vuodesta toiseen jäivät vähäisiksi.

Näin ei ole enää. Kysymykset EU:n toimintakyvystä ja tulevaisuudesta ovat palanneet takaisin ykkösaiheiksi sekä meillä että laajemmin maailmalla.

Kotimaiseen keskusteluun EU-teema palasi Euroopan velkakriisin alettua. Keskustelun keskiöön se nousi viimeistään kevään 2011 eduskuntavaalien myötä. Suhtautumiserot EU:hun ja etenkin Euroopan velkakriisin hoitoon nostettiin keskeiseen rooliin vaalikampanjoissa ja vaalien tulosten tulkinnessa. Sittemmin ne ovat leimanneet kotimaisen politiikan miltei jokaista käännettä hallituksen muodostamisesta presidentinvaaleihin.

Maailmalla puolestaan odotellaan, saavatko EU ja euromaat suksensa suoriksi ja löytävätkö ne Euroopan syviin taloudellisiin ongelmiin tehokkaita lääkkeitä. Tässä kohtaa ulkomainen ja kotimainen keskustelu yhtyvät, sillä Suomella on pienenä, mutta asiansa hyvin hoitaneena euromaan oma tärkeä roolinsa näissä ratkaisuisissa.

Tiedoilla EU:ta koskevasta kansalaismielipiteestä on tilausta sekä koti- että ulkomailla. Niiden pohjalta niin politiikan kuin taloudenkin toimijoiden on mahdollista toimia paremmin.

Tiedoilla EU:ta koskevasta kansalaismielipiteestä on tilausta

Yleisesti otaksutaan, että elämme kasvavan EU-kriittisyyden aikaa. Asiaa koskeva tutkimuksellinen näyttö on kuitenkin jäänyt niukaksi.

Käsillä oleva raportti pyrkii vastaamaan tähän tarpeeseen. Tutkimus pureutuu siihen, mitä suomalaiset tänä päivänä ajattelevat EU:sta. Se selvittää, kuinka suhtautuminen EU:hun on muuttunut, millaisena kansalaiset näkevät Suomen roolin EU:ssa ja mitä he odottavat, toivovat ja pelkäävät unionin tulevaisuudelta.

EU-aiheiden ohella raportti luo myös katsauksen keskeisiin Suomen kansainvälisiin suhteisiin liittyviin kysymyksiin.

Se selvittää, mitä mieltä suomalaiset ovat Yhdysvaltojen ulkopolitiikasta, kuinka suhtautuminen Venäjään ja Pohjoismaihin on muuttunut ja ovatko suomalaiset aiempaa nihkeämpiä vai suopeampia sotilaalliselle liittoutumiselle.

Erillinen tarkastelu omistetaan kysymykselle siitä, onko Suomi vaarassa ”impivaaralaistua”, kuten usein kuulee väitettävän.

Raportti nojaa pitkään tutkimustraditioon, jonka puitteissa EVA on selvittänyt suomalaisten Euroopan integraatiota koskevia asenteita jo

miltei neljännesvuosisadan ajan. Ensimmäiset aihetta koskevat kysymykset esitettiin vuonna 1988. Integraatioasenteille omistettu EU, Suomi ja maailma -tutkimussarja käynnistyi tasan 20 vuotta sitten, keväällä 1992. Tämä raportti on kyseisen tutkimussarjan kuudestoista osa.

2 Suomalaiset ja EU

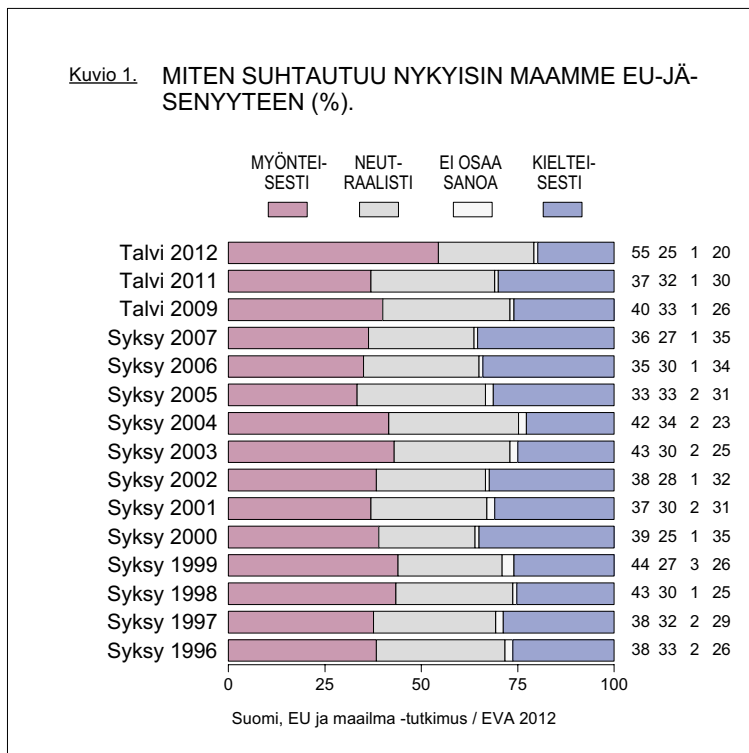
2.1 Suhtautuminen EU-jäsenyyteen

Euroopalla ei viime aikoina ole mennyt hyvin. Ajat ovat olleet taloudellisesti huonoja. Jotkut vaikeuksista juontavat juurensa maailmanlaajuisista muutoksista, toiset muiden maiden kompuroinnista, mutta osa on Euroopan itse aiheuttamia. Etenkin ns. euron kriisin hoitoa on arvosteltu paljon, mikä on ruokkinut laajemmin EU:n ympärillä vellonutta, sävyllään kriittistä keskustelua Suomessakin.

Vaikka tilanne oli pitkälti samankaltainen jo vuotta aiemmin, ei tuoloin tehdyssä EVA-tutkimuksessa voitu havaita olennaista muutosta suomalaisten EU-asenteissa. Nyt luvut ovat lähteneet liikkeelle ja monet voivat pitää niiden suuntaa yllättävänä.

Myönteinen suhtautuminen on vallannut alaa

Suhtautuminen maamme EU-jäsenyyteen on muuttunut paljon aiempaa myönteisemmäksi: Enemmistö (55 %) suomalaisista suhtautuu jäsenyyteen avoimen myönteisesti (**kuvio 1**).

* Vuosien 2000, 2002, 2004, 2006, 2009 ja 2011 tulokset perustuvat EVAn kansalliseen asennetutkimukseen.

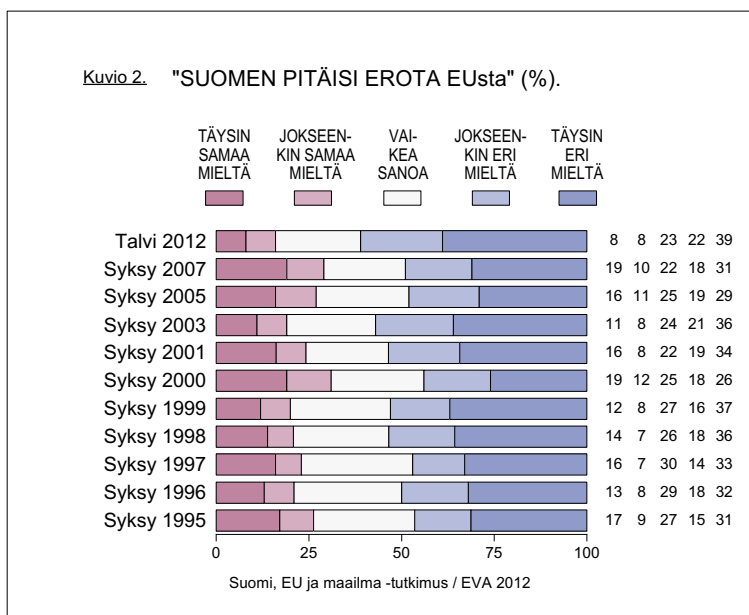
EU-jäsenyyden suosio on vaihdellut jäsenyysaikana ja ollut melko laajaa muutaman kerran aiemminkin, mutta tällä kertaa muutos edellisestä, vain vuoden takaisesta mittauksesta on huomattavan suuri. Myönteinen suhtautuminen on lisääntynyt miltei parikymmentä prosenttiyksikköä. Sekä kielteinen että neutraali suhtautuminen jäsenyyteen ovat menettäneet vastaavasti jalansijaa. Avoimen kielteisesti jäsenyyteen suhtautuu nyt vain viidesosa (20 %). Jäljelle jäävä neljännes (25 %) asennoituu EU-jäsenyyteen neutraalisti.

Kun tulosta verrataan pidemmällä aikavälillä saatuihin tuloksiin, on löydettävissä joitain yksittäisiä vuosia, jolloin kielteinen suhtautuminen jäsenyyteen on ollut miltei yhtä vähäistä kuin nyt. Silti myös tässä katsannossa nyt saatu tulos on poikkeuksellinen, sillä aiempiin huippulukemiinsa verrattuna EU-jäsenyyteen myönteisesti suhtautuvien osuus on nyt yli kymmenen prosenttiyksikköä aiempaa huippuarvoaan suurempi.

Muutosta arvioitaessa on syytä pitää mielessä, että EVAn tutkimusten tiedonkeruumenetelmä on muuttunut (ks. tarkemmin s. 74). Muutos ohjaa varovaisuuteen tulkinnoissa, vaikka sillä ei näyttäisikään olevan oleellista vaikutusta tämänkertaisen ja tutkimussarjassa aiemmin kerättyjen aineistojen vertailtavuuteen.

Leireissä on tapahtunut uusjakoa

Jäsenyyskannoissa havaittu ero aiempaan tulee esille myös eräissä muissa mittareissa. EU-jäsenyyden vastustuksen ”kova ydin”, Suomen eroa EU:sta vaativien joukko, on supistunut pienimmilleen koko jäsenyysai-

* Vuoden 2000 tulokset perustuvat EVAn kansalliseen asennetutkimukseen.

kana (**kuvio 2**). Vastaavasti vaateen torjuvien ryhmä on suurempi kuin kertaakaan aikaisemmin. Nyt yksi kuudesta (16 %) ajattelee, että Suomen tulisi erota EU:sta. Selvä enemmistö (61 %) torjuu ajatuksen. Ainoat ryhmät, joissa enemmistö on eroajatuksen kannalla, ovat perussuomalaisten kannattajat sekä EU-jäsenyyteen kielteisesti suhtautuvat.

Suomalaisten sitoutuminen EU-jäsenyyteen vaikuttaisi siis olevan laajempaa ja vahvempaa kuin koskaan ennen. Samalla jäsenyyskantojen väestöryhmittäinen tarkastelu (**kuvio 3**) osoittaa, että mielipiteet pola-

Sitoutuminen EU-jäsenyyteen näyttäisi siis olevan laajempaa ja vahvempaa kuin koskaan ennen

risoituvat etenkin poliittisen kannan mukaan. Kielteinen suhtautuminen jäsenyyteen kiteytyy aiempaa enemmän perussuomalaisten äänestäjiin.

Jakolinjat näyttäisivät liittyvän ainakin osittain päivänpolitiikan asemiin ja hallitus-oppositio -jakoon. Kahdeksasta eduskunnassa edus-

tetusta puolueesta kuusi on nyt hallituksessa, johon pääsyn ehtona oli rakentava suhtautuminen Euroopan velkakriisin hoitoon. Kantoja on kirkastettu tässä hengessä ja etenkin hallitusvastuuseen palanneiden puolueiden, erityisesti SDP:n, kannattajat näyttäisivät tarkistaneen näkemyksiään EU-myönteisemmiksi.

Kaavamainen hallitus-oppositiotarkastelu ei kuitenkaan päde hallitusvastuun jättäneen keskustan kannattajiin, jotka eivät ole – ainakaan vielä – omaksuneet jäsenyydelle kielteisempää asennetta (**kuvio 4**).

Kannanottoihin voikin liittyä syvempää poliittista itsetutkiskelua. Myönteiselle EU-kannalle päätymiseen saattaa ohjata myös pohdinta siitä, merkitseekö kielteinen kanta samaistumista laajemminkin EU-kriittisyyteen vahvimmin tukeutuneisiin poliittisiin tahoihin.

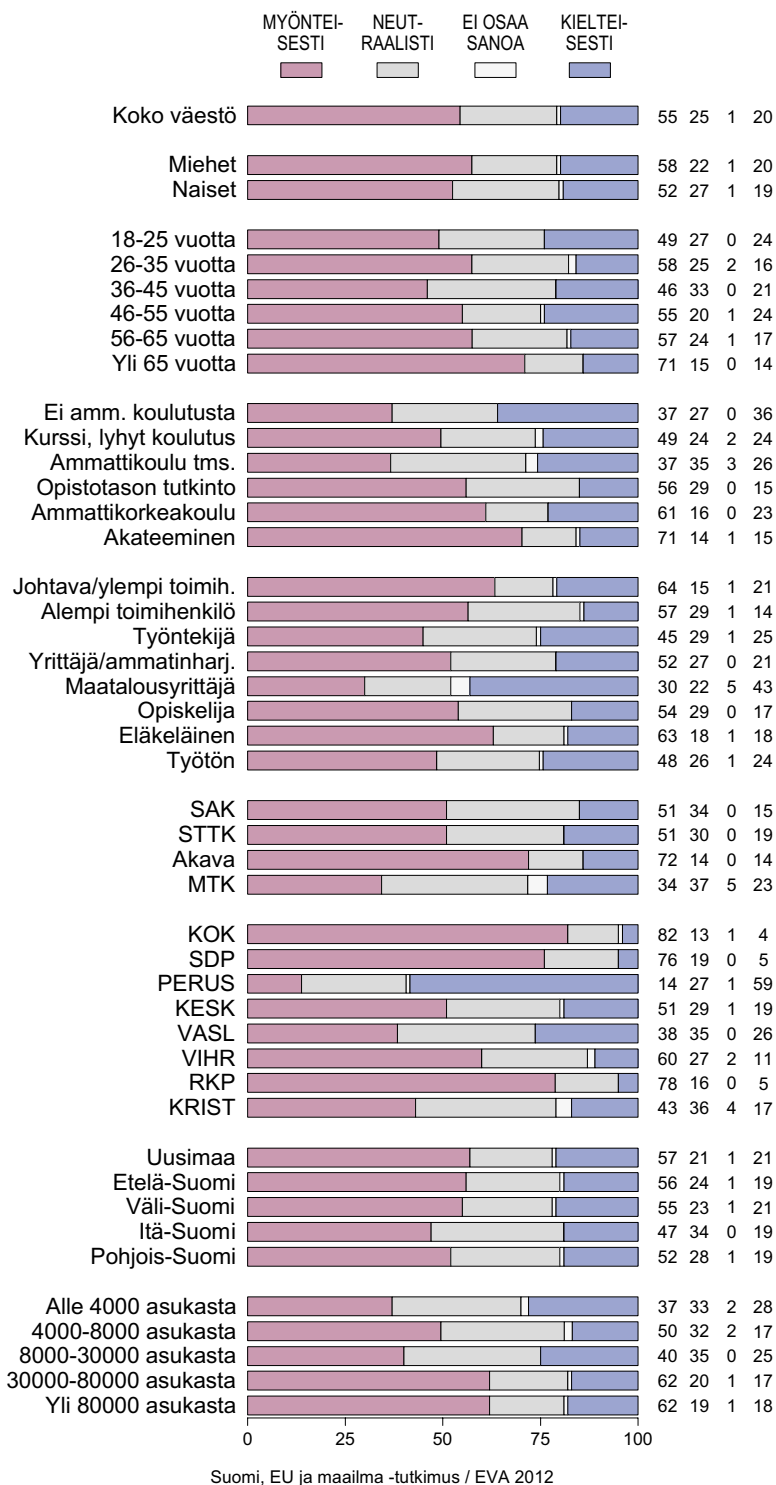
Myös kriittisyydellä on sijansa

Tulokset saattavat vaikuttaa ristiriitaisilta, jos otetaan huomioon, ettei EU viime aikoina ole paistatellut myönteisessä huomiossa. Päinvastoin, unioni on edustavimmillaankin lähinnä nähty ajalehtimassa ristiaallokossa kriisikokouksesta toiseen vailla selkeää näkemystä siitä, minne se on menossa.

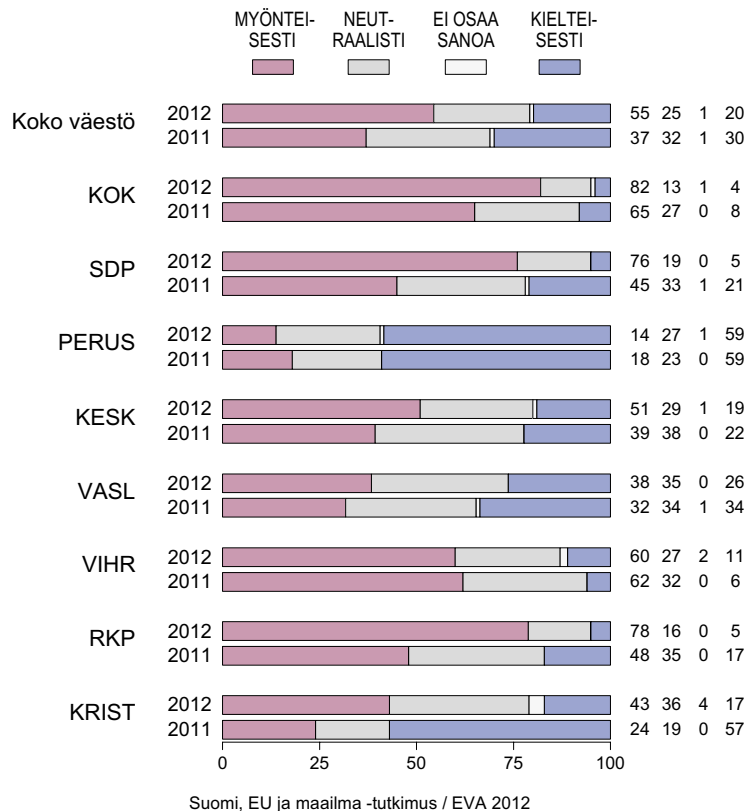
Miten on mahdollista, että näissä oloissa suomalaiset siirtyvät aiempaa laajemmin maamme jäsenyyden taakse? Onko EU-kriittisyyden kasvu ollut pelkästään muutamien mielipidejohtajien ja tiedotusvälineiden luoma kangastus?

Ei ole. EU-kriittisyydenkin kasvu näkyy, kun vastaajia pyydetään arvioimaan oman suhtautumisensa muuttumista EU:hun. Useampi kuin neljä kymmenestä (44 %) ilmoittaa oman suhtautumisensa EU:hun muuttuneen kriittisemmäksi viime vuosina (**kuvio 5**). Entisellään suhtautumisensa katsoo pysyneen runsas kolmannes (37 %). Myönteistyneeksi sen arvioi vajaa viidesosa (18 %).

**Kuvio 3. MITEN SUHTAUTUU NYKYISIN MAAMME EU-JÄSE-
NYYTEEN (%).**

Kuvio 4. MITEN SUHTAUTUU MAAMME EU-JÄSENYYTEEN: ARVIOT POLIITTISEN KANNAN MUKAAN VUOSINA 2011 JA 2012 (%).

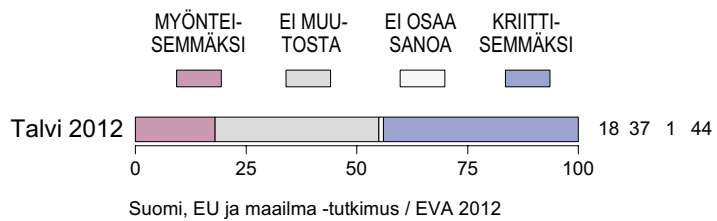

Tulos selventääkin sitä, mitä EU-kriittisyys ja -myönteisyys suomalaisille nykyään tarkoittavat. Jäsenyyden alkuaikojen kaksijakoisesta ”kyllä-tai-ei” -asetelmasta ollaan siirrytty monitahoisempaan suhtautumiseen. Myönteinen suhtautuminen Suomen jäsenyyteen EU:ssa ei sulje pois mahdollisuutta kriittisyyteen EU:ta kohtaan.

Vastaavasti jäsenyyteen kielteisesti suhtautuva ei automaattisesti ole valmis ajamaan Suomen eroa EU:sta. Mielipiteiden kirjon monivivahteistuminen voi tarkoittaa myös sitä, että konsensuksen tai kansallisen yksimielisyyden saavuttaminen EU-politiikassa saattaa olla tulevaisuudessa aiempaa vaikeampaa.

Vaikka suomalaisten aiempaa vahvempi sitoutuminen EU-jäsenyyteen torjuukin kaikkein vilsimmät spekulatiot EU-kriittisyyden noususta Suomessa, ei se kuitenkaan merkitse, että suomalaisista olisi yhtäkkiä tullut jollain tavoin aiempaa enemmän, syvemmin tai kriittisemmän eurohenkisiä. Edellä esitetyn ohella tälle on löydettävissä ainakin pari lisäperustelua.

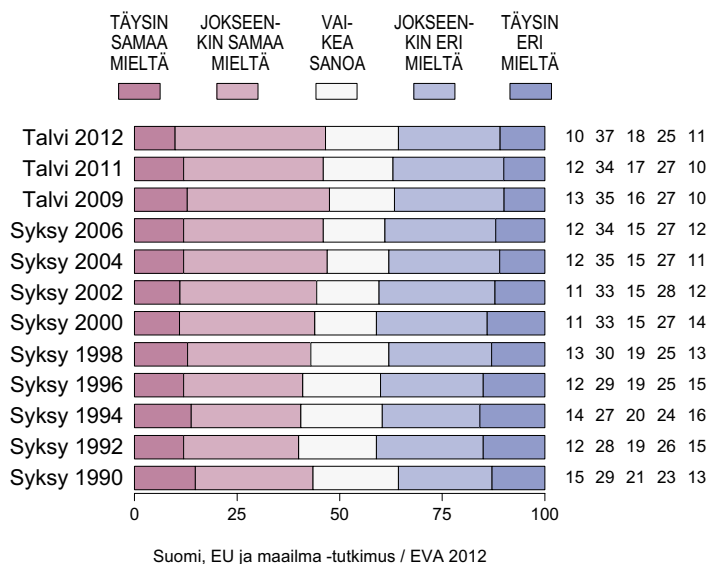
Kuvio 5. ONKO OMA SUHTAUTUMINEN EUhun MUUTTUNUT VIIME VUOSINA (%).

EU-identiteetti on ennallaan

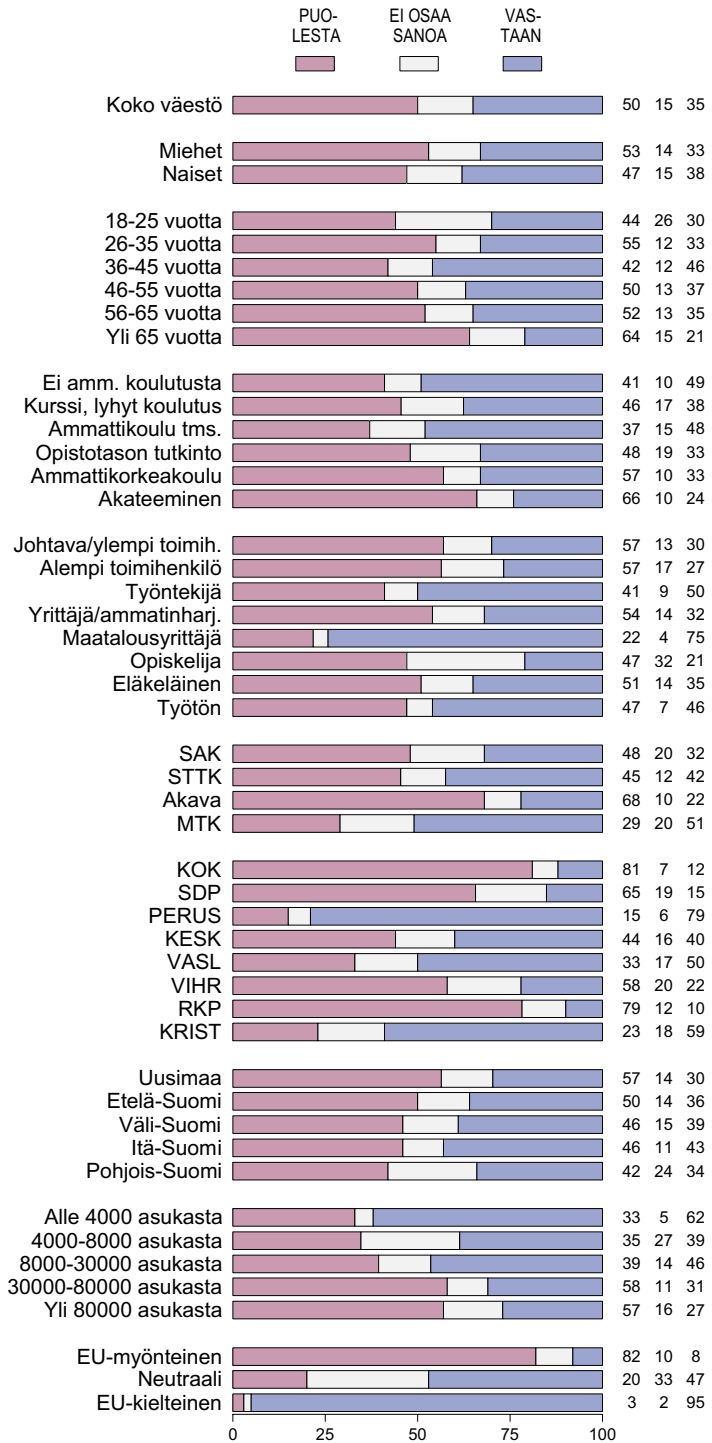
Ensiksi, suomalaisten eurooppalainen identiteetti on entisellään (**kuvio 6**). Identiteetin eurooppalaistumisen kohdalla on hyvä muistaa, että kyseessä on kahdenkymmenen vuoden hidas, kutakuinkin etanan vauhtia edennyt kehitys. Tälläkin kertaa kirjattavissa on korkeintaan marginaalinen muutos: nyt lähes joka toinen (47 %) tuntee itsensä suomalaisen ohella myös eurooppalaiseksi, mutta useamman kuin joka kolmannen (36 %) pirtaan tällainen tuntemus ei sovi.

Kuvio 6. "TUNNEN ITSENI NYKYISIN PAITSI SUOMALAISEKSI, YHÄ SELVEMMIN MYÖS EUROOPPALAISEKSI" (%)*.

* Kaikki aiemmat tulokset (1990-2011) perustuvat EVAn kansalliseen asennetutkimukseen.

**Kuvio 7. JOS KANSANÄÄNESTYS SUOMEN EU-JÄSENYY-
DESTÄ JÄRJESTETTÄISIIN NYT, ÄÄNESTÄISIKÖ
JÄSENYYDEN PUOLESTA VAI SITÄ VASTAAN (%).**

Suomi, EU ja maailma -tutkimus / EVA 2012

Toiseksi, vaikka suomalaisten suhtautuminen EU-jäsenyyteen onkin muuttunut, ovat suomalaisten EU-asenteiden taustalla olevat perustekijät tuskin muuttuneet yhtä radikaalisti. Jäsenyyškantojen kohdalla kiinnostavana päivänpolitiikan asetelmista irrallisena vertailukohtana toimiikin

Kaksi kolmesta on vähintään melko kiinnostunut EU-jäsenyyteen liittyvistä asioista

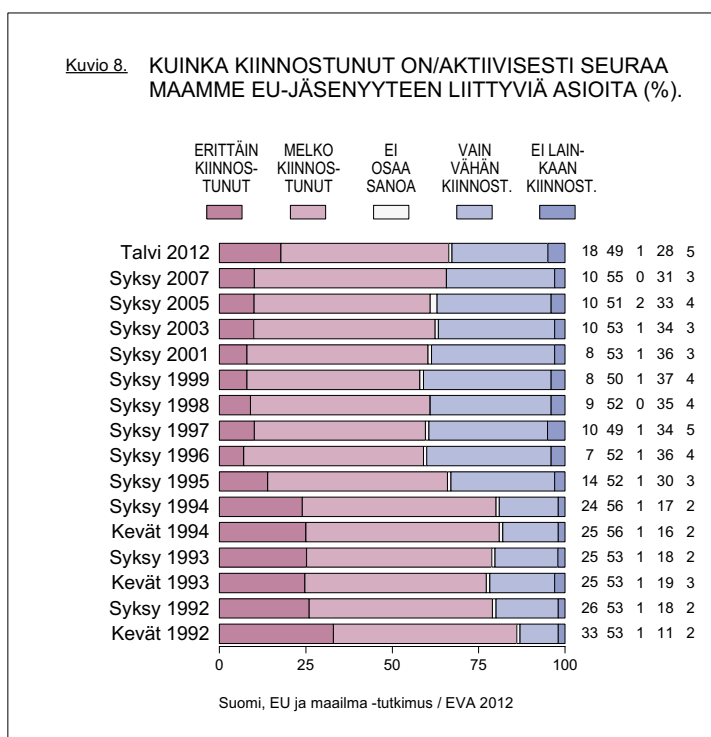
kysymys siitä, miten äänestäisi, jos kansanäänestys Suomen EU-jäsenyydestä järjestettäisiin nyt. Tasan puolet (50 %) äänestäisi jäsenyyden puolesta ja reilu kolmannes (35 %) vastaan (**kuvio 7**).

Vaa'ankieliasemaan jää 15 % kannastaan epäiteitoisia. Jos oletettaisiin, että äänestyksessä tämä joukko jakautuisi keskeltä kahtia, olisi lopputulos noin 57–43. Sattumoisin tämä oli vuonna 1994 järjestetyn neuvoo-antavan kansanäänestyksen tulos. Kauaksi ei siis ole kuljettu, vaikka matkaa ja kokemusta on kertynyt paljon.

2.2 EU-asenteiden pohjatiedot

Kaksi kolmesta (67 %) ilmoittaa olevansa vähintään melko kiinnostunut EU-jäsenyyteen liittyvistä asioista ja seuraavansa niitä aktiivisesti (**kuvio 8**). Luku on korkeampi kuin esimerkiksi kotimaisen politiikan EVAn aiemmissa tutkimuksissa saamat ”katsojaluvut”.¹

Toisaalta, vaikka EU-asiat ovat viime vuosina olleet julkisen keskustelun ykkösaiheita ja jatkuvasti esillä myös kotimaisen politiikan väännössä

¹ Kts. Haavisto & Kiljunen (2011): Maailman paras maa, EVAn kansallinen arvo- ja asennetutkimus 2011.

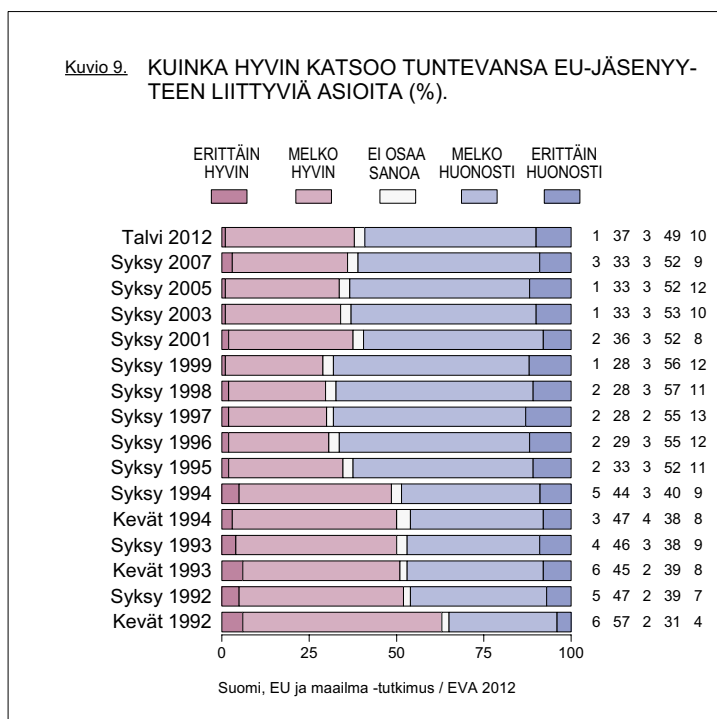
ja käännteissä, ei tämä näy tuloksessa juuri mitenkään. Muutos edellisestä, viiden vuoden takaisesta mittauksesta on vähäinen ja jatkaa johdonmukaisesti jäsenyysvuosien mittaan kasvaneen kiinnostuksen pitkää trendiä. Parin vuosikymmenen takaisen jäsenyyskeskustelun aikaisista luvuista ollaan silti edelleen etäällä.

EU-asioiden hoidon legitimitetin kannalta lienee hyvä asia, että kiinnostusta löytyy melko tasaisesti eri väestöryhmistä, joskin se odotetustikin kasvaa vastaajan iän ja koulutustason noustessa. Miehet ovat näkyvästi naisia kiinnostuneempia EU-jäsenyyteen liittyvistä asioista.

Kiinnostus on korkea myös siihen nähden, että tällä hetkellä ajan-kohtaisimmat EU-asiat ovat vieläkin vaikeaselkoisempia kuin aiemmin: on tukipakettia, ERVV:tä, EVM:ää, Six packia, Two packia, vakuusoppimusta, sopimusta talous- ja rahaliiton vakaudesta, yhteensovittamisesta sekä ohjauksesta ja hallinnasta. Näiden varsinaiset asiasällöt ovat usein erittäin monitahoisia ja enemmän tai vähemmän hämäriä myös asian-tuntijoille.

Tietämys on rajallista

Kansalaisten arviot omasta EU-asioiden tuntemuksestaan ovatkin – ainakin kiinnostuslukuihin verrattuina – varovaisia. Vajaa kaksi viidesosaa (38 %) arvelee tuntevensa EU-asioita vähintään melko hyvin, mutta asiat erittäin hyvin mielestään osaavien osuus jää yhteen prosenttiin (**kuvio 9**). Enemmistö, kuusi kymmenestä (59 %) arvioi tietämyksensä joko melko tai erittäin huonoksi.

Selattaessa tulosten aikasarjaa taaksepäin, huomataan, ettei EU-asioiden tuntemuksen taso ole Suomen jäsenyyden aikana järin paljoa kohenunut, vaikka se onkin matkan varrella hieman vaihdellut. Näkyvä nytkähdys ylöspäin mitattiin syksyllä 2001, vain hieman ennen käteiseurouksen käyttöönottoa. Nyt osaaminen on käytännössä tuolloisella tasolla.

Suurimmillaan suomalaisten usko omaan tietämykseensä oli ennen jäsenyyttä. Se hupeni sitä mukaa kun omakohtainen kokemus ja myös tietous faktisesti kasvoivat. EU ei selvästikään ollut niin yksinkertainen asiakokonaisuus kuin vielä jäsenyyskeskustelun aikana näytti. Toisaalta voidaan ajatella, että myös unioni on muuttuessaan monimutkaistunut siinä määrin, että sen tiedollinen hallinta on käynyt yhä vaikeammaksi.

Riippumatta siitä kuinka hyväksi kansalaiset tiedon tasonsa arvioivat, on selvää, että kantaa EU-asioihin otetaan paitsi tiedon, myös tunteen ja mielikuvien pohjalta. Osaamisarvioita väestöryhmittäin eriteltäessä esille nousee muutamia kiintoisia eroja (**kuvio 10**). Naiset arvioivat oman osaamisensa paljon miehiä varovaisemmin: kun miehistä joka toinen katsoo EU-asioiden pysyvän hanskassa, naisista näin ajattelee vain neljäsosa.

Naiset arvioivat oman EU-osaamisensa paljon miehiä varovaisemmin

Puolueiden kannattajaryhmistä perussuomalaisia, RKP:tä, keskustaa sekä kokoomusta äänestävät

arvioivat oman osaamisensa keskimääräistä korkeammalle tasolle. Vihreitä, kristillisdemokraatteja sekä vasemmistoliittoa äänestävät taas katsovat osaavansa EU-asioita keskimääräistä huonommin.

Mediapeliä ja populismia

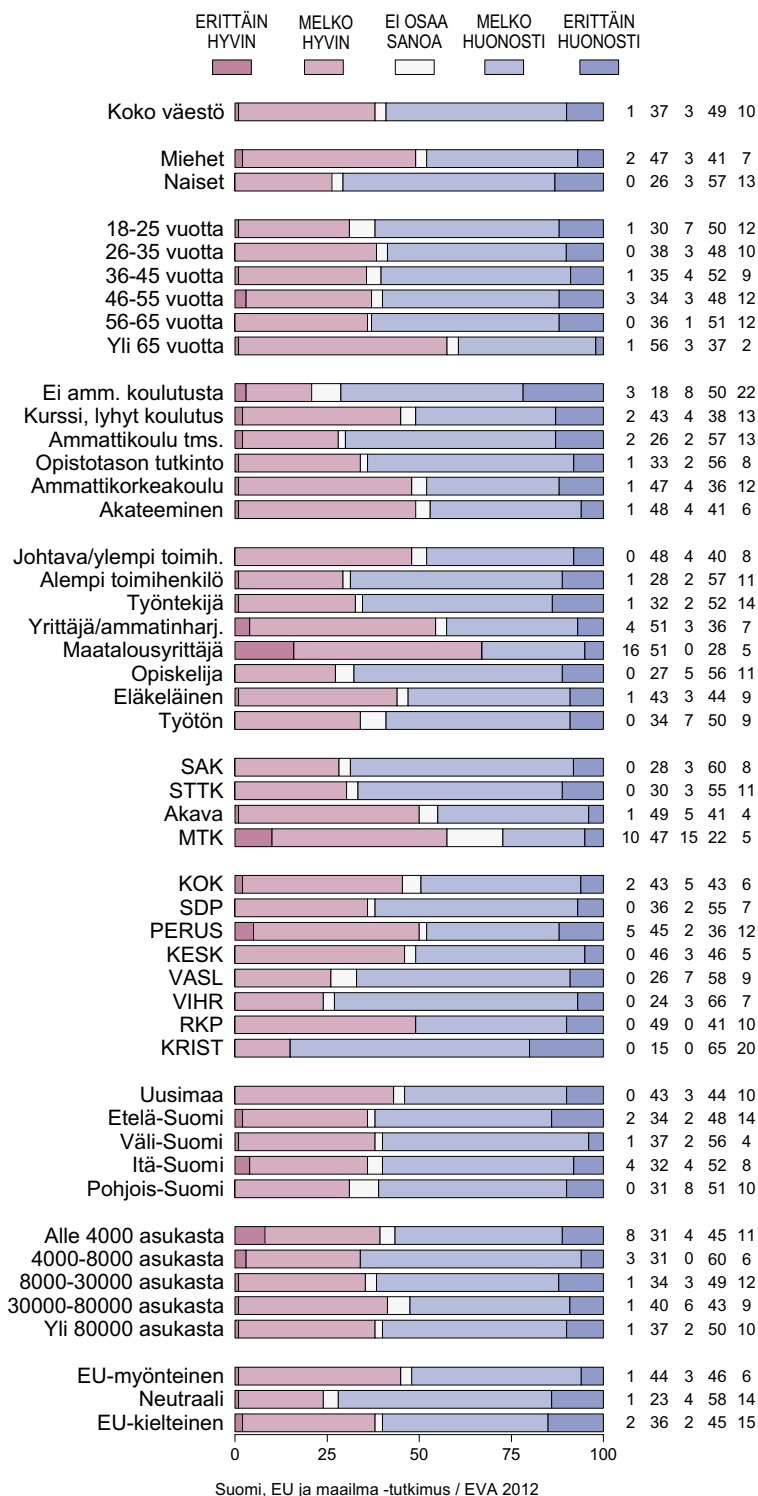
Kun EU-debatti on kiivasta ja kiinnostus on tietämystä suurempaa, nousevat sekä keskeiset mielipidevaikuttajat että tiedotusvälineet asemaan, jossa niillä on paljon sekä valtaa että vastuuta.

Tilanne ei ole uusi. Kahdeksantoista vuotta sitten, EU-kansanäänestyksen alla, tiedotusvälineiden toimintaa kohtaan osoitettiin laajaa tyytymättömyyttä. Epäilyksenä oli, että media oli ”eliittien taskussa”, kallellaan Eurooppaan päin ja rajoitti EU-vastaisen aineiston esilletuloa.

Kysyttäessä samaa asiaa nyt, ei media saa langettavaa, muttei liioin vapauttavaakaan tuomiota. Median puolueellisuuteen uskovia (34 %) on hieman enemmän kuin asian kiistäviä (29 %, **kuvio 11**). Suurimman ryhmän muodostavat kuitenkin vailla selvää kantaa olevat (37 %).

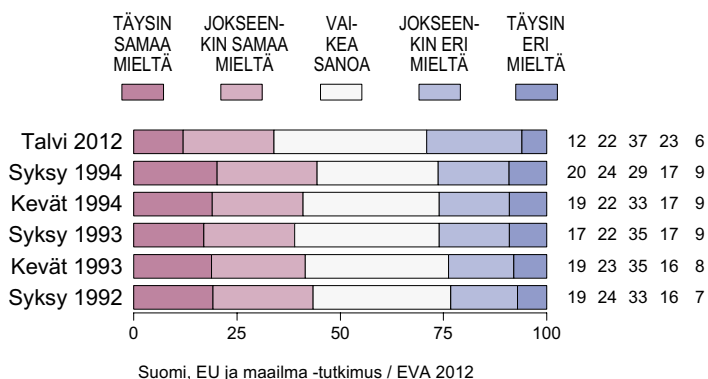
Kun kantaa otetaan median sijasta EU-keskustelun laatuun, vastaukset saavat selvän suunnan. Kaksi kolmesta (65 %) yhtyy väitteeseen, jonka mukaan nykyistä EU-keskustelua leimaa liiaksi populismi ja jälkiviisuus (**kuvio 12**). Käsitteen jakaa enemmistö niin EU:hun myönteisesti, neutraalisti kuin kielteisestikin suhtautuvista ja vain harva (13 %) torjuu väitteen. Samanmielisyys syntyy perin inhimillisistä vaikuttimista: debatin vastapuoli – millainen se sitten onkin – ollaan taipuvaisia näkemään aina populistiseksi.

Kuvio 10. KUINKA HYVIN KATSOO TUNTEVANSA EU-JÄSENYKSEN LIITTYVIÄ ASIOITA (%).

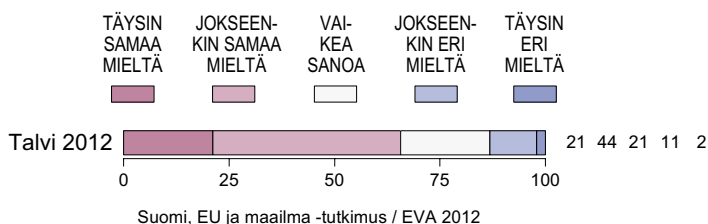
Suomi, EU ja maailma -tutkimus / EVA 2012

Kuvio 11. "MAAMME TIEDOTUSVÄLINEET EIVÄT TOIMI EU-KY-SYMYKSISSÄ TASAPUOLISESTI VAAN RAJOITTA-VAT EU-KRIITTISEN AINEISTON ESILLETULOA" (%)*.

*Kysymysmuodossa vähäisiä muutoksia. Ennen vuotta 2012 ilmaisun 'EU-kriittisen' tilalla oli 'EU-vastaisen'. Ennen vuotta 1993 termi EU oli EY.

Kuvio 12. "NYKYISTÄ EU-KESKUSTELUA LEIMAA LIIAKSI POPULISMI JA JÄLKIVIISAUS" (%).

Selvästi useimmin väitteen torjuvat perussuomalaisia äänestävät, jotka otaksunevat väittämän kritiikin koskevan oman puolueensa linjauksia. Heistäkin suurin joukko on kuitenkin taipuvainen näkemään EU-keskustelussa liikaa populistisia ja jälkiviisautta.

2.3 Mitä EU suomalaisille merkitsee?

Suomalaisten suhtautuminen EU-jäsenyyteen on muuttunut aiempaa myönteisemmäksi. Mutta ovatko kansan käsitykset EU:sta muuttuneet laajemminkin? Jos ovat, niin missä kohtaa ja millä tavalla?

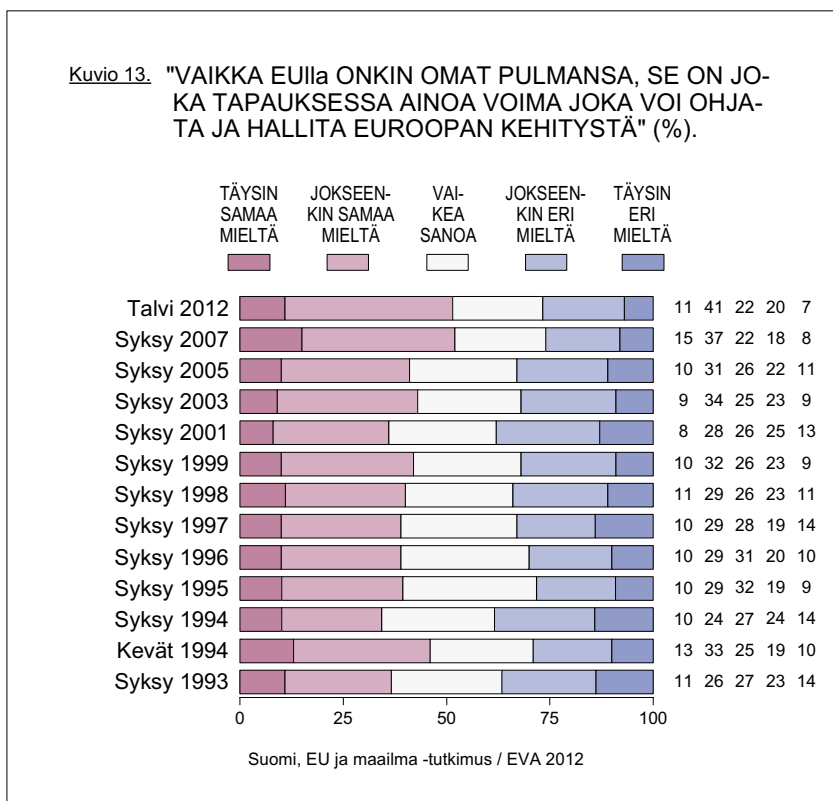
Jos sitä ei olisi, se pitäisi keksiä

Vaikka Eurooppa on pientä isommissa vaikeuksissa, suomalaisten niukka enemmistö uskoo EU:hun pulmien ratkaisijana – tai ainakin siihen, että jos EU kaatuisi, niin sen selän takana ei sitten olisikaan ketään. Useampi kuin joka toinen (52 %) yhtyy ajatukseen siitä, että vaikka EU:lla onkin omat pulmansa, on se lopulta ainoa voima, joka voi ohjata Euroopan kehitystä (**kuvio 13**). Neljännes (27 %) on asiasta toista mieltä.

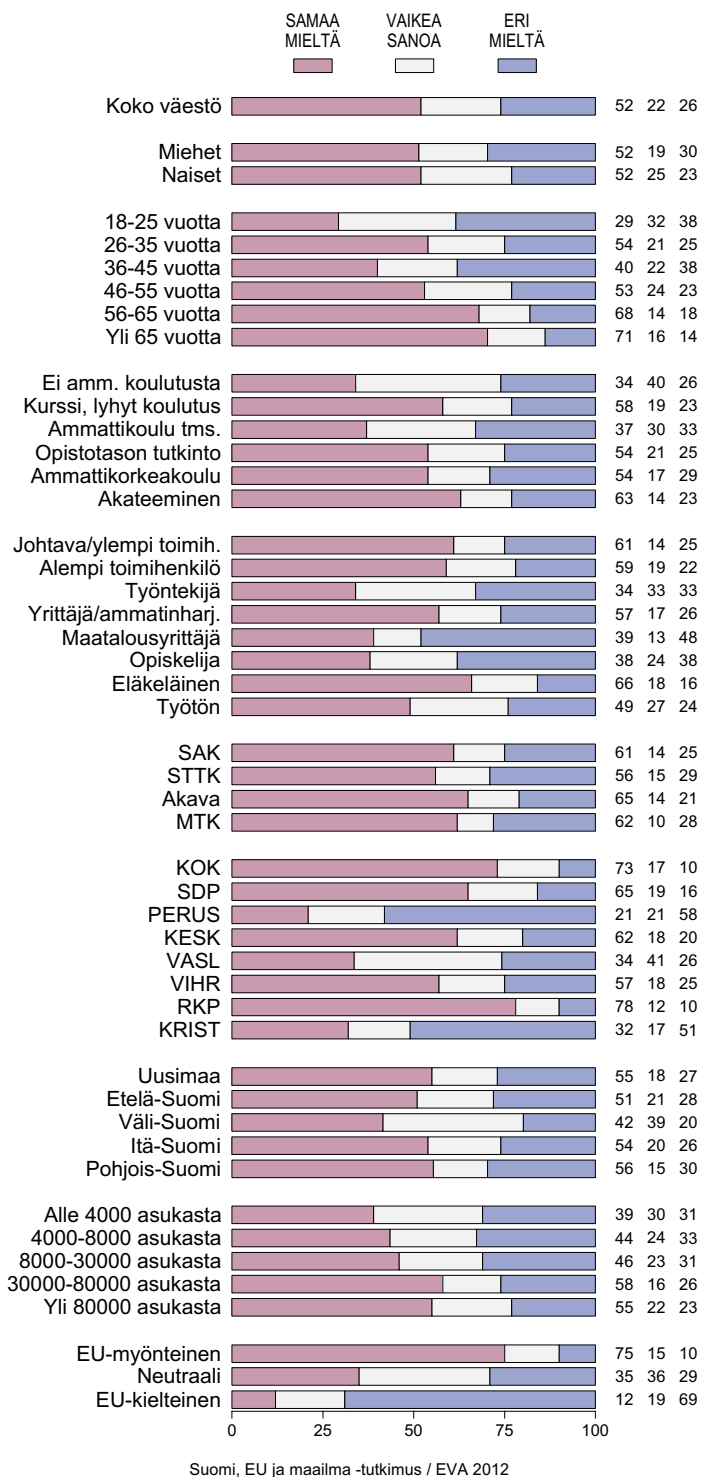
Käsitys EU:n korvaamattomuudesta maanosan peräsimen pitäjänä vahvistui nykytasolleen jo viime vuosikymmenen lopulla, kun ajat olivat niin sanotusti hyvät. Meneillään oleva kriisi ei ole tätä käsitystä muuttanut, vaikka väestöryhmien välillä asiasta vallitsee erilaisia käsityksiä. EU:n arvostus kohenee paitsi vastaajan iän, myös sosioekonomisen aseman kohotessa. Puolueiden äänestäjäryhmien kantojen tarkastelussa kriittisyys paikantuu erityisesti perussuomalaisten ja kristillisdemokraattien kannattajiin (**kuvio 14**).

Jos EU:n roolia maanosan kehityksen ohjaajana pidetään kohtuullisen laajalti tärkeänä, kietoutuu sen normisto suomalaisten elämään lonkeros-
tona, joka jos ei tukahduta, niin ainakin turhauttaa.

Lähes kolme neljästä (73 %) katsoo EU-jäsenyyden pakottavan suomalaiset noudattamaan turhia ja epämieluisia normeja ja säädöksiä (**kuvio 15**). Toista mieltä on vain joka kuudes (17 %). Käsitys jaetaan kaikissa

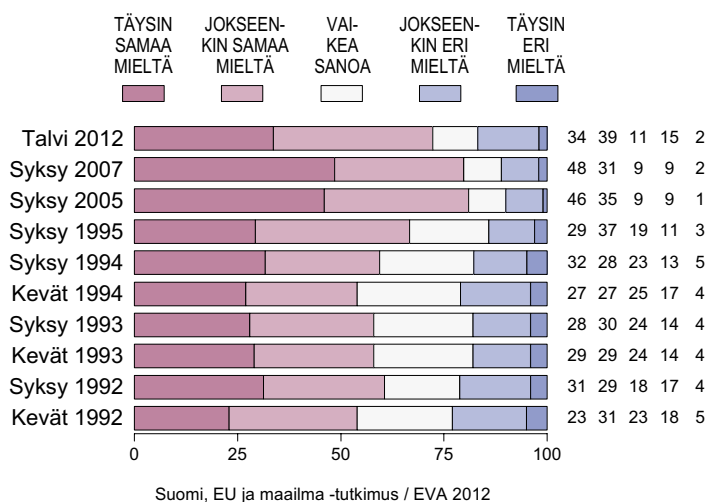

Kuvio 14. "VAIKKA EUlla ONKIN OMAT PULMANSA, SE ON JOKA TAPAUKSESSA AINOA VOIMA JOKA VOI OHJATA JA HALLITA EUROOPAN KEHITYSTÄ" (%).

Suomi, EU ja maailma -tutkimus / EVA 2012

Kuvio 15. "EU-JÄSENYYS PAKOTTAA SUOMALAISET NOUDATTAMAAN MONIA SELLAISIA NORMEJA JA SÄÄDÖKSIÄ, JOITA EMME HALUA EMMEKÄ TARVITSE" (%).

väestöryhmissä, hyvin laajalti myös EU:hun myönteisesti suhtautuvien parissa.

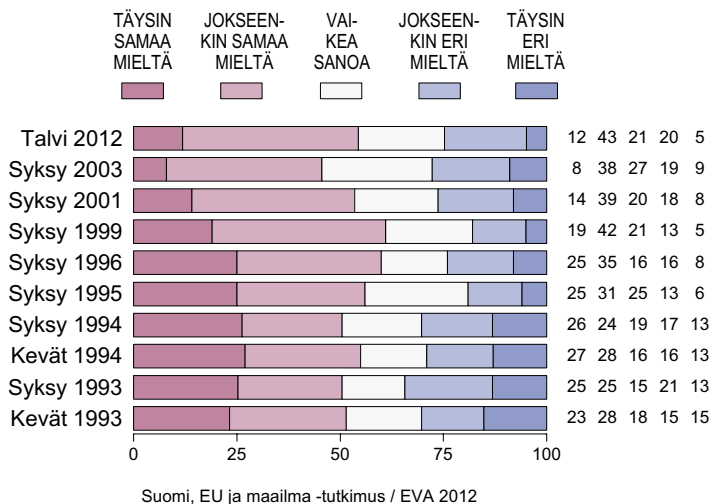
On kuitenkin huomionarvoista, että EU-normituksen aiheuttama tuska on tällä mittauskerralla hellittänyt: Väittämän kanssa samaa mieltä olevien osuus on kuusi prosenttiyksikköä alhaisempi kuin edellisellä mittauskerralla reilut neljä vuotta sitten.

Integraation ei liioin koeta murtaneen suomalaisia ja suomalaisuutta. Enemmistö (55 %) otaksuu Suomen säilyttäneen hyvin kansallisen olemuksensa EU:n jäsenenä (**kuvio 16**). Neljännes (25 %) on eri mieltä, mutta tämänkin mittarin kohdalla tulos on aavistuksen aiempaa EU-myönteisempi. Vertailu aiempiin tuloksiin kertoo myös, että nykysuomalaisien arviot vastaavat hyvin kansalaisten asiasta ennen EU-jäsenyyttä tekemiä ennusteita.

Samansuuntainen, mutta hieman varautuneempi tulos saadaan tiedusteltaessa EU-jäsenyyden vaikutuksia suomalaisten moraliin. Alle kolme kymmenestä (28 %) arvelee, että jäsenyyden myötä tapahtunut rajojen avaaminen on murentanut suomalaisten ”moraalista selkärangaa” (**kuvio 17**). Joka toinen (48 %) kuitenkin torjuu väitteen. Kokonaisuutena tulos ei juuri ole muuttunut edellisestä, jäsenyyden alkuaikoina tehdystä mittauksesta.

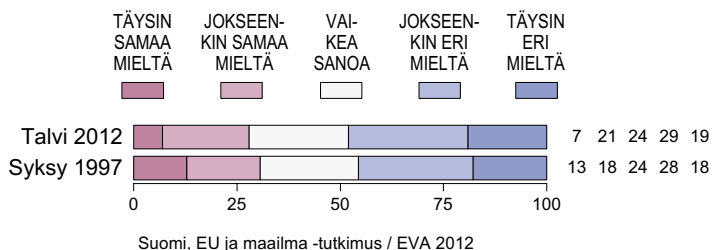
Tiukimmin väittämän torjuvat RKP:n sekä vihreiden kannattajat, torjuen kenties ylipäänsä käsityksen ”kansallisesta moraalista”, jota voitaisiin vaalia ja varjella pitämällä rajat kiinni. Nuoret kiistävät moraalimurentumisen vanhempia useammin. Väite herättää myös näkyvää epä-

Kuvio 16. "SUOMI ON SÄILYTTÄNYT* HYVIN KANSALLISEN OMALEIMAISUUTENSA EUn JÄSENEENÄ" (%).

* Ennen jäsenyyden alkamista kysymysmuotona oli "Suomi säilyttää kansallisen...".

Kuvio 17. "EU-JÄSENYYDEN MYÖTÄ TAPAHTUNUT MAAMME RAJOJEN AVAAMINEN ON MURENTANUT SUOMALAISTEN MORAALISTA SELKÄRANKAA" (%).

tietoisuutta. Kohtuullisen laajalti siis pohditaan, oliko asioiden tärkeysjärjestys sittenkin paremmin kohdillaan ennen kuin EU tuli ja tempaisi suomalaisetkin mukaansa.

Byrokratiaa ja salattua demokratiaa

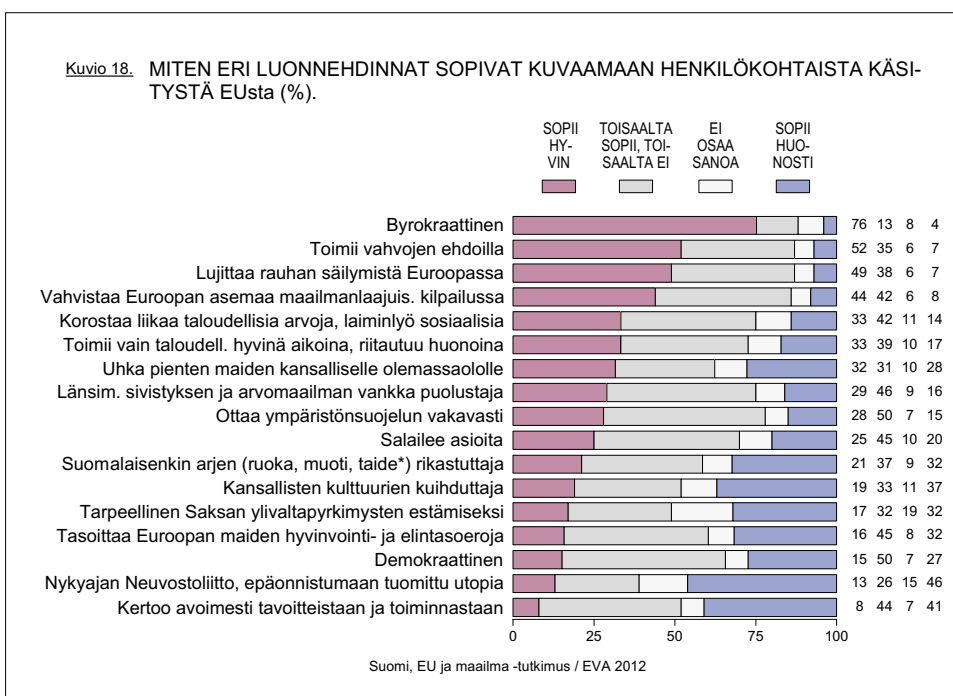
Tulokset edellä kertoivat, että EU on suomalaisten enemmistön mielestä maanosalleen ensiarvoisen tärkeä instituutio, jonka määräämät lääkkeet maistuvat toisinaan kitkerältä, mutta eivät tapa.

Tutkimuksessa haettiin myös yksityiskohtaisempaa tietoa siitä, millaisena suomalaiset näkevät EU:n. Käsitteitä EU:n luonteenpiirteistä luodattiin kysymyssarjalla (**kuvio 18**), jossa pyydettiin arvioita seitsemäntoista luonnehdinnan sopivuudesta EU:hun. Mukana oli niin myönteisiä kuin kielteisiäkin kuvauksia, ja muutostarvioiden mahdollistamiseksi kysymyspatteriin sisällytettiin myös aiempina vuosina tutkimuksessa mukana olleita mittareita.

Yleisvaikutelma tuloksista on maltillisuus. EU ei herätä suomalaisissa paloa jyrkän kategorisiin kannanottoihin. Varsin monen luonnehdinnan kohdalla tavallisimmaksi kannaksi valikoituu savolaishenkinen ”suattaapi olla”, eli vastausvaihtoehdoista keskimmäinen ”toisaalta sopii, toisaalta ei”.

Yksi asia on suomalaisten mielestä kuitenkin täysin selvä. Kolme neljäsosaa (76 %) pitää kuvausta ”byrokraattinen” EU:lle hyvin sopivana. Kannanottojen myötä Brysseliin lähtevät ankarat moitteet tarpeettomasta ja liiallisesta byrokraattisuudesta ja virkavaltaisuudesta. Toisaalta tulos ei yllätä, sillä kyseessä on myös tosiasiallisesti EU:n kaltaiselle, hallinnointia varten perustetulle taholle sopiva, suorastaan ”lajityyppillinen” kuvaus. EU ei ole ainoastaan byrokraattinen, vaan se on pitkälti tehtyjä päätöksiä toimeenpaneva tai toimeenpanoa valvova byrokraatia.

Päätökset unionissa tehdään puolestaan pääsääntöisesti jäsenmaiden kesken. Vaikka jäsenmaiden muodollista yhdenvertaisuutta korostetaan monin tavoin, on selvää, että EU:lla on jäseniä, jotka ovat jo silkan kokonsa vuoksi käytännössä yhdenvertaisempia kuin toiset. Joka toinen (52

%) katsookin kuvauksen ”toimii vahvojen ehdolla” sopivan EU:hun hyvin ja käytännössä kukaan ei kiellä sen sopivuutta.

Tätä taustaa vasten ei ole yllättävää, että luonnehdinta ”demokraattinen” löytyy vasta listan häntäpäältä. Vain kuudesosa (15 %) katsoo sen sopivan kuvaamaan hyvin EU:ta. Sopivuuden torjuu neljäsosa (27 %).

Jonkin sortin demokratia EU taitaa kuitenkin suomalaistenkin mielestä olla, sillä joka toinen valitsee ”toisaalta sopii, toisaalta ei -vaihtoehdon”. Suomalaisten tulkinta lienee melko oikeaan osunut. EU ei ole mikään kansanvallan mannekiini, mutta hallitustenväliseen päätöksentekoon osallistuvat toki eri maiden demokraattisesti

valitut edustajat. Europarlamentti edustaa unionissa puolestaan ylikansallista demokratiaa.

Molemmissa tapauksissa etäisyys kansanvallan perusyksikköön – kansalaiseen – jää kuitenkin suureksi. Lisää pyyhkeitä tulee avoimuuden puutteesta.

Alle kymmenesosa (8 %) pitää EU:hun sopivana kuvauksena sitä, että se ”kertoo avoimesti tavoitteistaan ja toiminnastaan”, millä heltiää listan jumbosija. Epäsopivana määrettä pitää neljä kymmenestä (41 %).

Lieventäviä asianhaaroja on kuitenkin myös löydettävissä. Suomalaisten mielestä avoimuuden puutteessa lienee kyse tahallisuuden ja tahattomuuden ohella myös taitamattomuudesta, sillä vain neljännes (25 %) katsoo EU:n suoranaisesti salailevan asioita. Päinvastaista mieltä oleviaakaan ei tosin ole paljon. Viidennes (20 %) kiistää, että salailu olisi EU:lle ominaista.

Päätehtävissään EU on onnistunut

Vaikka EU:n päätöksenteko ei saakaan suomalaisilta täysiä tyyli pisteitä, jälkeä kuitenkin syntyy. Jo kuluneeksi tulleen sanonnan mukaan EU on maailmanhistorian suurin rauhanliike. Suomalaiset ovat samaa mieltä:

suurin osa vastaajista (49 %) katsoo, että EU lujittaa rauhan säilymistä Euroopassa.

Lähes yhtä moni (44 %) näkee EU:n vahvistavan maanosamme asemaa maailmanlaajuisessa kilpailussa. Vain harvat suomalaiset kiistävät, ett-

eikö EU toimisi menestyksellä näiden kahden keskeisen tavoitteensa toteuttamiseksi. EU:hun kielteisesti suhtautuvistakin vain noin joka neljäs riistäisi nämä sulat unionin hatusta, vaikka muuten EU:ta höyhentäisivätkin.

Sitä vastoin historian naftaliinista kaivettu vaihtoehtoinen muotoilu EU:n rauhantehtävästä, ”tarpeellinen Saksan ylivalta pyrkimysten estämiseksi” ei suomalaisten mielestä sovi unioniin kovin hyvin. Vain kuudesosa (17 %) pitää formulointia osuvana ja yksi kolmesta (32 %) hylkäisi sen. Parhaimpana kuvausta pitävät koulussa pitkäa saksaa pöntänneet, vastaajien vanhimmat ikäluokat.

Joka toinen katsoo kuvauksen ”toimii vahvojen ehdolla” sopivan EU:hun hyvin

Suurin osa vastaajista katsoo, että EU lujittaa rauhan säilymistä Euroopassa

Toinen vertaus historiaan puhuttelee suomalaisia vielä vähemmän. Vain harvat (13 %) pitävät onnistuneena vertauksena sitä, että EU olisi Neuvostoliiton kaltainen, epäonnistumaan tuomittu utopia. Lähes joka toisen (46 %) korvassa moinen väite särähtää pahasti.

Rauhan varmistamisen ja kilpailukyvyn vahvistamisen ohella kolmas ja EU:n politiikassa viime vuosina paljon korostunut iso teema, ympäristönsuojelu, löytyy luonnehdintojen listalta edellisiä alempaa. Kolme kymmenestä (28 %) katsoo ympäristönsuojelijan manttelin sopivan EU:lle mainiosti. ”Kyllä ja ei” -kannalla on joka toinen. Silti tässäkin asiassa kokonaisarvio päättyy myönteisen puolelle, sillä vain kuudesosa (15 %) kiistää, etteikö EU ottaisi ympäristönsuojelua tosissaan.

Talous hallitsee liikaakin?

Vaikka EU:n nähdään olevan omiaan rauhan takaamisessa ja Euroopan kilpailukyvyn pönkittämisessä, kätkeytyy EU:n ytimeen suomalaisten mielestä valuvika: siinä on liikaa taloutta ja liian vähän koossa pitävää yhteisöllisyyttä.

Kolmasosa (33 %) on sitä mieltä, että EU korostaa liikaa taloutta ja laiminlyö sosiaalisia arvoja. Yhtä moni on myös sitä mieltä, että unioni toimii vain taloudellisesti hyvinä aikoina ja riitautuu, kun taloudessa

menee huonommin. Vain verraten harvat (14 % ja 17 %) torjuvat nämä kuvaukset EU:hun huonosti sopivina.

Yhtä harva (16 %) uskoo unionin tasoittavan Euroopan maiden hyvinvointi- ja elintasoroja. Kolmannes (32 %) hylkää tämän väitteen EU:lle epäsojivana. Vaikka suurin vastaajaryhmä ei torju tai hyväksy tätäkään väitettä, piiryy suomalaisten käsitys unionin toimivuudesta talousalueena synkähkönä ja ristiriitaisenakin: jo EU:n synnyttämisen logiikka kun lienee ollut pitkälti hakeutuminen kaikkia hyödyttävään taloudelliseen yhteistyöhön.

Yhtä selitystä kriittiselle suhtautumiselle voidaan hakea suomalaisten perinteisesti nuivista asenteista markkinataloutta ja talouskasvun arvoja kohtaan. Joillekin EU saattaa edustaa jonkinlaista ”talouden ylivaltaa”, jonka perimä muodostuu talouskasvun ihannoinnista, kilpailusta ja kovasta markkinataloudesta. Näin ajatteleville ajankohtainen Euroopan velkakriisi saattaisi osoittaa, ettei EU voi jatkaa nykyisellä arvopohjallaan.

Yhtä selitystä kriittiselle suhtautumiselle voidaan hakea suomalaisten perinteisesti nuivista asenteista markkinataloutta ja talouskasvun arvoja kohtaan. Joillekin EU saattaa edustaa jonkinlaista ”talouden ylivaltaa”, jonka perimä muodostuu talouskasvun ihannoinnista, kilpailusta ja kovasta markkinataloudesta. Näin ajatteleville ajankohtainen Euroopan velkakriisi saattaisi osoittaa, ettei EU voi jatkaa nykyisellä arvopohjallaan.

Toinen selitys on kuitenkin se, että osa suomalaisista ei näe, että edes EU:n arvopohjan muuttaminen toisenlaiseksi tepsisi sen ongelmiin. Heidän mielestään unionista on enemmän haittaa kuin hyötyä, ja siitä olisi parempi hankkiutua ulos.

Suomalaisten mielestä EU:n ytimeen kätkeytyy valuvika: siinä on liikaa taloutta ja liian vähän koossa pitävää yhteisöllisyyttä

Rikastuttava ja kuihduttava EU

Jako EU:ta sinänsä hyödyllisenä ja haitallisena pitäviin nousee esiin myös tarkasteltaessa, miten suomalaiset näkevät EU:n suhteessa kansallisuuteen, kulttuuriin ja arvoihin. Kaiken kaikkiaan suomalaiset valitsevat näiden asioiden kohdalla vastauksissaan kuitenkin melko maltillisia kantoja.

EU on valtioiden liitto, joka on muodostunut vapaaehtoisen jäseneksi hakeutumisen pohjalta. Tätä taustaa vasten on hieman yllättävää, että jopa kolmannes (32 %) pitää EU:ta uhkana pienten maiden kansalliselle olemassaololle. Kun hieman harvempi joukko (28 %) torjuu väittämän, ei asiassa voida löytää selvää mielipidesuuntaa koko väestön tasolla.

Jopa kolmannes pitää EU:ta uhkana pienten maiden kansalliselle olemassaololle

Väestöryhmittäin tarkasteltaessa Suomi kuitenkin jakautuu (**kuvio 19**). Käsitys EU:sta uhkana kasvaa sitä mukaa kun siirrytään suurista kaupungeista kohti maakuntien pienimpiä kuntia, mutta selvimmin jakolinjat kirkastuvat katsottaessa puolueiden kannattajaryhmien vastauksia. Vahvimmin uhkana EU:ta pitävät perussuomalaisia äänestävät. Myös keskustaa, vasemmistoliittoa sekä kristillisdemokraatteja äänestävistä merkittävän monet pitävät EU:ta pieniä maita uhkaavana tahona.

Toiseen leiriin jäävät kokoomusta, SDP:tä, vihreitä sekä RKP:tä äänestävät, mutta kannanotot eivät näissä ryhmissä ole erityisen vahvoja. Koska EU:lla ei ole takanaan historiaa pienten valtioiden syöjänä, tulosta selittänevät ainakin osin huoli tulevaisuudesta ja etenkin suomalaisille epämieluisasta (ks. s. 56), mahdollisesta liittovaltiokehityksestä.

Miltei sama jako toistuu peilikuvanaan, kun EU esitetään ”pahiksen” sijaan ”hyviksenä”, länsimaisen sivistyksen ja arvomaailman vankkana puolustajana. Suomalaiset eivät kuitenkaan näe EU:ta näiden asioiden erityisen tärkeänä edistäjänä, sillä vain kolme kymmenestä (29 %) pitää EU:ta länsimaisten arvojen esitaistelijana, kuudesosan (16 %) torjuessa käsityksen.

Sama pidättyväisyys toistuu, kun siirrytään tarkastelemaan käsityksiä EU:n vaikutuksesta kansalliseen kulttuuriin. Viidesosa (21 %) otaksuu EU:lla olevan rikastuttava vaikutus suomalaisten arkeen mm. ruokakulttuurin, muodin ja taiteen sarjoilla. Kolmasosa (32 %) ei kuitenkaan pidä moista kuvausta EU:hun sopivana.

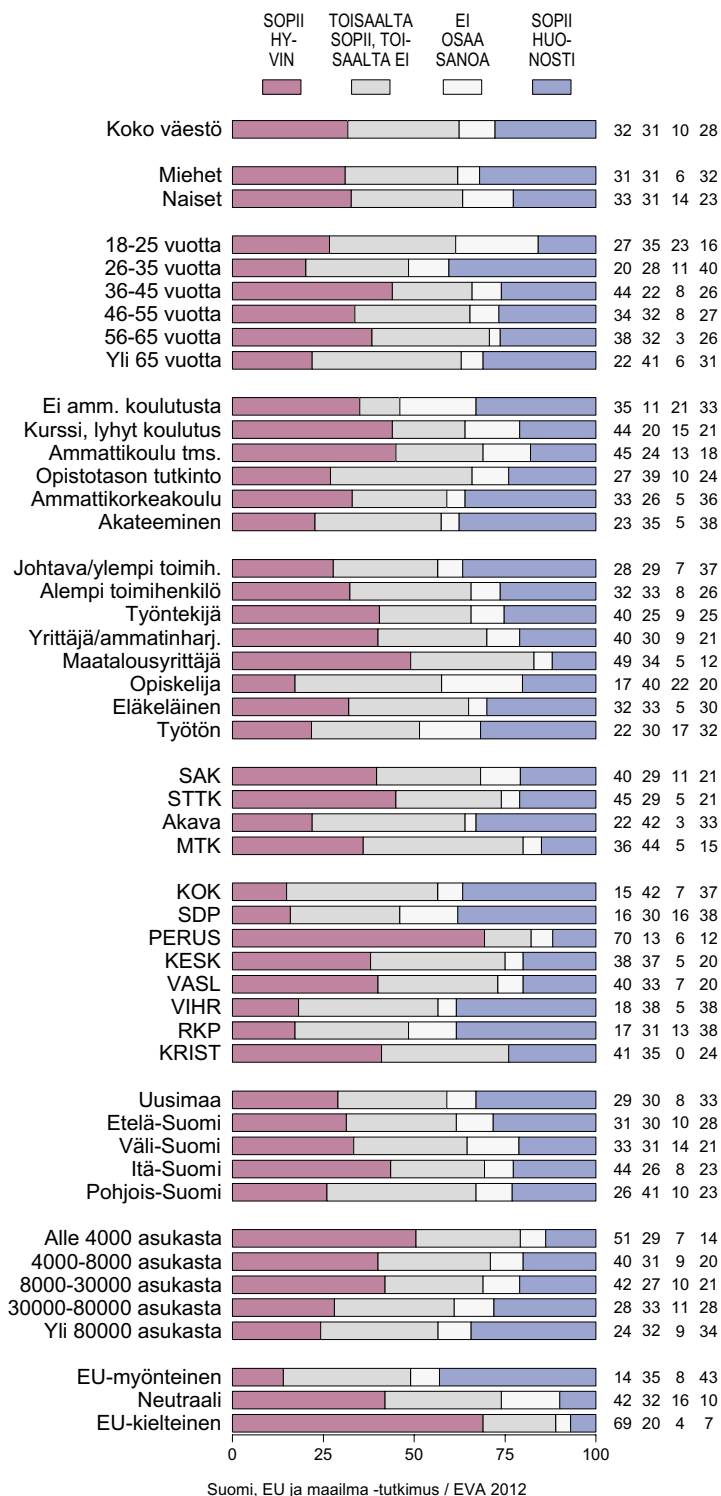
Samana pidättyväisyys toistuu, kun siirrytään tarkastelemaan käsityksiä EU:n vaikutuksesta kansalliseen kulttuuriin. Viidesosa (21 %) otaksuu EU:lla olevan rikastuttava vaikutus suomalaisten arkeen mm. ruokakulttuurin, muodin ja taiteen sarjoilla. Kolmasosa (32 %) ei kuitenkaan pidä moista kuvausta EU:hun sopivana.

Jos suomalaiset eivät erityisen laajalti usko EU:n tuoneen kulttuuriimme oikeanlaisia ja kaivattuja aineksia, ei EU:n nähdä aiheuttavan kovin paljoa vahinkoaakaan tällä saralla: Vain viidesosa (19 %) pitää EU:ta ”kansallisten kulttuurien kuihduttajana” ja jo neljä kymmenestä (37 %) pitää tätä kuvausta huonosti EU:hun sopivana.

Suomalaisten käsitykset EU:n olemuksesta ennallaan

Suomalaisten EU:ta koskevien käsitysten muuttumista kolmella eri vuosikymmenellä päästään arvioimaan vertailemalla nyt saatuja vastauksia

Kuvio 19. EUn LUONNEHDINNAT: UHKA PIENTEN MAIDEN KANSALLISELLE OLEMASSAOLOLLE (%).

EVAn tutkimuksissa aiemmin annettuihin vastauksiin (**kuviot 20a ja 20b**). Vertailun lopputulos tuottaa pettymyksen radikaaleja muutoksia odottaville. Suomalaisten arviot EU:sta eivät ole juurikaan siirtyneet paikoiltaan parissakymmenessä vuodessa.

Suurin yksittäinen muutos koskee listan kärjessä nyt ollutta luonnehdintaa ”byrokraattinen”, jonka sopivuus unioniin on valjennut suomalaisille asteittain vahvistuen: kun vuonna 1993 joka toinen piti EU:ta byrokraattisena, oli näin ajattelevien osuus kymmenen vuotta myöhemmin kaksi kolmasosaa ja nyt kolme neljäsosaa.

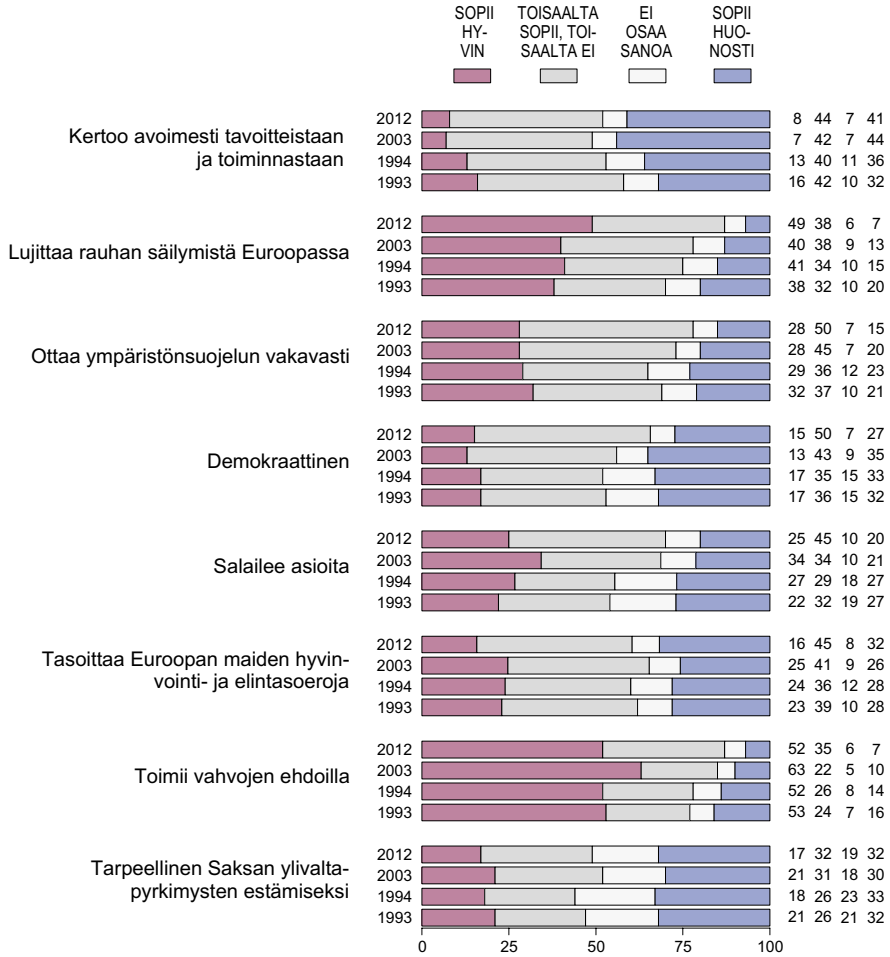
Suomalaisten arviot EU:sta eivät ole juurikaan muuttuneet parissakymmenessä vuodessa

Toisaalta jotkut uhkakuvista, kuten ”kansallisten kulttuurien kiihdyttaja”, ovat ajan myötä hieman hellittäneet, samalla kun esimerkiksi käsitys

EU:n merkityksestä rauhan säilyttäjänä Euroopassa on hieman vahvistunut.

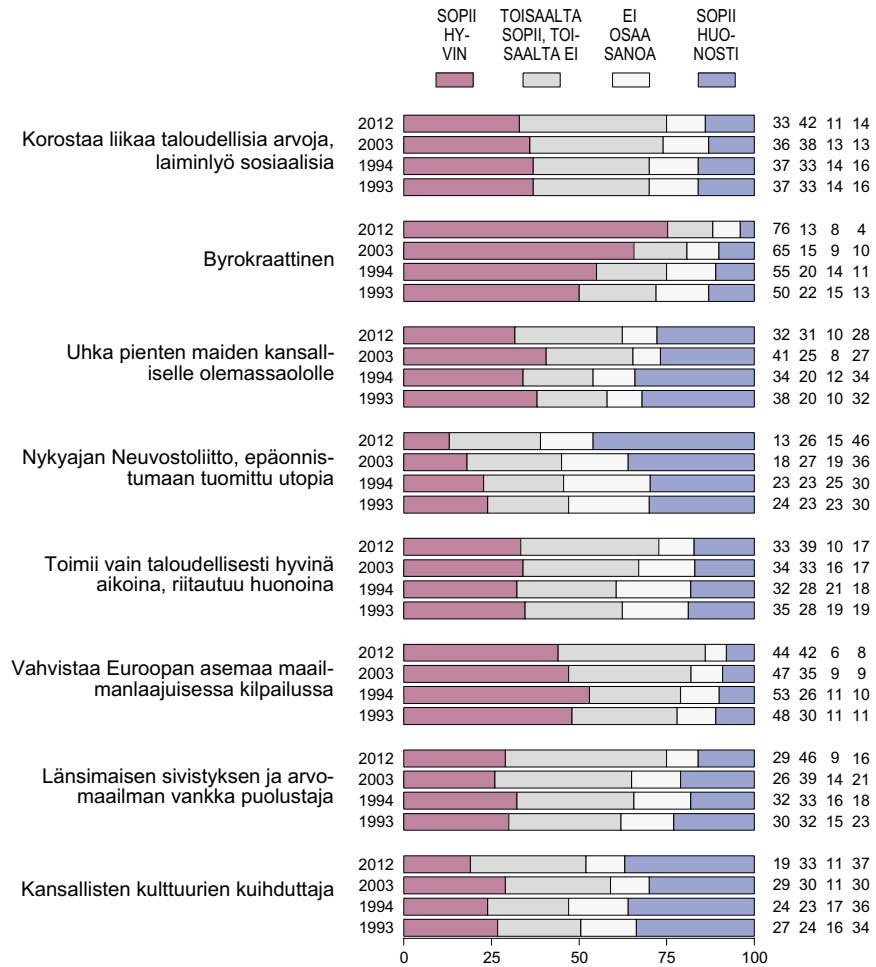
Näistä muutoksista huolimatta päätulos vertailusta on joko se, että suomalaiset osoittivat huomattavaa tarkkanäköisyyttä jo parikymmentä vuotta sitten, tai se, että suomalaisten EU:ta koskevat asenteet kumpuavat edelleen vanhoista, jo jäsenyyskeskustelun aikaan kaivetuista juoksuhaudoista. Nämä käsitykset ovat juurtuneet erittäin syvään ja muuttuvat vain hitaasti.

Kuvio 20a. EUn LUONNEHDINNAT ENNEN KANSANÄÄNESTYSTÄ (1993 ja 1994) SEKÄ JÄSENYYSAIKANA (2003 ja 2012; tutkimuksille yhteiset arviointikohteet, %).

Suomi, EU ja maailma -tutkimus / EVA 2012

Kuvio 20b. EUn LUONNEHDINNAT ENNEN KANSANÄÄNESTYSTÄ (1993 ja 1994) SEKÄ JÄSENYYSAIKANA (2003 ja 2012; tutkimuksille yhteiset arviointikohteet, %).

Suomi, EU ja maailma -tutkimus / EVA 2012

3 Mitä mieltä eurosta?

3.1 Euro ja talouskriisi

Euroopan talous- ja rahaliitto EMU on viime vuodet ollut eksoyksissä. Tosin monien mielestä polulta suistuttiin jo liittoa suunniteltaessa, tai viimeistään sinä vaiheessa, kun Kreikan tai Portugalin kaltaisia maita otettiin jäseneksi. Sittemmin rahaliiton sääntöjä rikottiin useampaan otteeseen. Pahinta oli kuitenkin se, että talouskriisin tultua kellään ei ollut suunnitelmaa siitä, mitä tehdään, kun eurovaltio ajautuu maksukyvyttömyyden partaalle.

Kukaan ei ollut valmistautunut tällaiseen kriisiin. Suomessa oli varauduttu lähinnä siihen, että taloudellisesti huonoina aikoina Suomi ei voisi enää piristää vientiään devalvoimalla valuuttansa. Kukaan ei kuitenkaan osannut arvata, että Suomi voisi joutua tilanteeseen, jossa sitä vaadittaisiin tukemaan suoraan rahallisesti asioidensa hoidon tyrineitä maita.

Euroa ei haluta hyljätä

Euron kriisi nostatti Suomessa sisäpoliittisen myrskyn, jonka pyörteisessä euro ja erinäiset järjestelyt sen ympärillä ovat saaneet kylmää kyytiä. Käydyn keskustelun perusteella voisi kuvitella, että suomalaiset olisivat sankoin joukoin valmiita jättämään Euroopan talous- ja rahaliiton euron sikseen ja palaamaan vanhaan kunnon markka-aikaan.

Näin ei kuitenkaan ole. Päinvastoin, euron suosio suomalaisten silmissä on kasvanut vuoden takaisesta mittauksesta. Enemmistö (54 %) suhtautuu myönteisesti siihen, että markat vaihdettiin euroiksi. Kielteisesti vaihdokseen suhtautuvien määrä (27 %) on viime vuosien mittausten tasolla (**kuvio 21**).

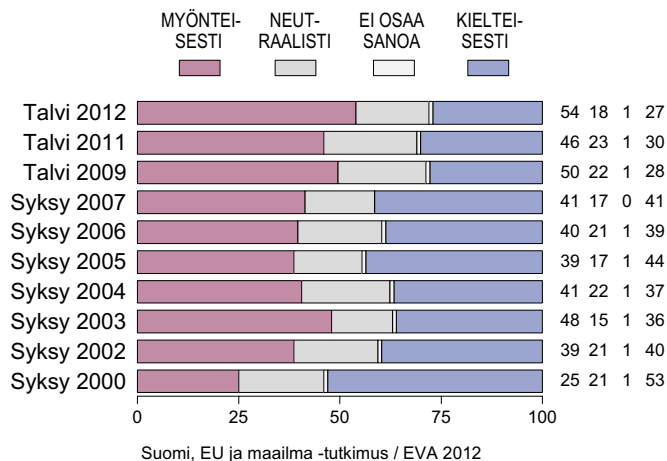
Mikä selittää suomalaisten vahvistunutta euromielisyyttä? Muutos muistuttaa paljon jäsenyyteen suhtautumisessa tapahtunutta siirtymää (ks. ss. 9–13). Tarkasteltaessa tuloksia tarkemmalla tasolla, huomataan, että oppositiosta hallitukseen kesällä 2011 tulleiden puolueiden kannattajat näyttäisivät muuttaneen mieltään edellisistä vuosista.

Täten yksi johtolanka näyttäisi vievän päivänpolitiikkaan, yhtäältä kevään 2011 vaaleihin, niitä seuranneeseen kivuliaaseen hallituksen muodostamiseen ja sittemmin käytyyn poliittiseen keskusteluun aina vuodenvaihteen 2011–2012 presidentinvaalikampanjaan asti.

Puolueiden kannattajista kokoomuksen ja SDP:n kannattajat antavat vahvimman tuen eurolle, perässään vihreitä sekä RKP:tä äänestävät (**kuvio 22**). Astetta kriittisemmäksi todetaan keskustan, vasemmistoliiton ja kristillisdemokraattien äänestäjistä koostuva kolmikko. Silti näissäkin ryhmissä euron kannattajia on enemmän kuin vastustajia. Jäsenyyskanto-

Euron suosio on kasvanut vuoden takaisesta mittauksesta

Kuvio 21. MITEN SUHTAUTUU SIIHEN, ETTÄ RAHAYKSIKÖMME VAIHDETTIIN MARKASTA EUROKSI* (%).

*Kysymysmuoto muuttunut seurannan aikana. Ennen vuotta 2011 kysymys kuului: '...', siihen, että markka korvattiin [korvataan] eurolla vuoden 2002 alussa'. Vuosien 2000, 2002, 2004, 2006, 2009 ja 2011 tulokset perustuvat EVAn kansalliseen asennetutkimukseen.

jen tapaan poliittisella kentällä kielteinen suhtautuminen euroon kiteytyy perussuomalaisen kannattajiin.

EMU-jäsenyyden pohdituttua, mutta sivuille ei vilkuilla

Kun tarkastelukulma vaihdetaan eurosta EMU-jäsenyyteen laajemmin, ei kokonaisarvio juuri muutu. Lähes puolet (47 %) suomalaisista pitää EMUun menoa oikeaan osuneena vetona ja alle viidennes (18 %) katsoo sen olleen huono ratkaisu (**kuvio 23**).

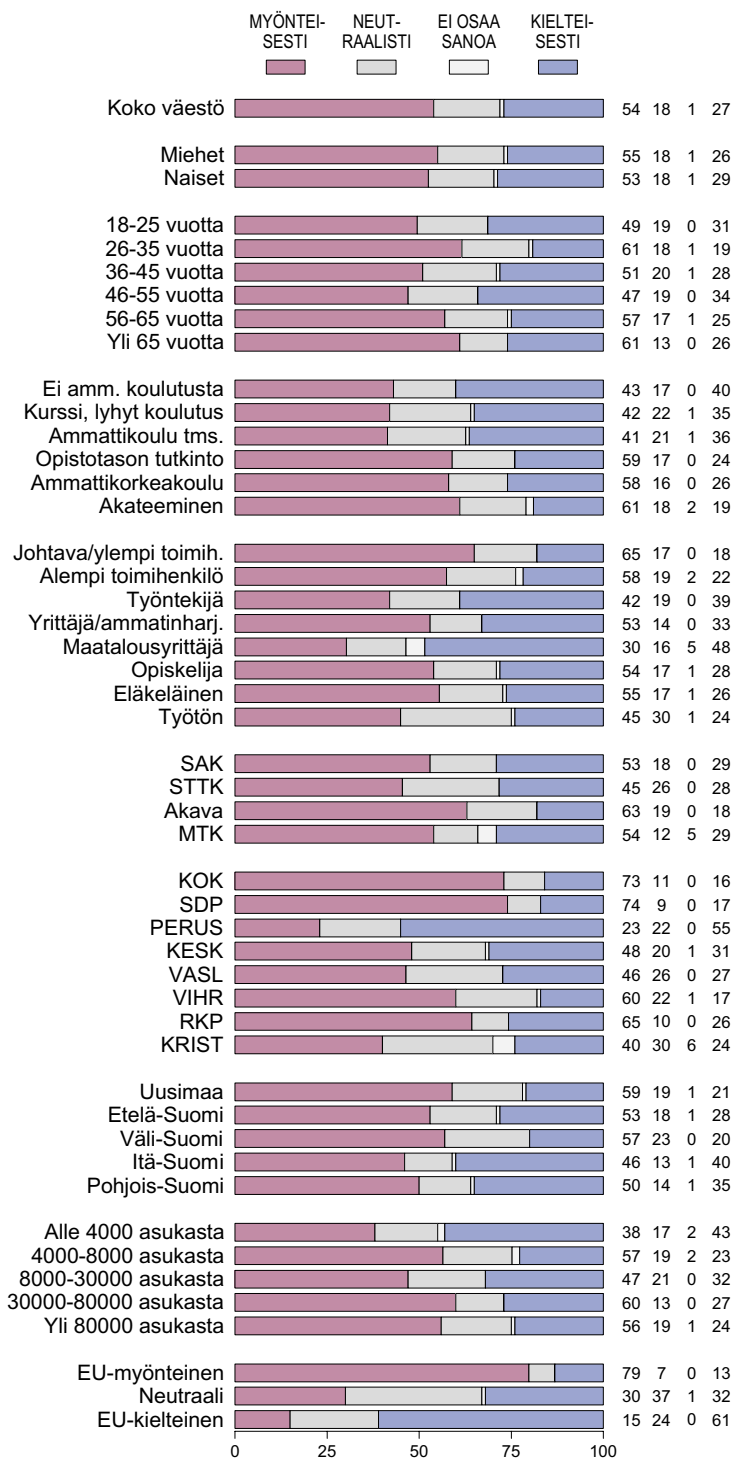
Katunäköille EMU-ratkaisun suhteen ei erityisemmin ole tultu. Niin EMU-ratkaisun tukijoita kuin kritisoijakin on nyt hieman vähemmän kuin edellisellä mittauskerralla kymmenkunta vuotta sitten, ja ainoastaan epätietoisien osuus on kasvanut.

Käytännössä suomalaiset ovat nyt vähintään yhtä tyytyväisiä EMU-jäsenyyteensä kuin vuosittain vaihteessa. Vaikka EU:n tapa hoitaa kriisiä tuskin on suomalaisia vakuuttanut, monet

näkevät tähän klubiin kuulumisen silti järkeväksi. Jonkinlainen epäilyksen siemen itää kuitenkin epätietoisien suuressa osuudessa. Suurimmilleen se kasvaa vasemmistoliiiton ja kristillisdemokraattien kannattajakunnissa, joissa EMU-jäsenyyden taakse asettuminen ei näytä tuntuvan erityisen luonteelta.

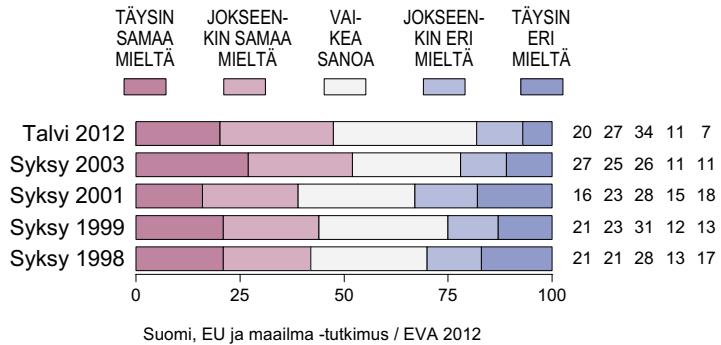
Suomalaiset ovat nyt vähintään yhtä tyytyväisiä EMU-jäsenyyteensä kuin vuosittain vaihteessa

Kuvio 22. MITEN SUHTAUTUU SIIHEN, ETTÄ RAHAYKSIKÖMME VAIHDETTIIN MARKASTA EUROKSI (%).

Suomi, EU ja maailma -tutkimus / EVA 2012

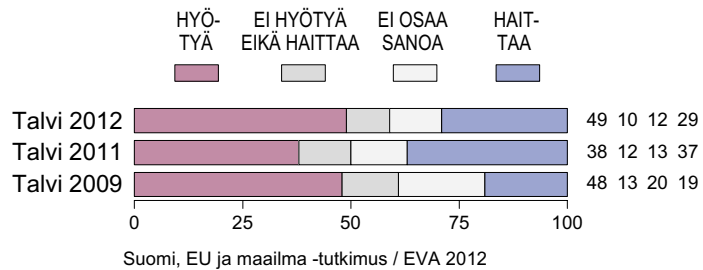
Kuvio 23. "SUOMEN MUKAANMENO EMUun OLI OIKEA RATKAISU" (%).

Eikä tässä vielä kaikki: joka toinen (49 %) uskoo, että eurosta ja EMU-jäsenyydestä on Suomelle hyötyä nykyisessä taloustilanteessa (kuvio 24). Kolme kymmenestä (29 %) on toista mieltä katsoen EMUsta ja eurosta olevan Suomelle haittaa. Väestöryhmittäiset käsitykset hyödyistä ja haittoista noudattelevat pitkälti samoja linjoja, jotka piirtyivät jo otettaessa kantaa euroon: myönteisesti suhtautuvat uskovat hyötyihin, kielteisesti suhtautuvat eivät.

Kokonaisuutena suomalaisten käsitykset euron ja EMUn hyödyllisyydestä ovat muuttuneet viimevuotista myönteisemmiksi ja ovat varsin lähellä kevättalven 2009 lukemia. Tulos on EMUlle mairitteleva, sillä tuolloin euron kriisistä ei vielä tiedetty juuri mitään.

Kuvio 24. ONKO EUROSTA JA EMU-JÄSENYYDESTÄ HYÖTYÄ VAI HAITTAA SUOMELLE NYKYISESSÄ TALOUSTILANTEESSA* (%).

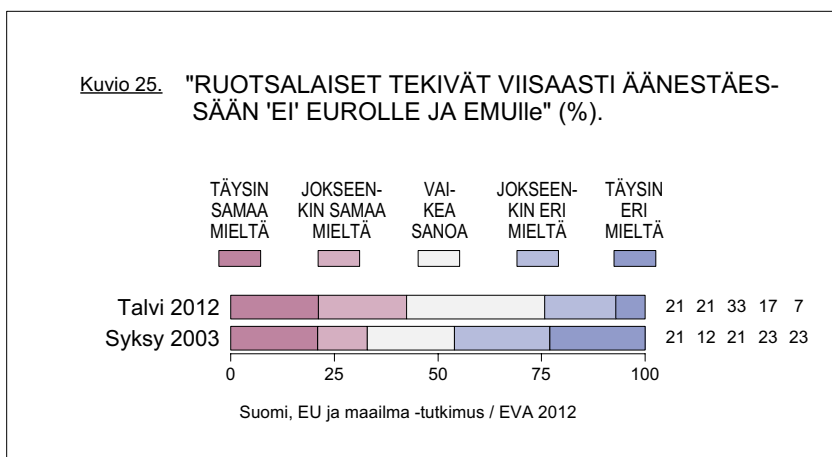
*Kysymysmuoto osittain muuttunut. Vuonna 2009 muotona oli 'nykyisen talouskriisin oloissa'. Vuosien 2009 ja 2011 tulokset perustuvat EVAn kansalliseen asennetutkimukseen.

EMUn loistokkuuden sijaan tulos voi kuitenkin kertoa myös siitä, että monien mielestä vaihtoehtokkaan eivät ehkä olisi yhtään sen parempia. Tämän ajattelutavan mukaan Suomi ei EMUn ja euron ulkopuolellakaan olisi suojassa talouden myrskyiltä. Siksi EMUssakin on parempi olla mukana kuin ulkona.

Toisaalta Suomessakin on usein viitattu EMUn ulkopuolelle jääneen Ruotsin hyvään menestykseen. EMUn ulkopuolelle jättäytymisestä ei ole ollut Ruotsille ainakaan merkittävää haittaa ja monien mielestä siitä on ollut naapurillemme silkkaa hyötyä.

Kysyttäessä asiaa suomalaisilta neljä kymmenestä (42 %) arvioi, että ruotsalaiset tekivät viisaasti äänestessään ”ei” eurolle ja EMUlle (**kuvio 25**). Väitteen torjuu joka neljäs (24 %). Muutosvertailu kertoo, että suomalaisten aiempi, EMU-jäsenyyden hylänneitä ruotsalaisia jopa hieman säälinyt kanta on kääntynyt pääläelleen. Vielä kymmenisen vuotta sitten lähes puolet suomalaisista epäili naapurimaamme viisautta.

Kysymystä ja tulosta voi lukea monella tavalla, mutta on selvää, etteivät suomalaiset pelkästään ota viileästi kantaa yksinomaan ruotsalaisten toimien järkevyyteen, vaan monen mielestä Ruotsin hyvä menestys todistaa, että Suomikin olisi lopulta pärjännyt hyvin tai nykyistä paremmin ilman euroa. Kantaa ottamattomien melko suuri osuus viittaa kuitenkin siihen, että monet pohtivat, missä määrin on mielekästä arvioida menneisyyden päätöksiä uudelleen nykytiedon varassa.

3.2 Evästystä euron kriisin ratkaisuun

Vaikka päävastuu euron kriisin hoidosta ja ratkaisusta onkin Suomea suuremmilla toimijoilla, on Suomikin pyrkinyt euroryhmän jäsenenä antamaan oman panoksensa kriisin ratkaisemiseksi. Maamme painoarvoa tässä klubissa on kasvattanut toistaiseksi hyvin hoidettu, parasta A-luokkaa oleva julkinen talous.

Lisäksi edellä esitetyt tiedot kertovat siitä, että tulkinnat eurokriittisyyden rajusta kasvusta ovat ainakin jossain määrin liioiteltuja. Suomalaiset eivät kuitenkaan ole valmiita mihin hyvänsä Euroopan velkakriisin ratkaisemiseksi.

Tukea tiukalle linjalle

Euromaiden tukemiseen suhtaudutaan varsin kriittisesti. Vain harvat (9 %) ovat sitä mieltä, että Suomi olisi suhtautunut talousongelmiin ajautuneiden euromaiden tukemiseen liian tiukkapipoisesti. Päinvastoin, enemmistö (54 %) arvioi Suomen suhtautuneen ongelmiin ajautuneiden euromaiden tukemiseen liian myöntyvästi (**kuvio 26**).

Enemmistö arvioi Suomen suhtautuneen ongelmiin ajautuneiden euromaiden tukemiseen liian myöntyvästi

Sopivina Suomen tekemiä linjauksia pitää kolmannes (33 %), etunenässä RKP:n sekä nykyisen valtionvarainministeripuolue SDP:n kannattajat.

Tiukkaa kritiikkiä linjaustemme lepsuudesta tulee oppositiopuolueiden kannattajien ohella myös vasemmistoliiton ja kristillisdemokraattien kannattajilta.

Näin ollen kansalaiset eivät ainoastaan edellytä tiukkaa linjaa vaikeuksiin joutuneiden EU-maiden tukemisessa, vaan oikeastaan vaativat linjan tiukentamista edelleen. Vaadetta voi olla vaikea toteuttaa käytännössä ilman, että tukeminen loppuu tykkäänään, sillä Suomen viimeaikaista tyyliä vakuusvaateineen on jo moitittu ”epäsolidaariseksi” tai suorastaan ”fanaattiseksi”.

Solidaarisuuden sijaan suomalaiset suosivat kuitenkin tiukkaa taloudenpitoa. Kansa seisoo lähes yhtenä rintamana rahaliiton ”no bail out”-säännön takana. Seitsemän kymmenestä (69 %), katsoo, ettei euromaille pidä sälyttää yhteisvastuuta yksittäisten jäsenmaiden talousongelmista. Ainoastaan 13 % on asiasta eri mieltä (**kuvio 27A**).

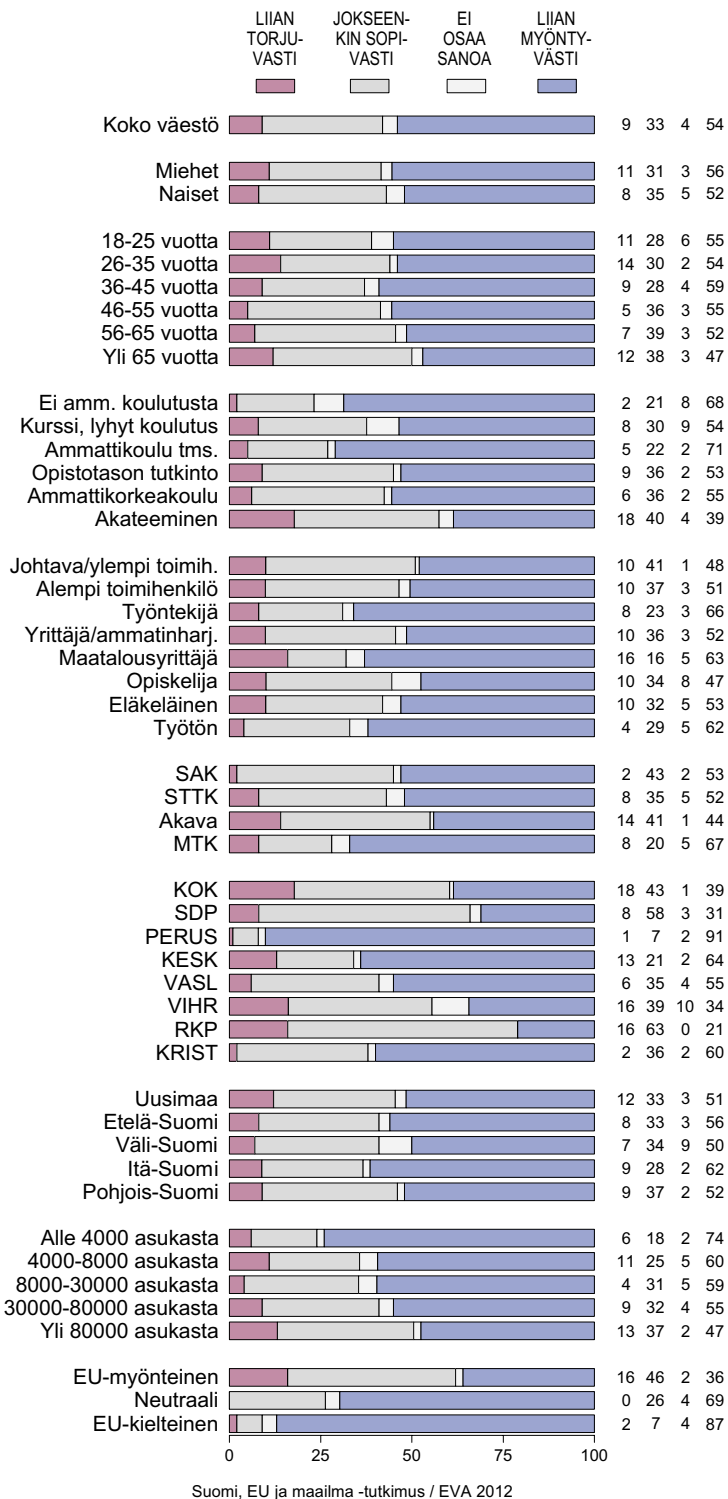
Myös EU-maiden viimeaikoina edennyt sitouttaminen kurinalaisempaan julkisen talouden hoitoon näyttäisi olevan suomalaisten mieleen. Kaksi kolmesta (64 %) katsoo, että EU:lla tulisi olla oikeus tarkastaa euromaiden kansalliset budjetit (**kuvio 27B**). Hankkeen vastustajat (toiset 13 %) saattavat nähdä asiassa liittovaltiokehityksen piirteitä.

Kasvupolitiikka pohdituttaa

Oikeanlaisen finanssipolitiikan ohella kriisistä selviytyminen edellyttää myös onnistunutta rahapolitiikkaa. Joidenkin mielestä yksi syytä kriisin jatkumiseen on ollut asemaltaan hyvin itsenäinen Euroopan keskuspankki EKP, jonka olisi pitänyt olla toimissaan vähemmän konservatiivinen ja paljon aktiivisempi etenkin kriisin varhaisemmassa vaiheessa. Pitäisikö siis euromaiden päästä vaikuttamaan EKP:n agendaan nykyistä enemmän?

Perinteisesti suomalaisten vastaus tähän kysymykseen on ollut yksiselitteinen ”kyllä”. Tulosten pidemmän aikavälin tarkastelu kertoo kui-

Kuvio 26. MITEN SUOMI ON SUHTAUTUNUT TALOUSONGELMIIN AJAUTUNEIDEN EUROMAIDEN TUKEMISEEN (%).

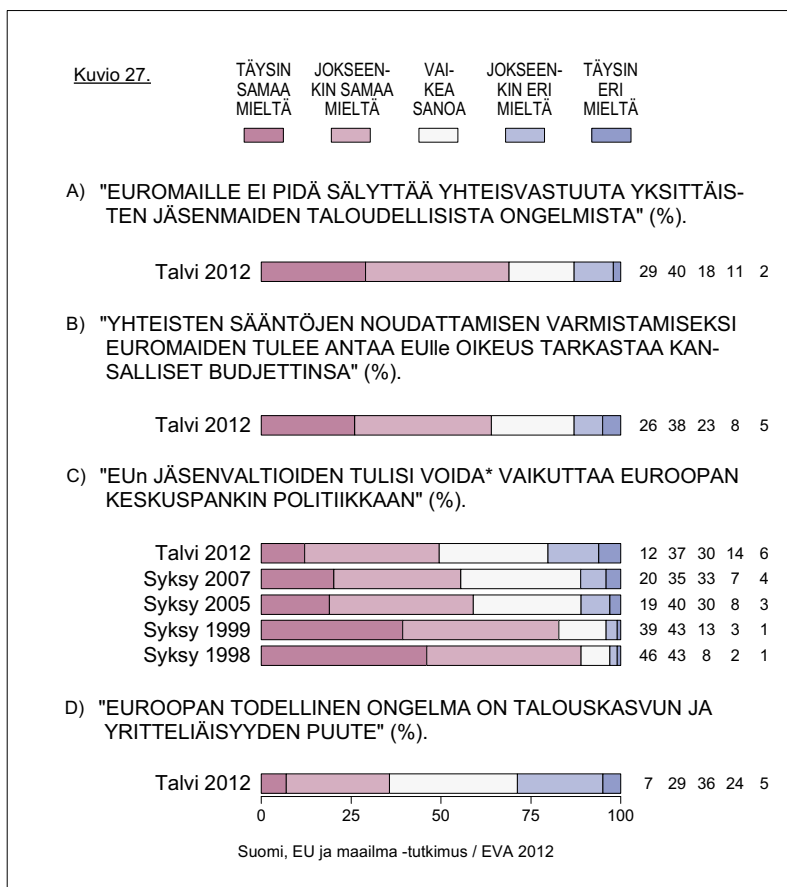

Suomi, EU ja maailma -tutkimus / EVA 2012

tenkin, että suomalaisten into antaa EKP:n ohjaksia jäsenmaiden poliitikkojen käsiin on laimentunut jokaisella mittauskerralla koko maamme EMU-jäsenyyden ajan (**kuvio 27C**). Nyt joka toinen (49 %) antaisi jäsenvaltioille vaikutusvaltaa EKP:n politiikkaan. Epätietoisuus asiasta on kuitenkin laajaa (30 %) ja jo viidennes (20 %) on Euroopan keskuspankin itsenäisyyden takana.

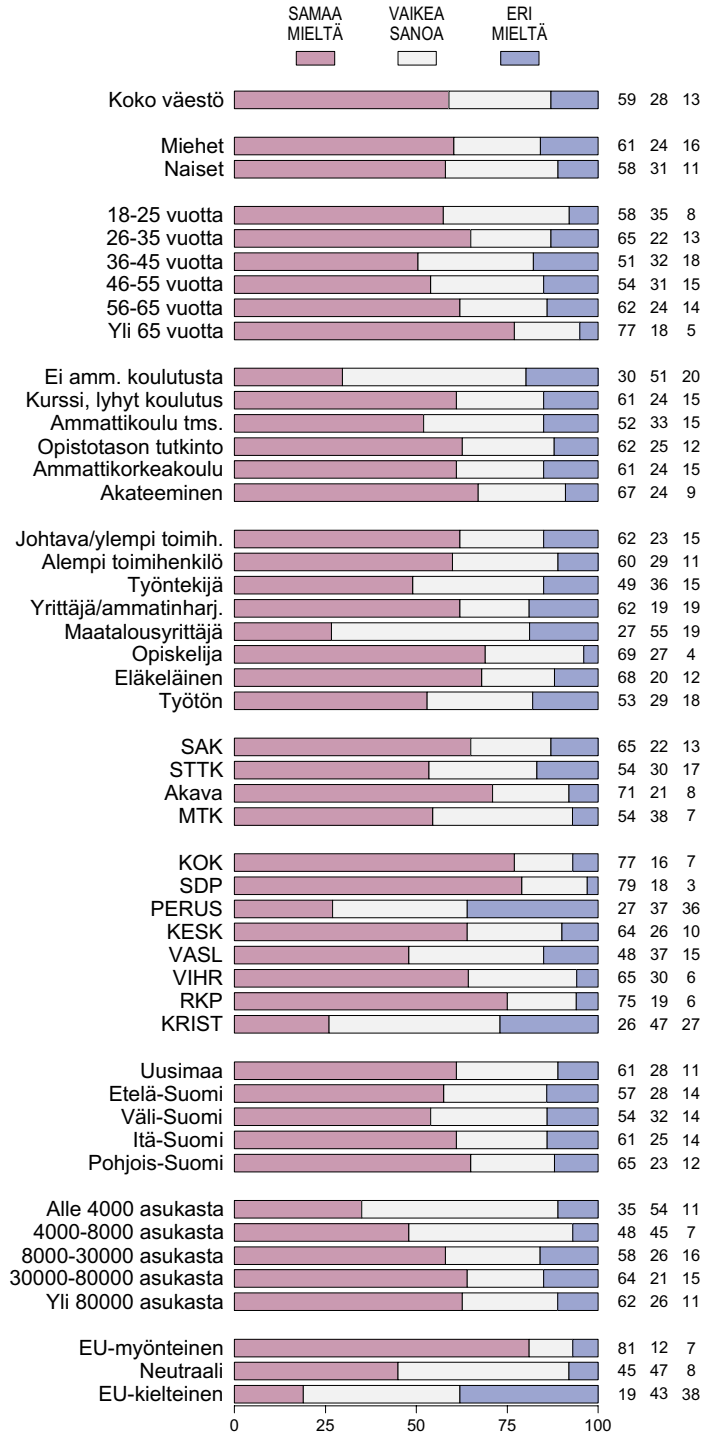
Tulosta selittää osin se, että talousviisaatkin ovat olleet osin erimielisiä siitä, mitä EKP:n olisi oikeastaan pitänyt tehdä. Sen sijaan taloustieteilijät ovat varsin yksimielisiä siitä, että Kreikan, kuten muidenkin velkakriisin kourissa olevien maiden ongelman ydin ei lopulta ole valtioiden liian suuri velkataakka sinänsä, vaan Eurooppaa laajemminkin riivaava talouskasvun puute.

Suomalaiset eivät kuitenkaan jaa varauksetta tätä käsitystä. Kolmannes (35 %) yhtyy teesiin, jonka mukaan Euroopan todellinen ongelma on talouskasvun ja yritteliäisyyden puute, mutta yhtä moni (36 %) ei osaa tai halua ottaa kantaa ehdotukseen (**kuvio 27D**).

* Kysymysmuoto osin muuttunut. Ennen vuotta 2005: "Jäsenvaltioiden on voitava vaikuttaa Euroopan keskuspankin politiikkaan".

Kuvio 28. "PALUU MARKKAAN EURON KRIISIN SEURAUKSENA OLISI TAVALLISEN KULUTTAJAN JA VELALLISEN KANNALTA ONNETONTA" (%).

Suomi, EU ja maailma -tutkimus / EVA 2012

Huomionarvoista on se, että merkittävän moni (29 %) torjuu teesin, kaikkein voimakkaimmin vasemmistoliittoa, vihreitä tai kristillisdemokraatteja äänestävät, opiskelijat sekä akateemisesti koulutetut. Näistä ryhmistä saattaakin löytyä näkemystä, jonka mukaan perinteinen talouskasvu on osa Euroopan ongelmaa, ei sen ratkaisu.

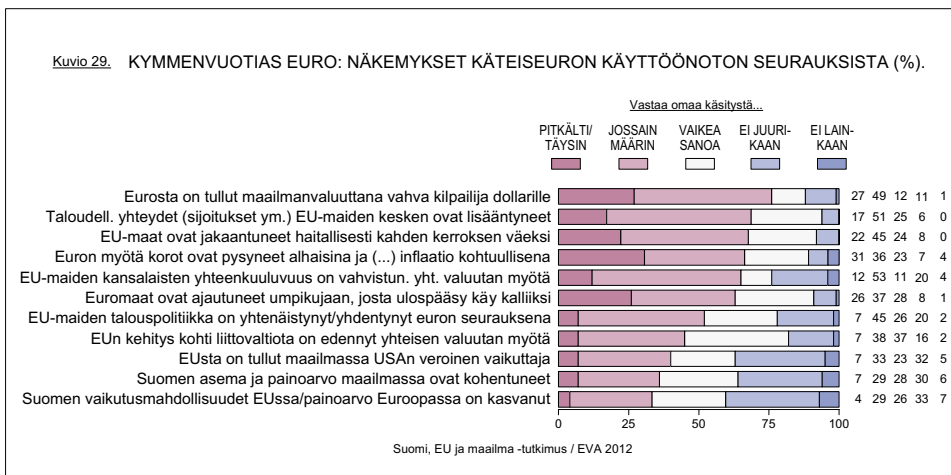
Selvää kuitenkin on, että ratkaisut on löydettävä. Enemmistö (59 %) ei haluaisi paluuta markkaan euron kriisin seurauksena, vaan pitäisi sitä tavallisen kuluttajan ja velallisen kannalta onnettomana (**kuvio 28**). Vaikka ainoastaan reilu kymmenesosa (13 %) ei näe markkaan paluussa pulmaa, kysymys jakaa suomalaisia. Lähes kauttaaltaan laajat väestöryhmittäiset epätietoisten osuudet viittaavat siihen, ettei väitettä markan paluusta katastrofina niellä aivan pureskelematta.

3.3 Onko euro vastannut odotuksia?

Eurot ovat kulkeneet mukana lompakoissa nyt kymmenen vuotta. Alkuvuotta 2012 ei kuitenkaan ole vietetty euroa juhliessa vaan sitä pelastettaessa. Näissä toimissa olennainen kysymys on tietysti se, onko euro pelastamisen arvoinen.

Edellä esitetyt tulokset kertovat muun muassa, että suomalaisten enemmistö suhtautuu euroon myönteisesti ja kaipuu markka-aikaan on melko vähäistä. Mutta mitä mieltä suomalaiset ovat tähänastisesta taipaleestaan euron kanssa? Onko se ollut pettymys, ovatko odotukset täyttyneet vai peräti ylittyneet?

Asiaa selvitettiin pyytämällä vastaajia arvioimaan yhtätoista erityyppistä väittämää euron käyttöönoton seurauksista (**kuvio 29**). Koska suurin osa väittämistä oli mukana vastaavassa kyselyssä jo vuonna 2001, päästiin vertailemaan nyt annettuja arvioita käteiseuron käyttöönoton aattona esitettyihin ennusteisiin ja odotuksiin.

Euro on taloudellinen menestys mutta poliittinen sotku

Suomalaisten selvän enemmistön mielestä euro on toiminut rahayksikkönä ilmeisen hyvin, oli kyse sitten globaalista tasosta, sisämarkkinoista tai rahapolitiikasta jäsenmaissa. Kolme neljästä (76 %) katsoo, että eurosta on tullut maailmanvaluuttana vahva kilpailija Yhdysvaltain dollarille. Euron myötä taloudelliset yhteydet EU-maiden välillä ovat lisääntyneet (68 %) ja myös inflaatio on pysynyt kurissa ja korot alhaisina (67 %). Taloudellisesti euro on siis suomalaisten mielestä ollut menestys.

Sen sijaan väitteet mahdollisista poliittisista hyödyistä jakavat suomalaisten mielipiteet. Kun arvioidaan euron vaikutusta koko unionin menestykseen, katsoo neljä kymmenestä (40 %) euron kasvattaneen EU:n vaikutusvaltaa aina USA:n veroiseksi, mutta käytännössä yhtä moni (37 %) pitää väitettä katteettomana.

Kun tarkastelunäkökulma siirretään Suomeen, mielipiteet jakautuvat niin ikään kahteen leiriin. Monien julkisuudessa esitettyjen arvioiden mukaan eurossa mukana oleminen on kasvattanut Suomen vaikutusvaltaa ja painoarvoa Euroopassa ja laajemminkin maailmalla.

Väitetäänpä Suomen vaikutusvallan myös vain kasvaneen euron kriisin myötä. Pulassa oleville euromaille sanellaan tukipakettien ehtoja, mutta Suomen kaltaisia parhaan mahdollisen luottoloukituksen maita kuunnellaan. Kansalaiset kuitenkin suhtautuvat tällaisiin väitteisiin epäluuloisesti.

Vain kolmasosa (33 %) näkee Suomen muskeleiden EU:ssa kasvaneen euron myötä ja hieman tätä useampi, neljä kymmenestä (40 %), torjuu ajatuksen. Hyvin samankaltaisiin lukuihin pää-

tyy arvio euron vaikutuksesta Suomen asemaan globaalisti: reilu kolmannes (36 %) katsoo euron lisänneen Suomen painoarvoa, mutta täsmälleen yhtä moni tulkitsee asian toisin.

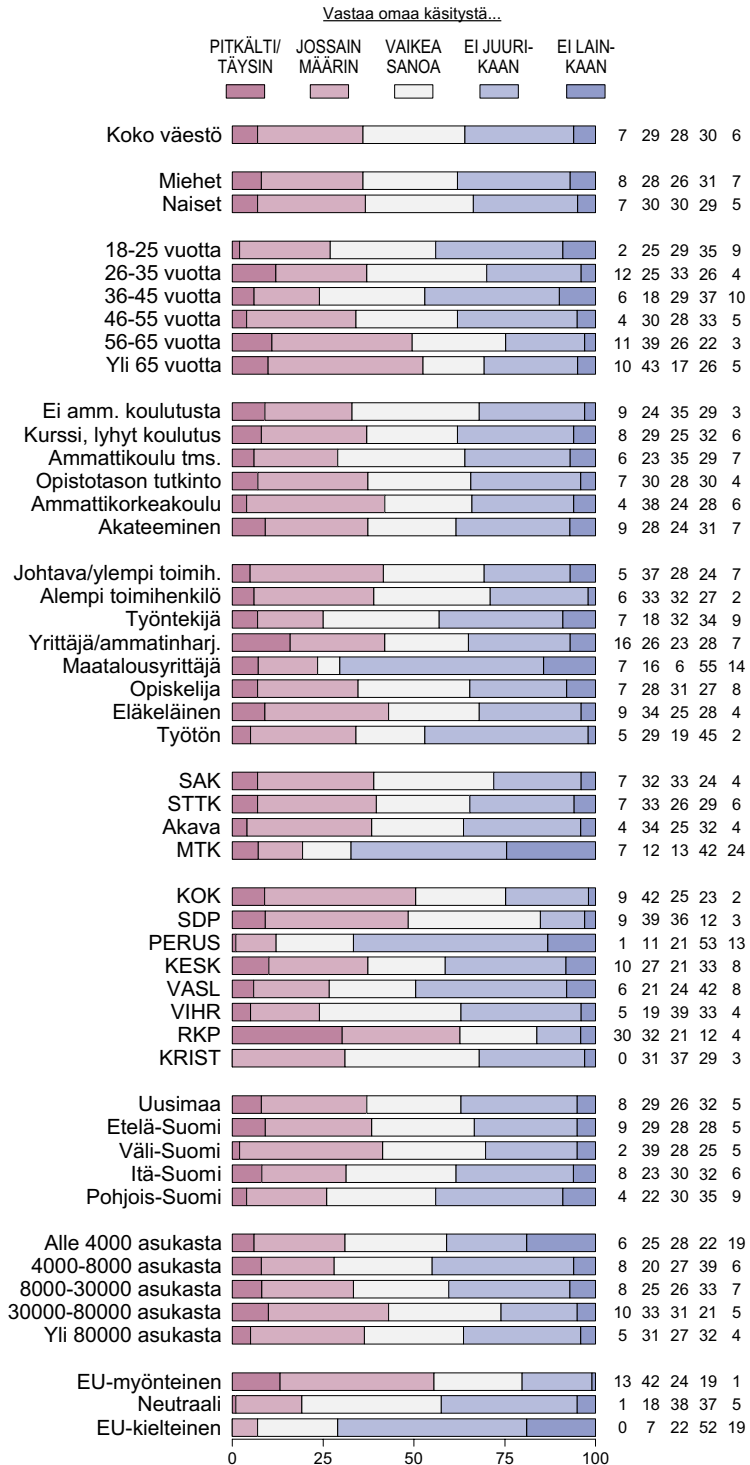
Leimallista vastauksille näihin kysymyksiin on se, että EU:hun ja euroon hyvin myönteisestikin suhtautuvat väestöryhmät ovat kannoissaan varovaisia. Esimerkiksi vihreiden tai SDP:n kannattajista suuri osa ei halua tai osaa ottaa asiaan kantaa (**kuvio 30**).

Tähän asti esitettyjen tulosten valossa euron saldo ei siis näytä hullummalta: rahayksikkönä euron nähdään palvelleen hyvin. Poliittisten hyötyjen kohdalla arviot ovat varovaisempia ja vaihtelevia. Sävyt kuitenkin synkkenevät, kun katset siirretään siihen, mitä euro on merkinnyt Euroopan integraatiolle.

Ensinnäkin kahden kolmasosan (67 %) mielestä euron myötä EU-maat ovat jakautuneet haitallisesti kahteen kastiin. Arvio osunee oikeaan, vaikka jako tapahtuikin eri tavalla kuin rahaliittoa käynnistettäessä arveltiin. Tuolloin ajateltiin Euroopan jakautuvan nopeamman integraation euromaihin ja muihin maihin. Tosiasiassa euro edesauttoi nimenomaan euromaiden keskinäistä jakautumista kriisimaihin ja muihin maihin.

Rahayksikkönä euron nähdään palvelleen hyvin. Poliittisten hyötyjen kohdalla arviot ovat varovaisempia ja vaihtelevia.

Kuvio 30 EURON SEURAUKSET: SUOMEN ASEMA JA PAINOARVO MAAILMASSA OVAT KOHENTUNEET (%).

Suomi, EU ja maailma -tutkimus / EVA 2012

Toiseksi, vaikka kaksi kolmasosaa (65 %) arvioikin EU-kansalaisten yhteenkuuluvuuden lisääntyneen yhteisen valuutan myötä, ei yhteen olla tultu niinkään juhlan, vaan kriisin merkeissä: kaksi kolmasosaa (63 %) katsoo, että käsi kädessä kulkevat euromaat ovat ajautuneet umpikujaan, josta ulospääsy käy kalliiksi. Suomalaiset ovat asiasta melko yksimielisiä, optimismia jaksavat ylläpitää vain harvat (**kuvio 31**).

Yhdentääkö euron kriisi Eurooppaa ”keittiön kautta”?

Solmiessaan Euroopan talous- ja rahaliitto EMUn euromaat sitoutuivat yhteisen rahapolitiikan ohella muun muassa vakaus- ja kasvusopimukseen sekä niin kutsuttuun ”no bail out” -sääntöön. Näiden tarkoituksena oli ohjata yhteiseen valuuttaan siirtyneitä euromaita kohti koordinoitua dumpaa ja kurinalaisempaa talouspolitiikkaa.

Käytännössä sitoumuksia on rikottu useita kertoja eikä talouspolitiikan yhdentyminen ole muutenkaan mennyt aivan suunnitelmien mukaan. Uusin yritys kurin palauttamiseksi on juuri käynnistynyt ja mukana ovat nyt miltei kaikki euron ulkopuolisetkin maat.

Kysyttäessä asiaa suomalaisilta joka toinen (52 %) näkee EU-maiden talouspolitiikan yhtenäistyneen euron myötä ja vain hieman harvempi (45 %) on sitä mieltä, että EU:n kehitys kohti liittovaltiota on edennyt yhteisvaluutan siivittämänä. Vaikka noin joka viides kiistääkin nämä arviot,

ovat suomalaiset täten ainakin melko laajalti sitä mieltä, että euron käyttöönotto on tuonut unionin maita poliittisesti lähemmäksi toisiaan.

Vastaukset näihin kahteen kysymykseen menevät kuitenkin eri tavoin ristiin etenkin puolueiden kannattajaryhmien välillä. Joidenkin (SDP:n tai RKP:n kannattajat) mielestä talouspolitiikka

on yhtenäistynyt, mutta se ei ole vienyt EU:ta kohti liittovaltiota. Toisten (kristillisdemokraattien kannattajat) mielissä puolestaan molemmat näistä kehityskuluista ovat totta, kolmansien (perussuomalaisten kannattajat) mielestä taas ei oikein kumpikaan.

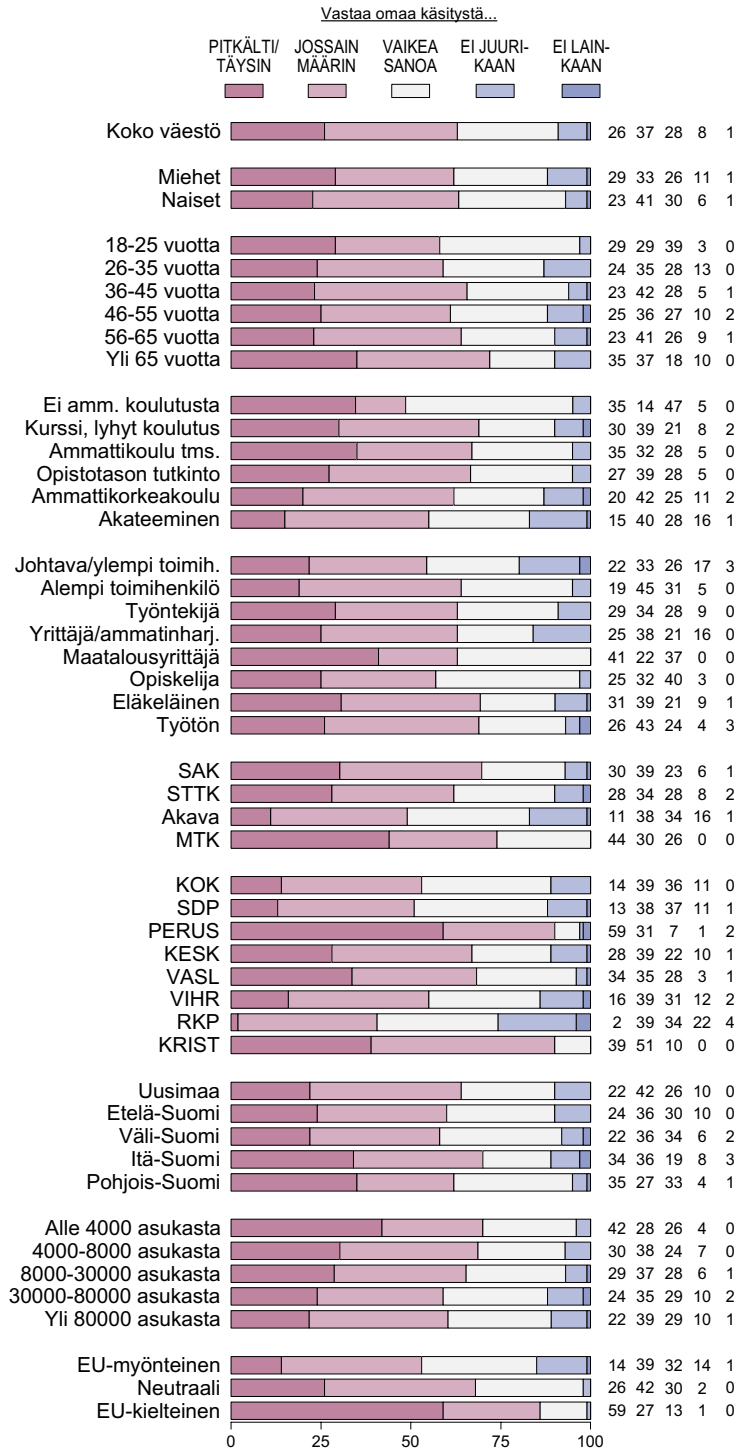
Lunastuivatko odotukset

Vertailtaessa nyt saatuja vastauksia kymmenisen vuotta sitten annettuihin huomataan, että suomalaisten odotukset euron vaikutuksista osuivat pitkälti oikeaan (**kuvio 32**). Joltain osin odotukset ovat myös ylittyneet, paikoin myönteisissä, paikoin kielteisissä merkeissä.

Erityisesti euron Euroopan kansainvälistä painoarvoa lisäävien vaikutusten arvioidaan nyt toteutuneen paljon laajempina kuin mitä kymmenen vuotta sitten arveltiin. Tosin vertailukohtat, Yhdysvallat ja dollari, ovat nekin liikkuneet ja pikemmin menettäneet kuin vahvistaneet painoarvoaan.

Suomalaiset ovat melko laajalti sitä mieltä, että euron käyttöönotto on tuonut unionin maita poliittisesti lähemmäksi toisiaan

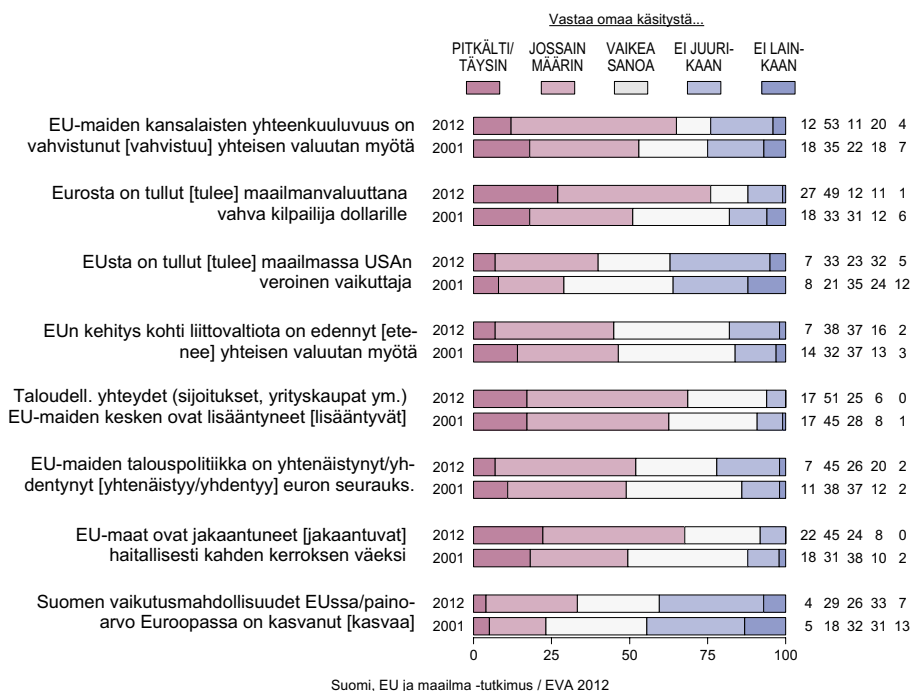
Kuvio 31. EURON SEURAUKSET: EUROMAAT OVAT AJAUTUNEET UMPIKUJAAN, JOSTA ULOSPÄÄSY KÄY KALLIIKSI (%).

Suomi, EU ja maailma -tutkimus / EVA 2012

Myös käsitykset EU-maiden jakaantumisesta kahden kerroksen väeksi sekä EU-kansalaisten yhteenkuuluvuuden vahvistumisesta euron myötä ovat nyt voimakkaammat kuin mitä aikoinaan osattiin odottaa. Tuolloin tuskin osattiin aavistaa sitä, että ”kastijako” tapahtuisikin euron sisällä, eikä liioin sitä, että yhteenkuuluvuuden vahvistaminen tapahtuisi lähes paniikinomaisena rivien tiivistämisenä talouskaoksen partaalla.

Kuvio 32. EURON KÄYTTÖÖNOTON SEURAUKSET: ENNAKKO-ODOTUKSET SYKSYLLÄ 2001 vs. KYMMENEN VUODEN KOKEMUKSEN JÄLKEEN TALVELLA 2012 (yhteiset mittarit, joissa erona aikamuodon muutos, aiempi ilmaisu merkitty hakasulkuihin; %)

4 Mitä on nurkan takana?

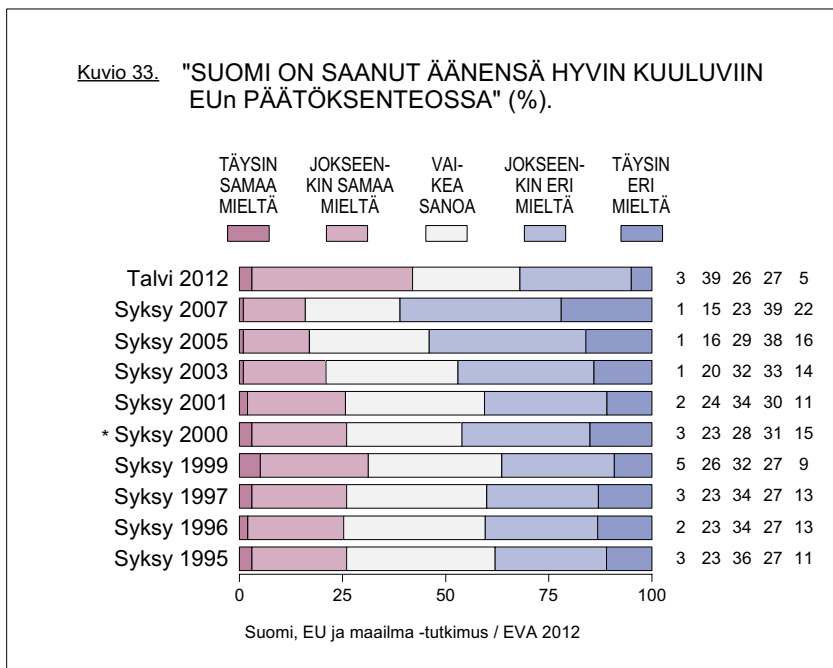
4.1 Suomen asema EU:ssa

Maamme EU-politiikan linja on perinteisesti merkinnyt sitoutumista unionin periaatteisiin, osallistumista unionin kehittämiseen ja pyrkimistä sen ytimiin, joista käsin myös omien kansallisten etujen valvonnan katsottiin onnistuvan parhaiten.

Linja on viime aikoina ollut koetuksella, kun Suomi on joitain kertoja löytänyt itsensä unionin päätöksenteossa uudesta asennosta: poikkiteloin asettuneena. Suomi on muun muassa ajanut yksinäisenä sutena vakuusvaateensa läpi, torjunut Romanian ja Bulgarian jäsenyydet Schengen-alueessa ja haastanut suuret jäsenmaat sovittaessa Euroopan pysyvän vakuusmekanismin (EVM) päätöksentekojärjestelmästä.

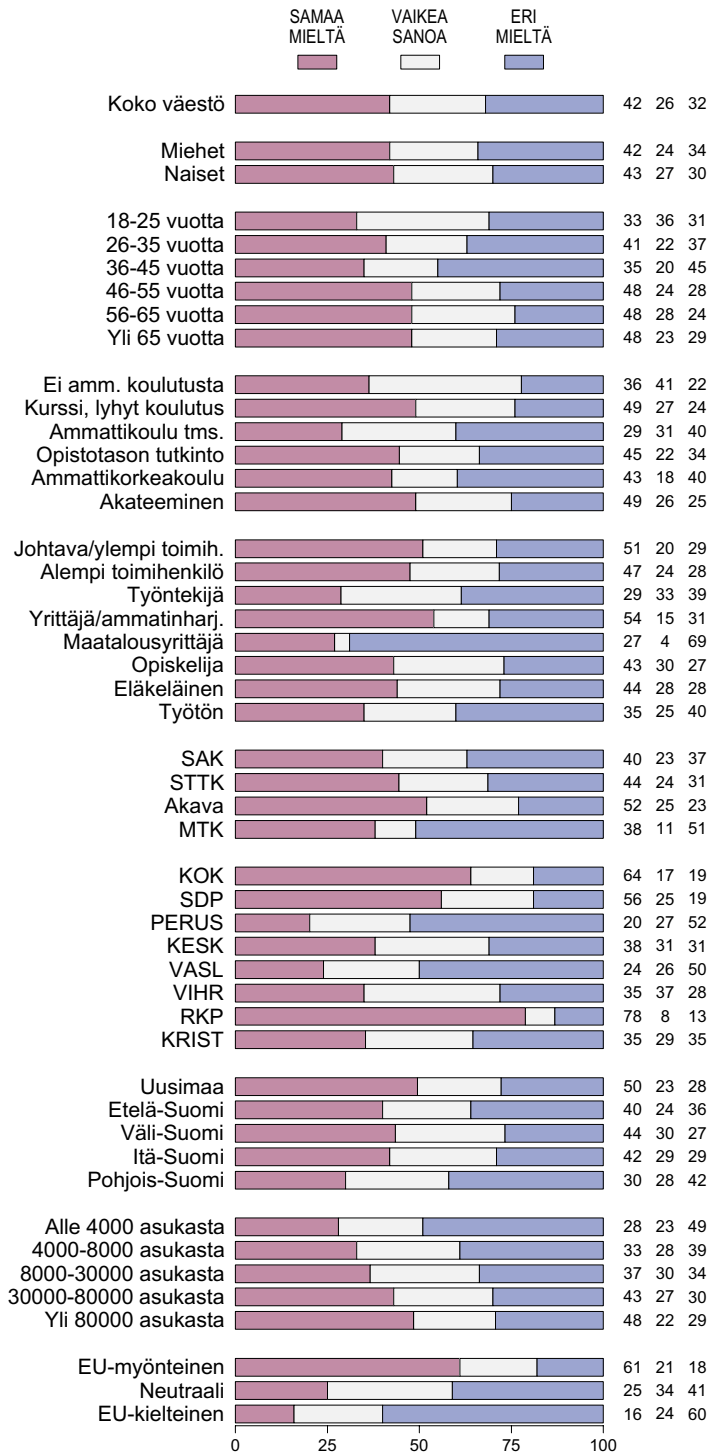
Kuinka Suomi on pärjännyt?

Käsitykset Suomen äänen kuulumisesta EU:n pöydissä ovat muuttuneet reippaasti viime mittauksesta. Viitisen vuotta sitten selvä enemmistö torjui ajatuksen, että Suomi olisi saanut äänensä EU:ssa hyvin kuuluville. Nyt suurin vastaajaryhmä, neljä kymmenestä (42 %) arvioi Suomen äänen kuuluneen hyvin. Eri mieltä asiasta on vain joka kolmas (32 %).

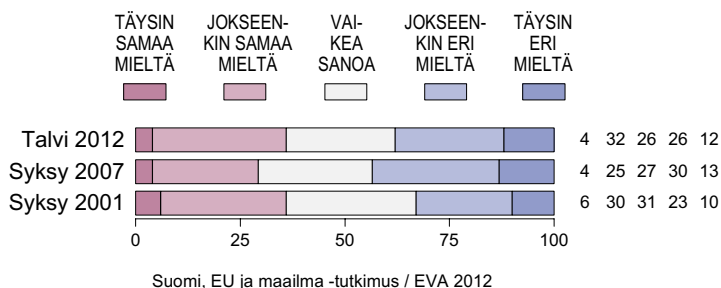
* Vuoden 2000 tulokset perustuvat EVAn kansalliseen asennetutkimukseen.

Kuvio 34. "SUOMI ON SAANUT ÄÄNENSÄ HYVIN KUULUVIIN EU:n PÄÄTÖKSENTEOSSA" (%).

Suomi, EU ja maailma -tutkimus / EVA 2012

Kuvio 35. "OLEN TYYTYVÄINEN MAAMME NYKYISEN HALLITUKSEN TOIMINTAAN EU-ASIOISSA" (%).

Tuloksen myötä viime vuosikymmenen lopun kehitystrendi, jossa Suomen veisun koettiin vaisuuntuvan vuosi vuodelta, on enää pelkkä muisto (**kuvio 33**).

Vaikka tulosta voidaanakin pitää jonkinlaisena työtodistuksena tämänhetkisille päätöksentekijöillemme, on tulkintaan liitettävä muutama varauma. Ensiksi, emme osaa tarkalleen sanoa, kenen hattuun sulka kuuluu, sillä edellinen mittaus on syksyiltä 2007, ajalta ennen euron kriisiä. On mahdollista, että käänne asiassa on tapahtunut jo edellisen hallituksen aikana. Toiseksi, arvio äänen kuulumisesta ei automaattisesti tarkoita sitä, että äänen sävyä saati sen käytön tuloksia pidetään onnistuneina.

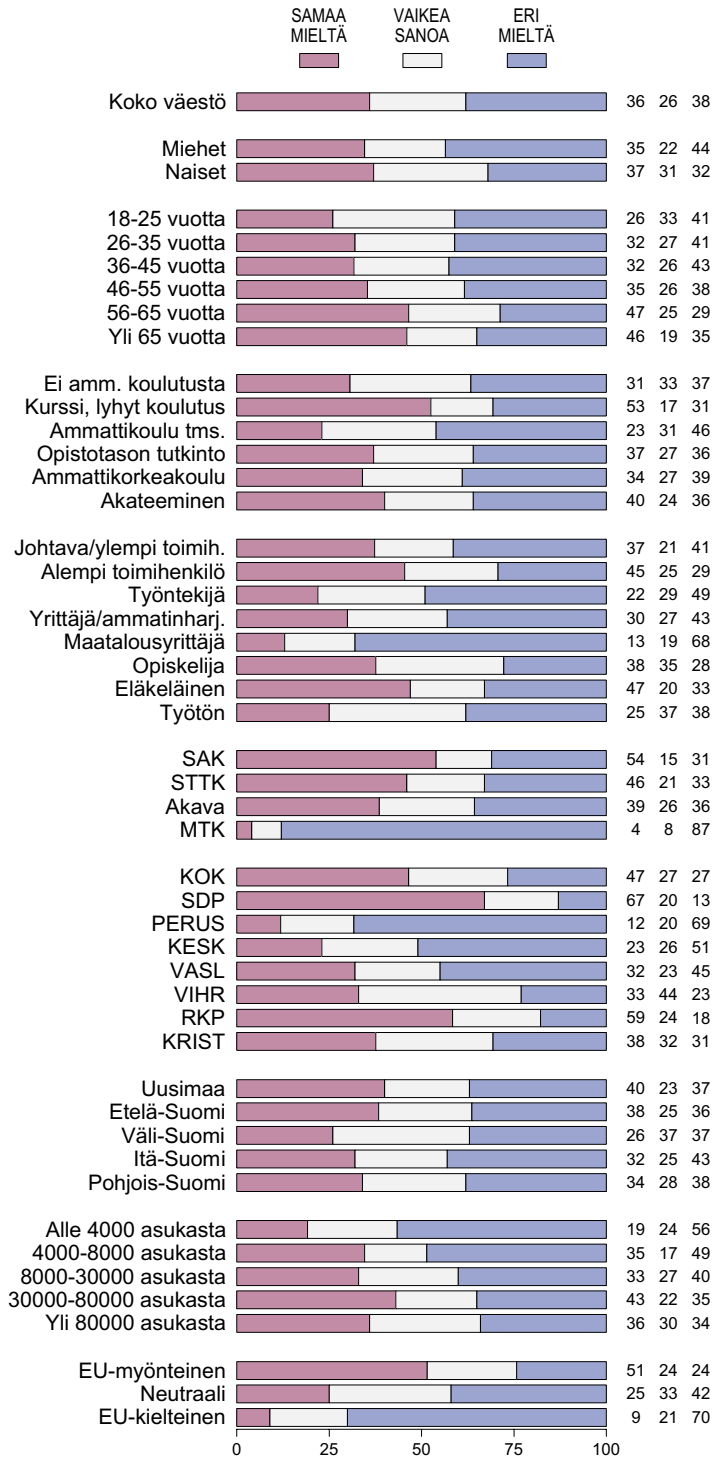
Väestöryhmien käsitykset Suomen onnistumisesta vaihtelevat voimakkaasti etenkin vastaajan puoluekannan mukaan (**kuvio 34**). Samalla syntyy useampia jakolinjoja. Yksi niistä kulkee hallituksen sisällä. Päähallituspuolueiden kokoomuksen ja SDP:n sekä RKP:n kannattajien enemmistön mielestä Suomen ääni on kuulunut hyvin, kun taas vihreitä, kristillisdemokraatteja sekä etenkin vasemmistoliittoa äänestävät ovat asian suhteen paljon varautuneemmalla kannalla.

Vasemmistoliittolaisten käsitykset äänen kuulumisesta ovat käytännössä yhtä kriittisiä kuin oppositiopuolue perussuomalaisten. Keskustaa äänestävien arvio Suomen äänen kuulumisesta on puolestaan linjassa vihreiden ja kristillisdemokraattien mielipiteiden kanssa. Mielipide-eroissa on myös alueellinen riippuvuus: arviot vaimentuvat systemaattisesti kuljettaessa suurista kaupungeista kohti maaseudun pienempiä kuntia.

Ääni siis kuuluu, mutta tehoaako se? Riippuu siitä, keneltä kysytään. Reilu kolmannes (36 %) ilmoittaa olevansa tyytyväinen maamme nykyisen hallituksen toimintaan EU-asioissa, mutta yhtä moni (38 %) on toista mieltä (**kuvio 35**). Vaikka tyytyväisyys onkin laajempaa kuin viime mitauksessa, ei tyytyväisyydessä havaita samanlaista ”kvanttihyppyä” kuin

Ääni siis kuuluu, mutta tehoaako se? Riippuu siitä, keneltä kysytään.

Kuvio 36. "OLEN TYYTYVÄINEN MAAMME NYKYISEN HALLITUKSEN TOIMINTAAN EU-ASIOISSA" (%).

Suomi, EU ja maailma -tutkimus / EVA 2012

äänen kuuluvuuden kohdalla. Selvästi tyytyväisempiä ovat valtionvarainministeripuolue SDP:n kannattajat, joiden lisäksi myös RKP:n kannattajien enemmistö ilmaisee tyytyväisyytensä hallituksen toimintaan EU-asioissa (**kuvio 36**).

Muiden hallituspuolueiden kannattajien tuki hallituksen EU-linjaan horjuu. Pääministeripuolue kokoomusta äänestävästä tukensa hallituksen toiminnalle antaa hieman alle joka toinen. Muiden hallituspuolueiden kannattajien parissa hallituksen linjaa tukevien osuus vaihtelee kolmanneksen molemmin puolin.

Millainen rooli sopii Suomelle?

Suomen ääni kuuluu aiempaa paremmin EU:ssa, mutta tyytyväisyys hallituksen toimintaan EU-asioissa on vaihtelevaa. Miten kansalaiset sitten toivoisivat hallituksen muuttavan EU-politiikkaansa?

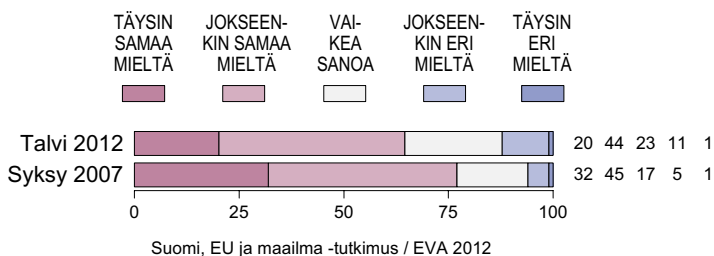
Selvältä näyttää, että jo kliseeksi muodostunut käsitys Suomesta EU:n liian kilttinä mallioppilana ei enää pidä paikkaansa – jos on koskaan pitänytkään. Kannattaisiko nyt jatkaa hampaiden kasvattamista vai hakea kompromisseja? Millainen linja palvelisi Suomen ja suomalaisten intressejä parhaiten tulevaisuudessa?

Kaksi kolmesta (64 %) on sitä mieltä, että Suomen tulisi pienenä maana harjoittaa paljon aktiivisempaa EU-politiikkaa, jotta se todella voisi vaikuttaa unionin päätöksiin (**kuvio 37**). Vain kymmenesosa (12 %) on eri mieltä teesin kanssa, ja erot väestöryhmien välillä melko vähäisiä.

Vaade Suomen harjoittaman EU-politiikan aktiivisuuden nostosta elää edelleen vahvana, vaikka se onkin hieman laantunut sitten syksyn 2007. Rakentavan sävyiseen toiveeseen ”aktiivisemmasta politiikasta” on luonnollisesti helppo yhtyä, jos sen sisältöä ja toteuttamisen haasteita ei tarvitse pohtia samalla kertaa.

Seitsemän kymmenestä katsoo, että Suomen tulisi ajaa omaa etuaan EU:ssa paljon nykyistä tiukemmin

Kuvio 37. "SUOMEN PITÄISI PIENENÄ MAANA HARJOITTA PALJON AKTIIVISEMPAA EU-POLITIIKKA, JOTTA SE TODELLA VOISI VAIKUTTAA UNIONIN PÄÄTÖKSIIN" (%).

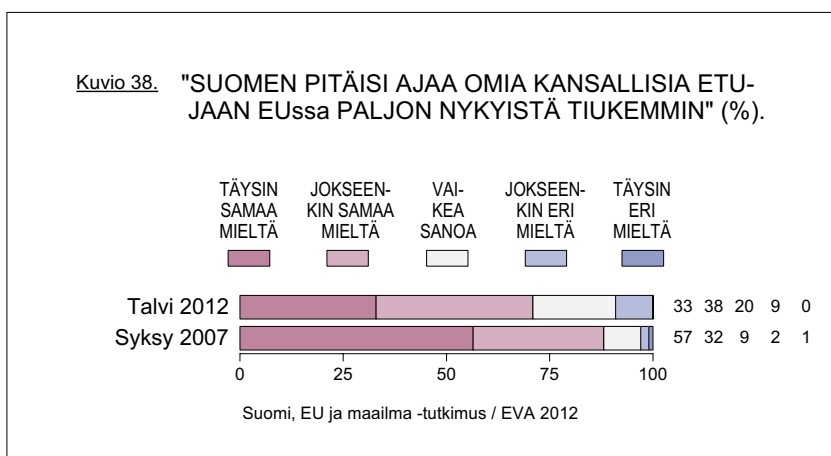
Rakentavuus ei kuitenkaan yksin riitä suomalaisille. Vaikka Suomi on viime aikoina asettunut muutaman kerran näyttävästikin poikkite-
loin EU:n päätöksenteon raiteille, katsoo seitsemän kymmenestä (71 %),
että Suomen tulisi ajaa omaa etuaan EU:ssa paljon nykyistä tiukemmin
(**kuvio 38**).

Lisää tiukkuutta vaativien enemmistö on suuri, mutta siinä missä ai-
emmin lähes kaikki olivat linjan tiukentamisen kannalla, on tulosku-
vaajaan ilmestynyt kooltaan jo noteeraamisen arvoinen (kannastaan epä-
varmojen tai tiukkaa linjaa epäilevien joukko,
yhteensä 29 %). Se saattaa kertoa pohdinnoista,
onko linjan tiukentamisella ja muiden maiden
haastamisella myös jokin hinta, joka tulee mak-
suun myöhemmin.

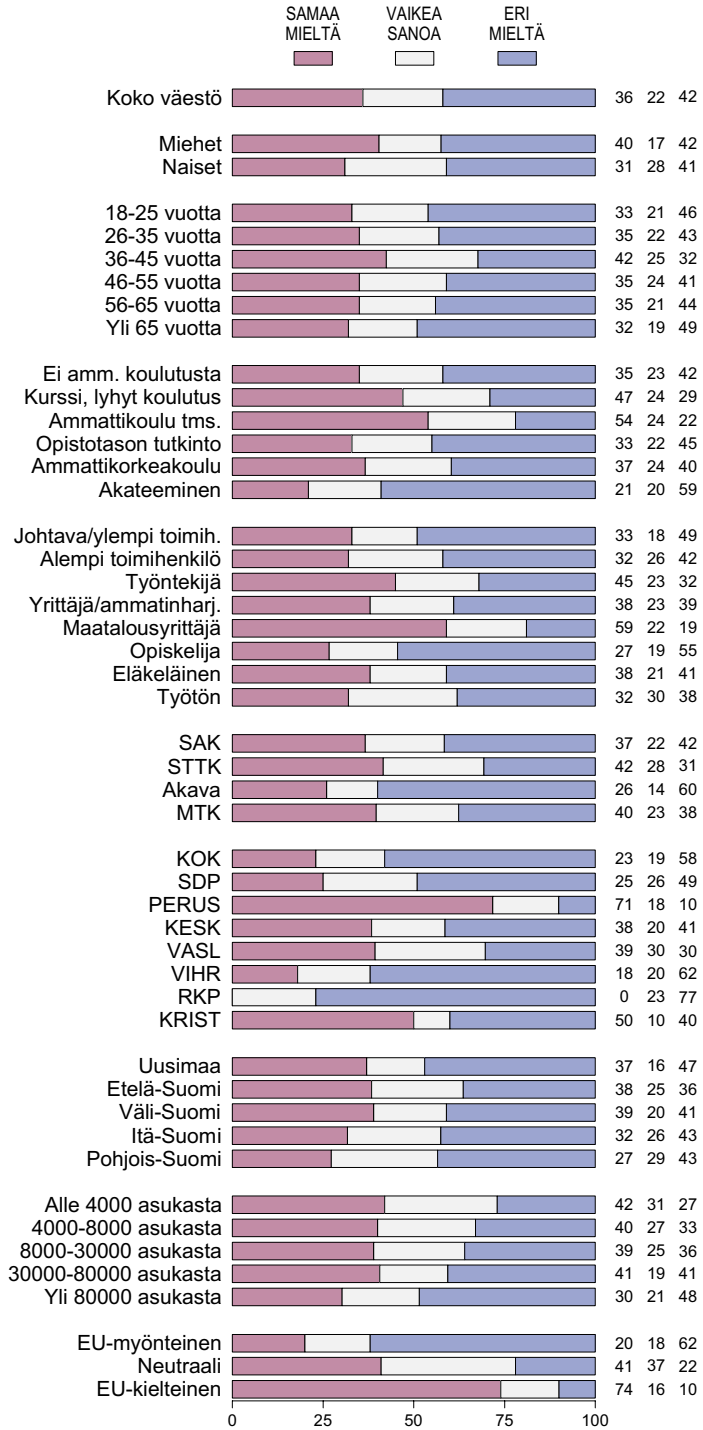
**Vain kolmannes on sitä
mieltä, että Suomen pitää
ajaa EU:ssa omaa etuaan
silläkin uhalla, että se
lamauttaa EU:n päätöksen-
tekokyvyn**

Ehkä siksi linjan tiukentamisellakin näyttäisi
olevan suomalaisten mielestä rajansa. Vain kol-
mannes (36 %) on sitä mieltä, että Suomen pitää
ajaa EU:ssa omaa etuaan silläkin uhalla, että se lamauttaa EU:n tai eu-
roalueen päätöksentekokyvyn (**kuvio 39**). Hieman useampi (42 %) tor-
juu teesin. Mielenpide-erot ovat suuria sekä ryhmien sisällä että ryhmien
välillä. Joidenkin on ilmeisen vaikea kuvitella, että EU:n tai euroalueen
pätöksenteon lamauttaminen olisi juuri koskaan lopulta Suomen edun
mukaista. Toisten mielestä Suomen oma etu on tarvittaessa voitava rajata
erilleen yhteisestä edusta.

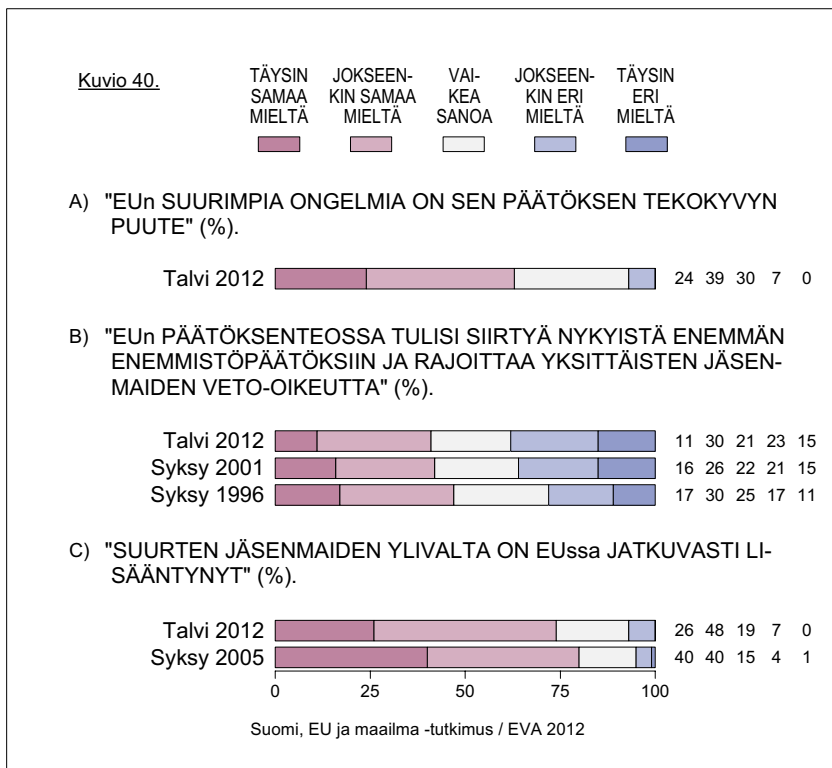
Pätöksentekokyvyn puute tunnistetaan kyllä EU:n Akilleen kanta-
pääksi: Lähes kaksi kolmesta (63 %) katsoo, että kyseessä on yksi EU:n
suurimpia ongelmia (**kuvio 40A**). Vaivaiset 7 % prosenttia on asiasta eri
mieltä, eikä kannoista löydy järin suuria eroja eri väestöryhmien väliltä.
Suomalaisten analyysi ongelmasta on siis yhtenäinen mutta eroja syntyy
pohdittaessa, pitäisikö päätöksentekokyvyn kohentamiseksi tehdä jotain,
ja jos kyllä, niin mitä.

Kuvio 39. "SUOMEN PITÄÄ AJAA EUssa OMAA ETUAAN SIL-
LÄKIN UHALLA, ETTÄ SE LAMAUTTAA EU:n TAI
EUROALUEEN PÄÄTÖKSENTEKOKYVYIN" (%).

Suomi, EU ja maailma -tutkimus / EVA 2012

Yksi keino on siirtyä EU:n päätöksenteossa nykyistä enemmän enemmistöpäätöksiin ja rajoittaa yksittäisten jäsenmaiden veto-oikeutta. Suomalaisista neljä kymmenestä (41 %) antaa tukensa tälle ajatukselle (**kuvio 40B**). Miltei yhtä moni kuitenkin (38 %) torjuu sen. Suomalaisen kanta asiaan ei ole juurikaan muuttunut viimeisten kymmenen vuoden aikana, vaikka jäsenyyden alkua ajoista kannat ovatkin muuttuneet kriittisemmiksi.

Enemmistöpäätöksiin valmiiden osuus on kuitenkin melko suuri, jos otetaan huomioon, että niihin liitetään usein kaksi kehitysskenaariota, joita suomalaiset perinteisesti vierastavat. Ensimmäinen näistä on liittovaltiokehitys, toinen suurten jäsenmaiden vallan kasvu.

Kolme neljästä (74 %) katsookin, että suurten jäsenmaiden ylivalta on EU:ssa jatkuvasti lisääntynyt (**kuvio 40C**). Käsitys jaetaan laajalti käytännössä kaikissa väestöryhmissä. Vaikka huoli suurten jäsenmaiden sanelupolitiikan kasvusta onkin aavistuksen hellittänyt, vain hyvin harvat torjuvat käsityksen paikkansapitämättömänä.

4.2 Mitä EU:lta toivotaan (ja pelätään)?

Yksi tapa suitsia suomalaisia huolettavaa suurten jäsenmaiden ylivaltaa olisi hajottaa hallitustenvälinen vallankäyttö tyystin ja siirtyä toteuttamaan demokratiaa suoraan koko EU:n laajuudessa liittovaltiossa. Suomalaiset eivät kuitenkaan usko tällaiseen kehitykseen.

Ainoastaan reilu neljännes (28 %) näkee, että EU:sta muodostuisi tulevaisuudessa kansallisvaltioiden merkityksen häivyttävä, tiukka liittovaltio (**kuvio 41**). Useampi kuin neljä kymmenestä (43 %) ei allekirjoita väitettä.

Kuvatun kaltainen liittovaltiokehitys on suomalaisille ennen muuta peikko. Tämä käy välillisesti ilmi jo siinä, että visioon yhtyvät selvästi laajimmin EU:hun kielteisesti suhtautuvat väestöryhmät. Tulos osoittaa kuitenkin kyllin selvästi, että Suomi ei (edelleenkään) ole mikään federalistien luvattu maa.

Jatkossa yhteistyö EU:n sisällä tulee todennäköisesti kuitenkin tiivistymään, halusipa kansa sitä tai ei. Esimerkiksi useat viimeaikaiset esitetyt ja toimeenpannut ratkaisut euron kriisin ratkaisemiseksi merkitsevät käytännössä integraation syventämistä, lisää yhteistä säännöstöä ja vahvempaa sitoutumista siihen.

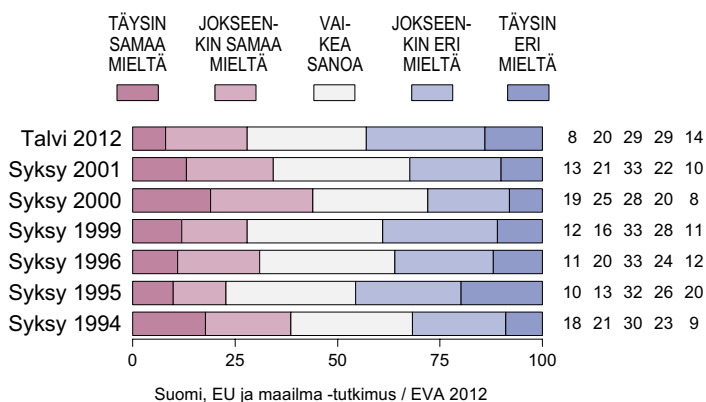
Pitäisikö Euroopan yhdentymistä syventää?

Onko yhdentymisen liikkeellä pitäminen ja syventäminen välttämätöntä Euroopan menestykselle? Pitääkö Euroopan juosta pysyäkseen pystyssä?

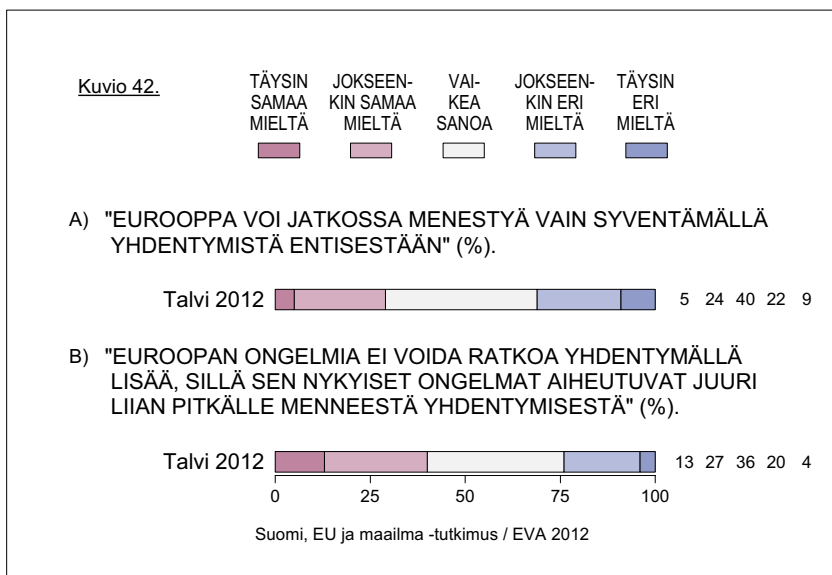
Tähän kysymykseen kansa ei vastaa: Neljä kymmenestä ei osaa tai halua ottaa kantaa väittämään, jonka mukaan Eurooppa voi jatkossa menestyä vain syventämällä yhdentymistä entisestään (**kuvio 42A**). Jäljelle jäävät kuusi kymmenestä jakaantuvat kahteen yhtä suureen leiriin, joista toinen (29 %) tukee ajatusta ja toinen (31 %) torjuu sen.

Integraation syventämisen hyväksyntä ja torjunta jakaantuvat eri väestöryhmissä varsin tasaisesti, mutta ei ole yllätys, ettei lisäintegraatio juuri innosta esimerkiksi maanviljelijöitä tai perussuomalaisten kannat-

Kuvio 41. "TULEVAISUUDESSA EUSTA MUODOSTUU TIUKKA LIITTOVALTIO, JOSSA KANSALLISVALTIOILLA EI OLE ENÄÄ MERKITYSTÄ" (%).

* Vuoden 2000 tulokset perustuvat EVAn kansalliseen asennetutkimukseen.

tajia. Ajatuksen torjunta on näkyvästi vähäisintä SDP:n, vihreiden sekä myös kokoomuksen kannattajien parissa. Nämäkään ryhmät eivät kuitenkaan oikeastaan ota kantaa lisäintegraation puolesta, vaan ovat enemminkin epä tietoisia.

Käänteinen teesi, jonka mukaan Euroopan ongelmia ei voida ratkaista yhdentymällä lisää siksi, että sen nykyiset ongelmat johtuvat juuri liian pitkälle menneestä yhdentymisestä, herättää hieman enemmän hyväksyntää (**kuvio 42B**). Näkemykseen yhtyy neljä kymmenestä (40 %), neljänneksen (24 %) torjuessa sen.

Arvatenkin ajatus vetoaa sekä niihin, joiden mielestä olisi parempi, ettei koko EU:ta olisi lainkaan, että niihin, joiden mielestä integraatio olisi tavalla tai toisella pitänyt rajata vaikkapa sisämarkkinoiden luomiseen ja pysäyttää siihen.

Kokonaisuutena arvioiden suomalaisten kannat Euroopan integraation syventämiseen ovat vaisuhkoja. Hieman innokkaampia kantoja saadaan kun integraation syventämistarpeita tiedustellaan politiikkasektoreittain.

EU:ta haluttaisiin vahvistaa monella sektorilla

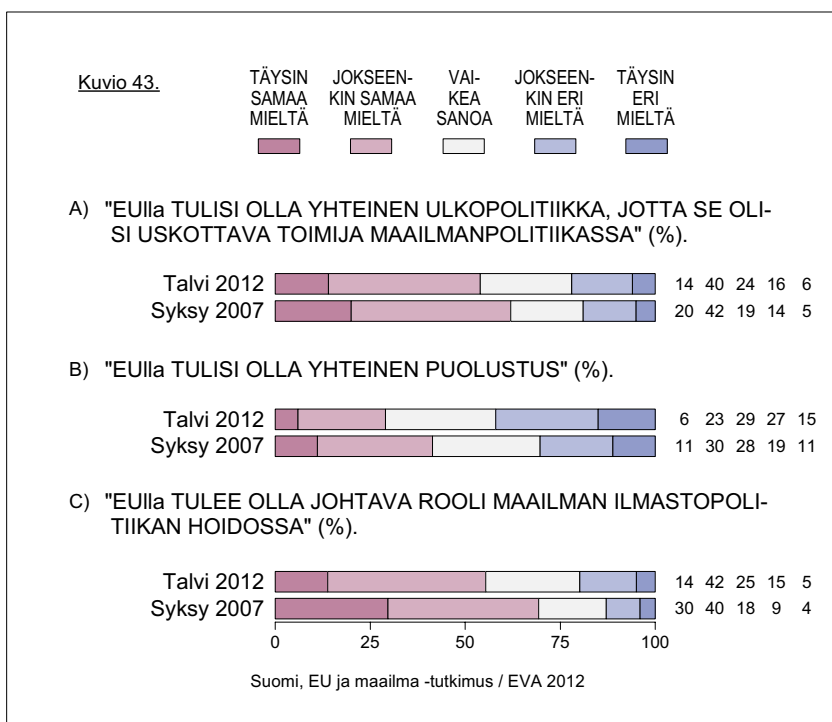
EU:lla on vuodesta 2009 lähtien ollut omaa ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, jonka puitteissa jäsenmaiden linjauksia ja toimintaa on pyritty koordinoimaan. Yhteisen politiikan alkutaival on ollut hieman ohdakkeinen, mutta suomalaisten mielestä ajatus on silti melko hyvä: enemmistö (54 %) ajattelee, että EUlla tulee olla yhteinen ulkopolitiikka, jotta se olisi uskottava toimija maailmanpolitiikassa (**kuvio 43A**). Vain alle neljännes (22 %) torjuu teesin.

Tuki yhteiselle ulkopoliitikalle on kuitenkin vähentynyt hieman edellisestä mittauksesta. Sama koskee ehdotelmää EU:n yhteisestä puolustuksesta, jonka nauttima tuki on huvennut vielä enemmän. Nyt kolme kymmenestä (29 %) pitäisi yhteistä puolustusta hyvänä ajatuksena, mutta huomattavasti useampi (42 %) torjuu ehdotuksen (**kuvio 43B**).

Myönteisimmin yhteiseen puolustukseen suhtautuvat kokoomusta ja SDP:tä äänestävät. Muiden puolueiden kannattajaryhmät ovat huomattavasti varautuneempia, mutta kokonaisuutena asenteet ovat kuitenkin paljon enemmän auki yhteiselle puolustukselle eurooppalaisessa seurassa kuin Natossa (ks. s. 71).

Kantaa kysyttiin vielä yhteen politiikka-aiheeseen, ilmastopoliitikkaan, josta edellisen vuosikymmenen puolessavälissä oltiin tekemässä EU:lle erityistä missiota. Sittemmin johtajuuden osoittaminen tällä saralla on kuitenkin osoittautunut hankalaksi tehtäväksi. On vaikea johtaa, jos muut eivät seuraa.

Nyt suomalaisista joka toinen (56 %) ajattelee, että EU:lla tulisi olla johtava rooli maailman ilmastopoliitikan hoidossa (**kuvio 43C**). Tämä on viitisentoista prosenttiyksikköä vähemmän kuin edellisessä mittauksessa reilut neljä vuotta sitten. Nyt ehdotelman myös torjuu joka viides (20 %) suomalainen. Kokonaisuutena tämäkin tulos ei silti ole EU:lle hullumpi, sillä muutosvertailussa nähty alenema vastaa pitkälti ilmastomuutoshuolessa vuoden 2008 jälkeen nähtyä vähenemistä.

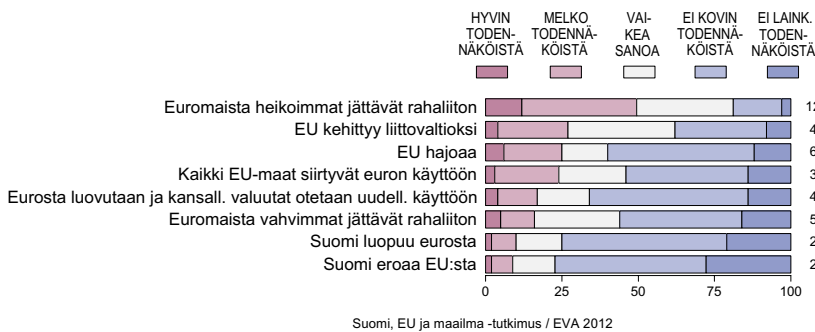

4.3 Miten EU tulee muuttumaan?

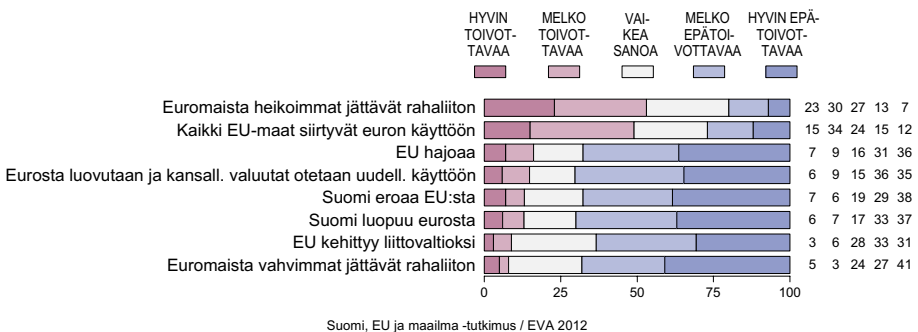
EU:n tulevaisuus on tällä hetkellä aivan toisella tavalla avoin kuin mitä se oli vain pari vuotta sitten. Millaisena suomalaiset näkevät unionin tulevaisuuden? Mihin Euroopan velkakriisi johtaa? Entä millainen kehitys olisi suomalaisten mieleen? Ja ovatko EU:n vaikeudet synkistäneet suomalaisten arvioita unionin tulevaisuudesta aiempia synkemmiksi?

Vastauksia näihin kysymyksiin haettiin kahdella toisiinsa kytkeytyvällä kysymyssarjalla. Ensimmäisessä niistä vastaajien tehtävänä oli arvioida erilaisia potentiaalisia tapahtumia ja kehityskulkuja sen mukaan, kuinka todennäköisenä he pitävät niiden toteutumista seuraavan kymmenen vuoden aikana (**kuvio 44**). Toisessa osassa samoja tapahtumia tuli punnita suotavuuden näkökulmasta, ts. kuinka toivottaviksi tai epätoivottaviksi ne koetaan (**kuvio 45**). Kannanottojen kohteena oli kahdeksan järeän mittaluokan asiaa liittovaltiokehityksestä aina EU:n hajoamiseen asti.

Kuvio 44. KUINKA TODENNÄKÖISENÄ PITÄÄ ERI ASIOIDEN TOTEUTUMISTA SEURAAVAN KYMMENEN VUODEN AIKANA (%).

Kuvio 45. KUINKA TOIVOTTAVANA PITÄÄ KYSEISIÄ TAPAHTUMIA JA KEHITYSKULKUJA (%).

Tulevaan kurkottava kysymyasetelma mahdollistaa myös katseen menneeseen, sillä pääosa kysytyistä asioista oli mukana myös vuoden 2003 tutkimuksessa. Visioiden päivytyksellä päästiin arvioimaan suomalaisten tulevaisuuden odotuksien muuttumista ja euron kriisin mahdollista vaikutusta siihen.

Repeääkö rahaliitto reunoiltaan?

Tuloksissa yksi asia nousee yli muiden: varsin monet olisivat kypsiä jo rajuihinkin toimiin, jotta euron kriisistä päästäisiin pikku hiljaa eroon.

Suomalaiset ajattelevat varsin laajalti, että on vain ajan kysymys milloin Kreikka tai mahdollisesti joku muukin heikommista euromaista joutuu heittämään pyyhkeen kehään. Joka toinen suomalainen pitää sekä todennäköisenä että toivottavana, että euromaista heikoimmat jättäisivät rahaliiton. Vain viidesosa torjuu skenaarion epäuskottavana ja ei-toivottavana.

Suomalaiset ovat asiasta laajalti yhtä mieltä. Kaikissa väestöryhmissä vähintään noin joka toinen toivoo heikompien euromaiden irtoamista muiden yhteydestä. Poliittisella kentällä ääripäitä edustavat SDP:n ja perussuomalaisten kannattajat. Ensin mainitut eivät pidä Kreikan ja kumppaneiden eroa erityisen suotavana, jälkimmäisistä tätä toivoo kolme neljästä (**kuvio 46**).

Suomalaiset eivät kuitenkaan näe tätä kehityskulkua euron ja EMUn lopun alkuna vaan pikemminkin amputaationa, jolla euro ja Euroopan talous pelastetaan. Muilta osin suomalaisten odotukset EU:n tulevaisuudelta ovat vakaita, maltillisia ja verraten optimistisiäkin.

EU:n hajoamisen tai euron häviämisen kaltaisia äärimmäisiäkään tapahtumia ei kuitenkaan kokonaan suljeta pois, vaikka niiden toteutumiseen ei järin laajalti uskota eikä niitä liioin juuri toivota. EU:n hajoamiseen seuraavien kymmenen vuoden aikana uskoo neljännes (25 %) ja euron tuhoutumiseen kuudesosa (17 %) suomalaisista.

Molempien skenaarioiden todennäköisyys kuitenkin torjutaan selvästi ja samalla ne nähdään laajalti epätoivottavina. Ja jos ne toteutuisivatkin, ei Suomi olisi purkupallon heiluttajana, sillä Suomen eroamiset EU:sta tai eurosta ovat kaksi kaikkein epätodennäköisimpinä pidettyä kehityskulkua. Suomen erottaisi EU:sta vasta unionin kuolema.

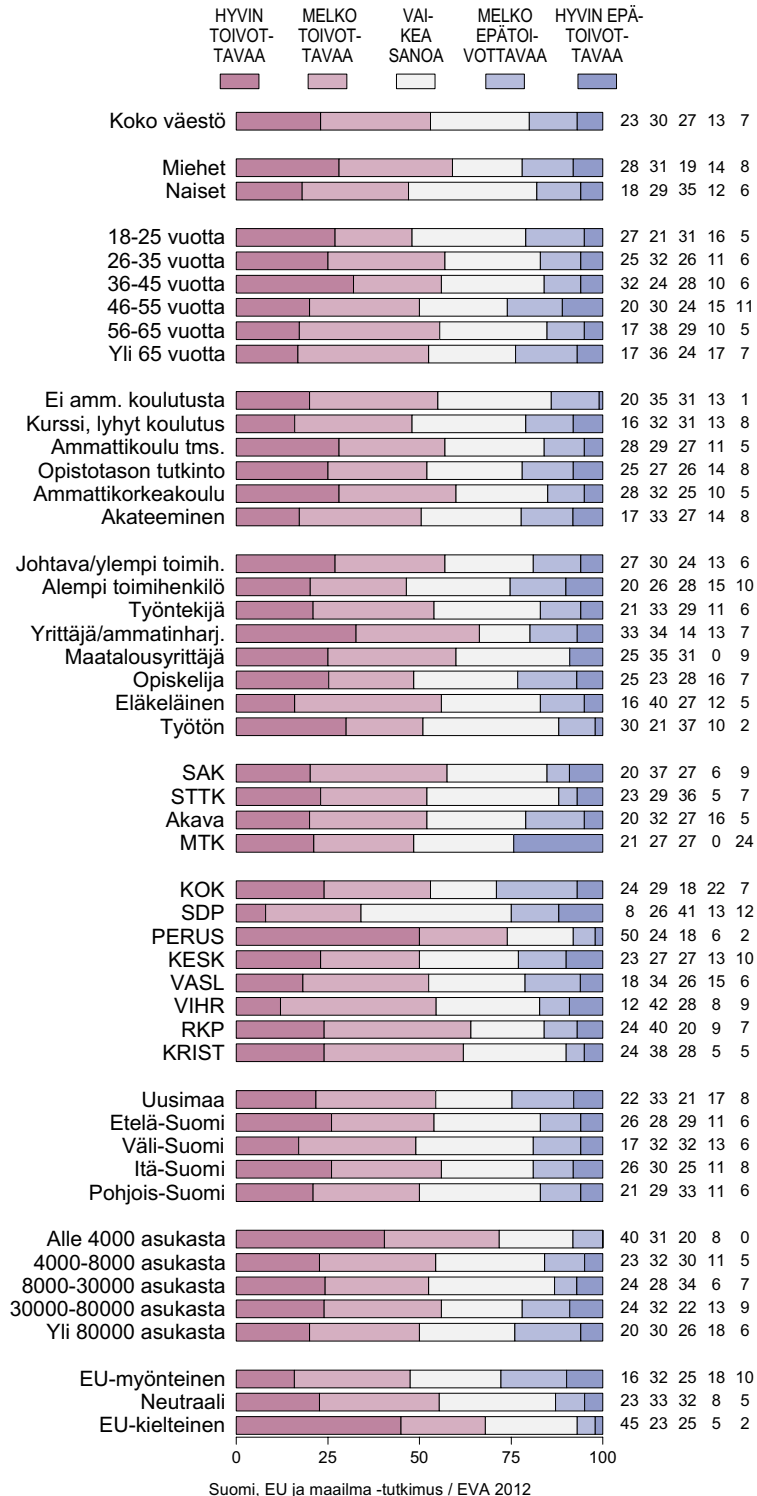
Suomalaisessa ei asu pientä federalistia

Kaksi asiaa poikkeaa kuitenkin hötkyilettömästä peruslinjasta, yksi enusteissa, toinen toiveissa.

Povausten puolella joukosta erottuu liittovaltiokehitys. Vaikka ei voidakaan väittää, että suomalaiset pitäisivät sitä kovin todennäköisenä (vain 27 % pitää), ei kehityskulun realismia kuitenkaan torpata suomalaisten selkeän enemmistön toimesta. Jännitteen asiaan luo se, ettei tällaista

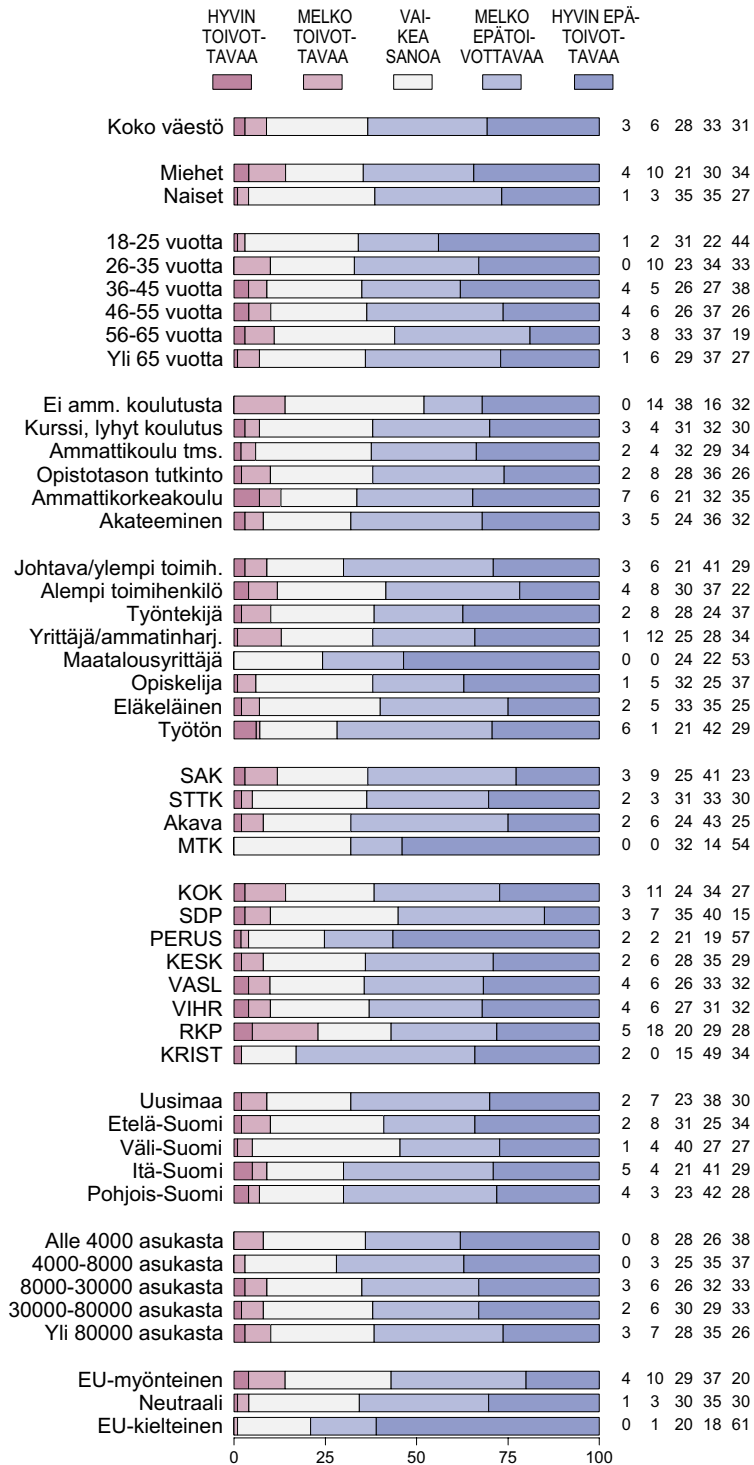
On vain ajan kysymys milloin Kreikka tai mahdollisesti joku muukin heikommista euromaista joutuu heittämään pyyhkeen kehään

Kuvio 46. TAPAHTUMIEN TOIVOTTAVUUS: EUROMAISTA HEIKOIMMAT JÄTTÄVÄT RAHALIITON (%).

Suomi, EU ja maailma -tutkimus / EVA 2012

Kuvio 47. TAPAHTUMIEN TOIVOTTAVUUS: EU KEHITTYY LIITTO-VALTIOKSI (%).

Suomi, EU ja maailma -tutkimus / EVA 2012

kehitystä toivo kuin harva (9 %). Liittovaltiokehitys on täten suomalaisten mielestä mahdollinen, mutta epämieluisa kehityskulku (**kuvio 47**).

Toiveiden puolella taas korostuu visio, jossa kaikki EU-maat siirtyisivät euron käyttöön. Joka toinen (49 %) toivoo, että näin voisi tapahtua. Toive saattaa vaikuttaa peräti kummalliselta, kun otetaan huomioon, että suomalaiset samalla valmistautuvat heikompien euromaiden poistumiseen takavasemmalle, eivätkä innostu muutoinkaan tiiviimmästä yhteistyöstä ainakaan liittovaltion muodossa.

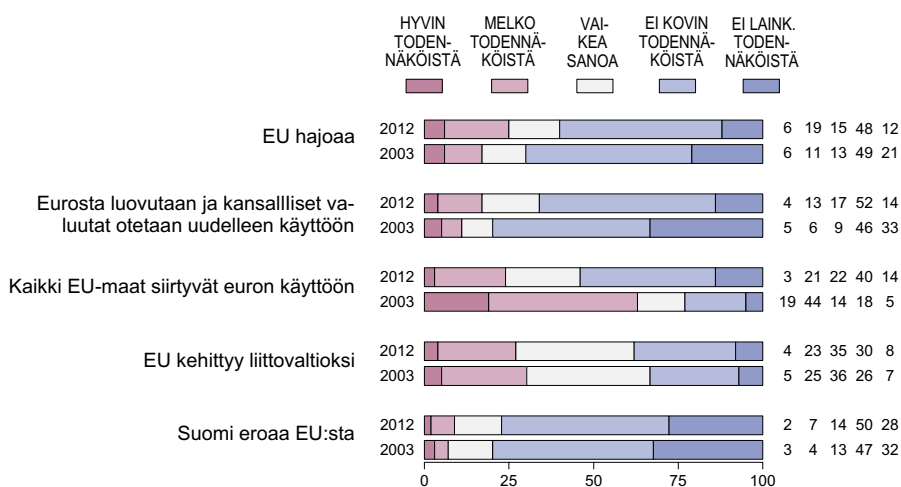
Tulos on kuitenkin linjassa muiden tässä tutkimuksessa saatujen arvioiden kanssa, joiden mukaan euroa pidetään laajalti hyvänä valuuttana. Myös muut tulokset kertovat siitä, että suomalaiset toivovat rahaliitolle pitkää ikää: tapahtumakulku, jossa euromaista vahvimmat jättäisivät rahaliiton, jää suomalaisten toivomuslistan jumbosijalle.

Dramaattisiin käännteisiin ei uskota

Meneillään olevasta kriisistä huolimatta suomalaisten EU:ta koskevat odotukset (**kuvio 48**) ja toiveet (**kuvio 49**) ovat muuttuneet vuosituhannen alkuvuosista vain vähän. Erot ovat niin pieniä, että joko EU:n ajankohtaista kriisiä on liioiteltu tai sitten suomalaisten kriisitietoisuus on hukassa.

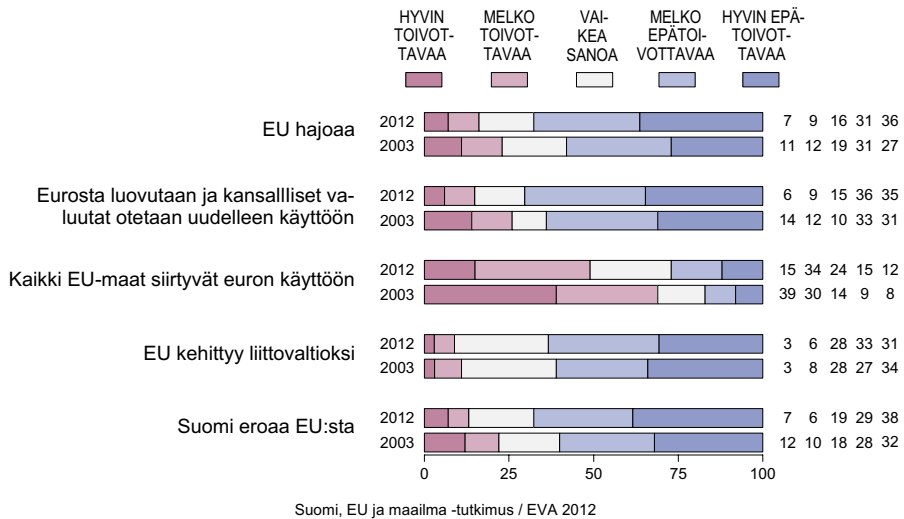
Sekä EU:n että euron loppua pidetään nyt hieman todennäköisempänä kuin vuonna 2003. Molempia pidetään kuitenkin myös hienoisesti aiempaa epätoivottavampina kehityskulkuina. Sama pätee myös liittovaltiokehitykseen ja Suomen eroon EU:sta.

Kuvio 48. KUINKA TODENNÄKÖISENÄ PITÄÄ ERI ASIOIDEN TOTEUTUMISTA SEURAAVAN KYMMENEN VUODEN AIKANA: ARVIOT VUOSINA 2003 JA 2012 (%).

Suomi, EU ja maailma -tutkimus / EVA 2012

Kuvio 49. KUINKA TOIVOTTAVANA PITÄÄ KYSEISIÄ TAPAHTUMIA JA KEHITYSKULKUJA: ARVIOT VUOSINA 2003 JA 2012 (%).

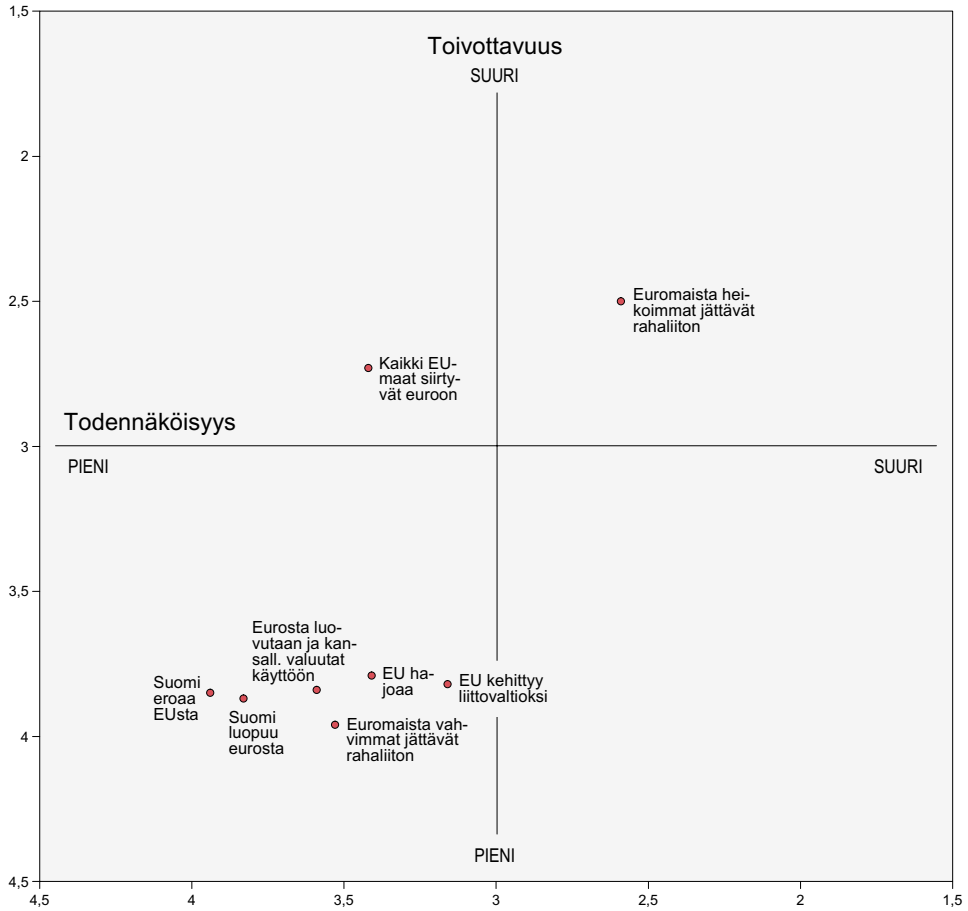
Suurin ero entiseen koskee visiota euron käytön laajentumisesta koko EU:n käyttöön. Vuonna 2003 peräti kaksi kolmasosaa piti todennäköisenä ja vielä useampi toivottavana, että kaikki unionin jäsenmaat olisivat kymmenen vuoden kuluessa siirtyneet euron käyttöön.

Nyt suomalaisten tilannearvio on toinen. Vaikka joka toinen toivoo edelleen, että EU:n laajuisen euron toteutuminen olisi mahdollista, vain neljäsosa pitää sitä todennäköisenä. Tämä mahdollisuus loittonee nyt kädestä liveenneen ilmapallon lailla.

Varovaisuus ja maltillisuus suomalaisten EU:n tulevaisuutta koskevis- sa arvioissa tulevat havainnollisesti esiin, kun arviot järjestetään asenne- kartalle (**kuvio 50**). Kahta lukuun ottamatta kaikki esitetyt kehityskulut järjestyvät koordinaatiston vasempaan alaruutuun, jossa epäusko yhdis- tyy ei-toivottavuuteen.

Mitä ilmeisimmin suomalaisten mielestä EU:n tyyliin ei kuulu selvitä kriiseistään näyttävien ja dramaattisten ratkaisujen kautta vaan rämpi- mällä eteenpäin tyylipisteittä, mutta silti ihmeellisesti jotenkuten selvi- ten.

Kuvio 50. TAPAHTUMIEN TODENNÄKÖISYYS vs. TOIVOTTAVUUS (asteikko-keskiarvot).

Suomi, EU ja maailma -tutkimus / EVA 2012

5 Maailma ja me

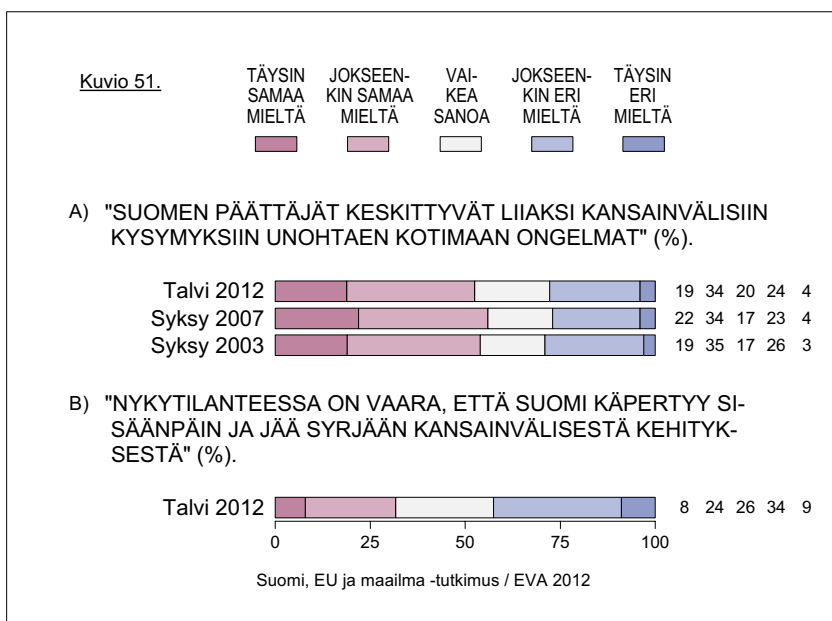
5.1 Avautuva vai sulkeutuva Suomi?

Euron kriisi ei ole ainoa meneillään oleva iso myllerrys maailmankartalla. Käynnissä saattaa olla jopa maailmanjärjestyksen muutos, jonka myötä monet jo itsestäänselvytenä pitämämme asiat tulevat uudelleen arvioitaviksi. Suomen kaltaisen pienen maan edustajilla on paljon etuja valvottavanaan.

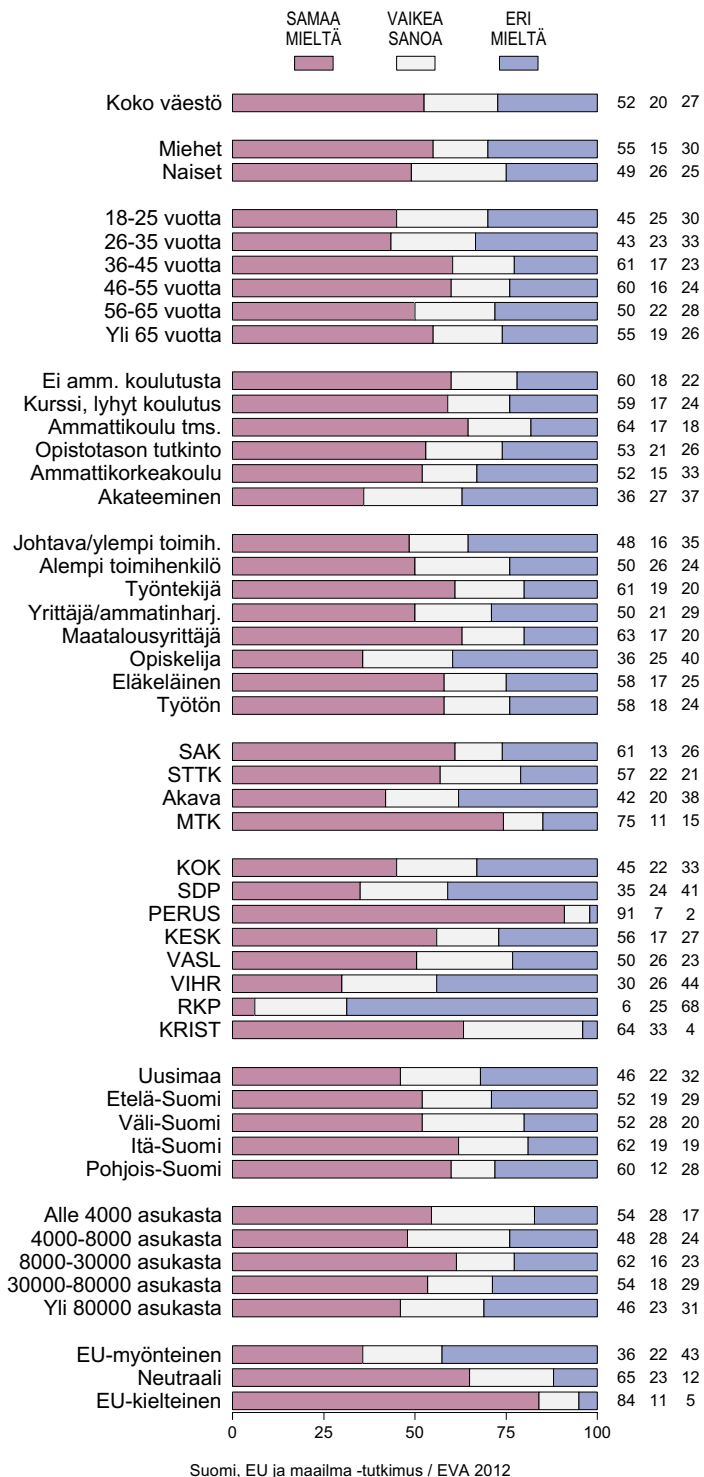
Haastetta lisää se, että enemmistö suomalaisista (53 %) katsoo jo nyt Suomen päättäjien keskittyvän liiaksi kansainvälisiin kysymyksiin ja unohtavan kotimaan ongelmat (**kuvio 51A**). Eri mieltä on runsas neljännes (28 %).

Kysymys kuitenkin jakaa mielipiteitä sekä väestöryhmien sisällä että niiden välillä. Käsitys politiikan väärästä fokuksesta heikkenee koulutustason noustessa ja vahvistuu iän myötä. RKP:n, SDP:n ja vihreiden kannattajakunnissa teesi pikemminkin torjutaan kuin allekirjoitetaan. Muissa poliittisissa ryhmissä päättäjien toivotaan keskittyvän enemmän kotikenttään kosmopoliittisen kurkottelun sijaan.

Kokonaan omaan kategoriaansa kohoavat kuitenkin perussuomalaisia äänestävät, joista lähes jokainen allekirjoittaa teesin (**kuvio 52**). Joidenkin kommentaattoreiden mielestä nykytilanteessa onkin vaara, että Suomen sisäpolitiikka alkaa liiaksi ohjata maamme ulkosuhteiden hoitoa, jolloin maamme kääpertyy sisäänpäin ja jää syrjään kansainvälisestä kehityksestä.

Kuvio 52. "SUOMEN PÄÄTTÄJÄT KESKITTYVÄT LIIAKSI KANSAINVÄLISIIN KYSYMYKSIIN UNOHTAEN KOTIMAAN ONGELMAT" (%).

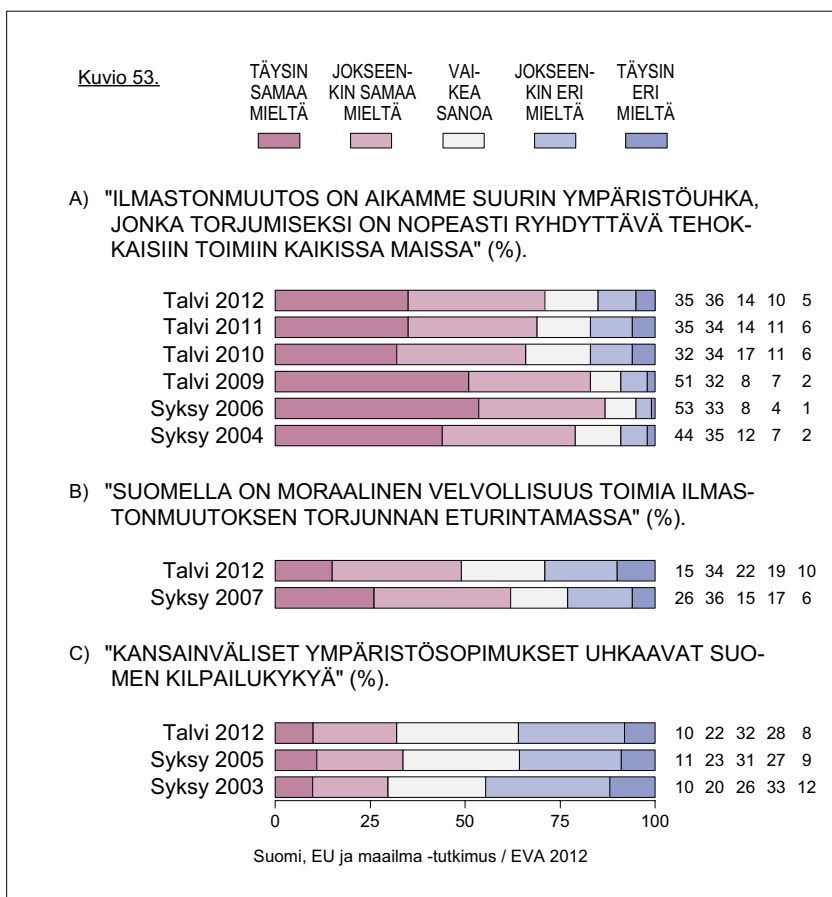
Suomi, EU ja maailma -tutkimus / EVA 2012

Suomalaiset pitävät kuitenkin tällaista ajattelua hieman hätävarjelun liioitteluna. Kolme kymmenestä (32 %) yhtyy asiaa koskevaan väitteeseen, mutta merkittävästi useammat (43 %) torjuvat sen (**kuvio 51B**). Asia jää kuitenkin pohdittamaan suomalaisia: se jakaa mielipiteet kahden eri leiriin miltei jokaisessa vastaajaryhmässä ja myös epätietoisuus on suurta.

Vieläkö ilmastonmuutosta jaksetaan torjua?

Tyypiesimerkki aihekokonaisuudesta, jossa Suomen pitäisi kantaa kortensa kekoon globaalin ongelman ratkaisemiseksi on ilmastonmuutos. Koska saasteet eivät tunne rajoja, käytännössä ainoa tapa niiden aiheuttamien haittojen torjumiseksi on toimia yhdessä yli rajojen ja sitoutua päästöjen rajoittamiseen ja vähentämiseen.

Suomalaisten suhtautuminen ilmastonmuutoksen torjuntaan ei ole juuri muuttunut viime vuosista. Asian tärkeys tunnustetaan edelleen ja huoli ilmastonmuutoksesta on itse asiassa hienoisessa kasvussa. Nyt seitsemän kymmenestä (71 %) pitää ilmastonmuutosta aikamme suurimpana ympäristöuhkana, jonka torjumiseksi on nopeasti ryhdyttävä tehokkaisiin toimiin kaikissa maissa (**kuvio 53A**).

Ilmastohuoli on silti edelleen kaukana aiemmalta ”hälytystilatasoltaan”, jolta se näkyvästi heikkeni taloudellisesti epävarmempien aikojen koitettua ja ilmastonmuutoksen hallinnan poliittisen prosessin lässähdettyä syksyllä 2009. Toki periaatteellinen hyväksyntä ilmastonmuutoksen

Idealismilla on aiempaa vähemmän sijaa ilmastopolitiikan perustelujen joukossa

torjuntatoimenpiteille on edelleen – ja on ollut kaikissa vaiheissa – vahva. Uhan vakavuuden kiistäjiä on enimmilläänkin ollut alle viidesosa (nyt 15 %).

Idealismilla on kuitenkin hieman aiempaa vähemmän sijaa ilmastopolitiikan perustelujen joukossa. Siinä missä viisi vuotta sitten useampi kuin kuusi kymmenestä piti Suomen moraalisena velvollisuutena toimia ilmastonmuutoksen torjunnan eturintamassa, on näin ajattelevien osuus nyt puolet (49 %, **kuvio 53B**). Toista mieltä on kolme kymmenestä (29 %).

Alenema ei kuitenkaan selity kovan linjan kilpailukykyretoriikan nousulla. Joka kolmas suomalainen (32 %) uskoo, että kansainväliset ympäristösopimukset uhkaavat maamme kilpailukykyä (**kuvio 53C**). Aavistuksen suurempi joukko (36 %) kuitenkin torjuu uhkakuvan, eikä kilpailukyvyistä huolissaan olevien joukon koko ole muuttunut käytännössä lainkaan viimeisten kymmenen vuoden aikana.

5.2 Ulko- ja turvallisuuspolitiikan tutut askelmerkit

Viime syksynä vietettiin niin sanottujen WTC:n terrori-iskujen 10-vuotismuistotilaisuutta. Hieman näiden iskujen jälkeen sai alkunsa myös Yhdysvaltain ja sen liittolaisten aloittama sota terrorismia vastaan, joka kesti kymmenen vuotta päättyen – ainakin muodollisesti – vuoden 2011 loppupuolella.

Useat tämänkin tutkimuksen tuloksista kertovat siitä, että suomalaiset mieltävät itsensä kuuluvan osaksi läntistä maailmaa. Tästä huolimatta suomalaiset eivät missään vaiheessa ole hyväksyneet Yhdysvaltain toimia maailmanpolitiikassa vuoden 2001 jälkeen.

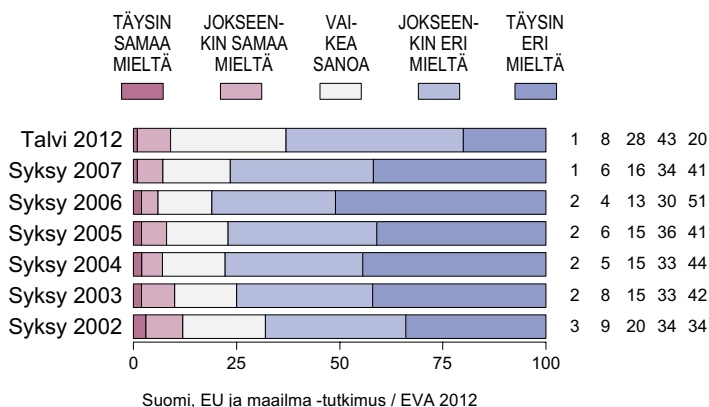
Edelleen lähes kaksi kolmesta (63 %) torjuu teesin, jonka mukaan Yhdysvallat toimii maailmanpolitiikassa oikein ja ansaitsee suomalaistenkin tuen (**kuvio 54**). Vaikka kaikkein rajuin vastustus onkin jo laantunut, ei se ole korvaantunut hyväksynnällä vaan epätietoisuuden kasvulla.

Yhdysvaltain politiikkaa tukee vain yksi kymmenestä suomalaisesta. Yhdysvaltain presidentin vaihtuminen sitten viime mittauskerran näkyy kuvaajassa vain kovimman kriittisyyden lientymisenä, ei tuen kasvuna.

Nato – jyrkästi ulkona

Suomen puolustusvoimat ovat Nato-yhteensopivammat kuin koskaan. Silti Suomen mahdollisen Nato-jäsenyyden kannatus on vähentynyt huomattavasti.

Kuvio 54. "YHDYSVALLAT TOIMII MAAILMANPOLITIIKASSA OIKEIN JA ANSAITSEE MYÖS SUOMALAISTEN TUEN" (%)*.

* Vuosien 2002, 2004 ja 2006 tulokset perustuvat EVAn kansalliseen asennetutkimukseen.

Ainoastaan yksi seitsemästä (14 %) liputtaa jäsenyyden puolesta ja selkeä, kahden kolmasosan (65 %) enemmistö vastustaa sitä. Tulos merkitsee muutosta Nato-kielteisempään suuntaan, pois viime vuosien trendiltä, jolle leimallista on ollut hieman pitkän aikavälin keskiarvoa vähäisempi kielteinen asennoituminen ja verraten laaja epätietoisuus (**kuvio 55A**).

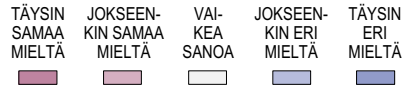
Nato-vastustus yhdistää pitkälle menevästi kaikkia ryhmiä. Asennoitumisen ääripäitä edustavat jo tuttuun tapaan yhtäällä mahdollisen jäsenyyden kategorisesti tyrmäävät vasemmistoliittolaiset ja toisaalla kokoomuksen kannattajat. Naton suosion vähäisyydestä kertoo, että kokoomusta äänestävistäkin vain kolmasosa on jäsenyyden kannalla ja yhtä moni ottaa vastakkaisen kannan.

Mikä sitten voisi kääntää suomalaisten päin Naton suhteen? Ei ainakaan se, että maamme ylin valtiojohto ryhtyisi sitä ajamaan. Vain 15 % kannattaisi Suomen jäsenyyttä tässä tapauksessa ja edelleen kaksi kolmasosaa (63 %) ilmoittaa vastustavansa sitä (**kuvio 55B**). Vaikka Kokoomus on pääministeripuolue ja sen ehdokas valittiin vastikään tasavallan presidentiksi, eivät senkään kannattajat intoutuisi seuraamaan ylhäältä tulevaa ohjeistusta.

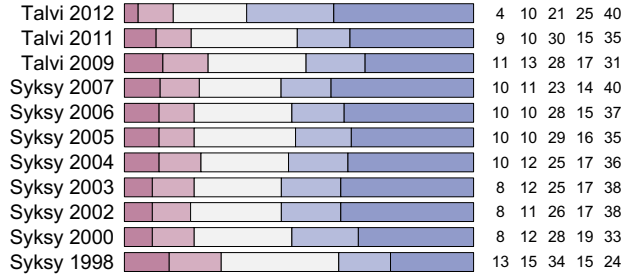
Mikä sitten on suomalaisten turvallisuuspoliittinen linjaus? Enemmistön (55 %) mielestä Suomen on kaikissa oloissa kyettävä vastaamaan itse turvallisuudestaan (**kuvio 56**). Vaikka epätietoisuus asiasta onkin hieman kasvanut, vain neljännes (25 %) torjuu väittämän.

Enemmistön mielestä Suomen on kaikissa oloissa kyettävä vastaamaan itse turvallisuudestaan

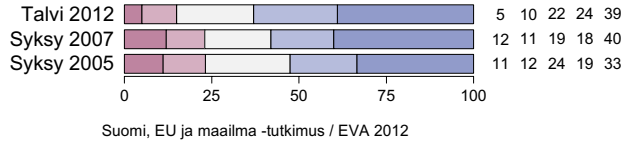
Kuvio 55.

A) "SUOMEN TULISI LIITTYÄ NATOON" (%)*.

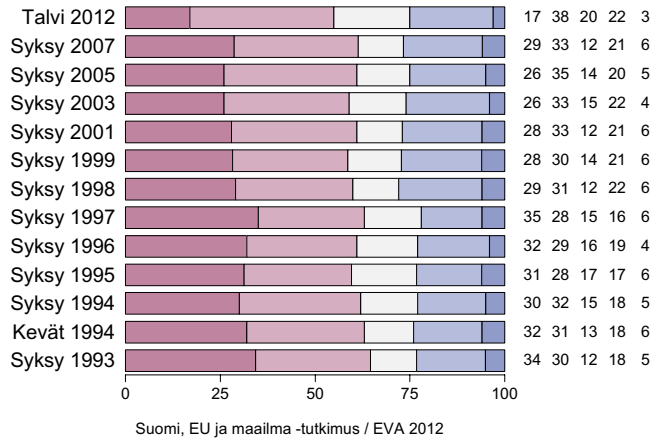
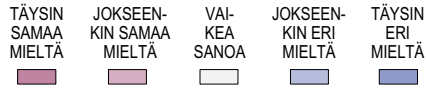
B) "KANNATTAISIN SUOMEN NATO-JÄSENYTTÄ, JOS MAAMME YLIN VALTIOJOHTO PUOLTAISI SITÄ" (%).

* Vuosien 2000, 2002, 2004, 2006, 2009 ja 2011 tulokset perustuvat EVAn kansalliseen asennetutkimukseen.

Kuvio 56.

"SUOMEN ON KAIKISSA OLOISSA KYETTÄVÄ VASTAAMAAN ITSE TURVALLISUUDESTAAN, MUISTA EI OLE SIINÄ APUA" (%).

Naapurien välissä on kiva olla

Siinä missä yhteistyö EU:n piirissä koetaan toisinaan vaikeaksi eikä Yhdysvaltoja haluta siipeillä, on pohjoismainen yhteisö lähellä suomalaisten sydäntä. Vaikka pohjoismaista yhteistyötä ei ole pidetty erityisenä dynaamisuuden tyyssijana, on sillä erityinen asemansa, jota EU-jäsenyys ei voi syrjäyttää.

Käytännössä kaikki (92 %) yhtyvät väittämään, jonka mukaan pohjoismainen yhteistyö on meille EU-jäsenyydestä huolimatta edelleen hyvin tärkeää: yksimielisyys on pysynyt yhtä vahvana kuin aiemmissakin mittauksissa (**kuvio 57**).

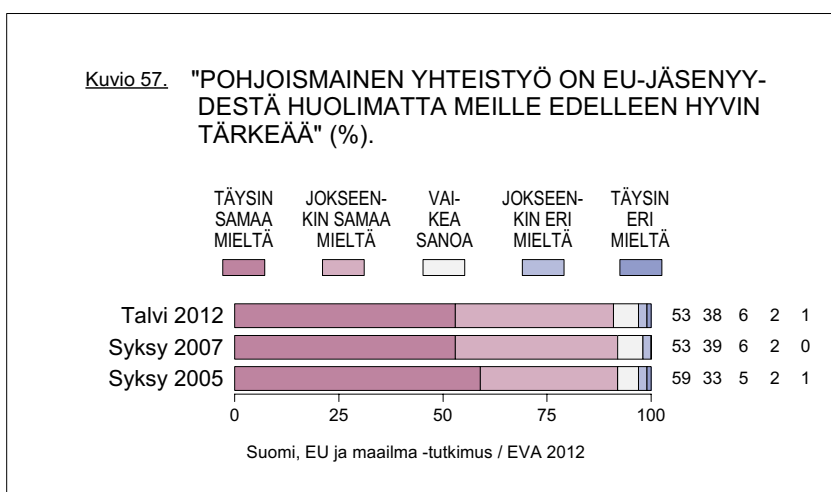
Pohjoismaisella yhteistyöllä on erityinen asema, jota EU-jäsenyys ei voi syrjäyttää

Yhtä lailla tärkeää Suomelle on säilyttää hyvät suhteet itänaapuriinsa Venäjään, mutta suomalaisten hyväksyvä reaktio ei tule samalla tavoin selkäytimestä kuin Pohjoismaiden kohdalla. Silti luvut todistavat varsin suopeasta suhtautumisesta: kaksi kolmesta (63 %) katsoo, että vaikka Venäjällä on omat ongelmansa, ei suomalaisilla nykyisin ole mitään syytä suhtautua siihen kielteisesti (**kuvio 58**).

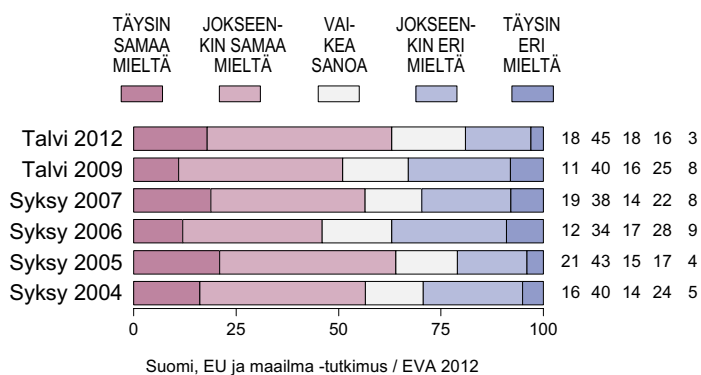
Viidesosa (19 %) ottaa väittämään ja samalla myös Venäjään varuuneemman asenteen. Tulos on muuttunut huomattavasti myönteisemmäksi kolmen vuoden takaisesta, jolloin kuvaajaa painoi Georgian sota.

Vasemmistopuolueita äänestävät suhtautuvat Venäjään näkyvästi muita ryhmiä myönteisemmin. Tämä kertoo näiden ryhmien jonkinlaisesta ”ostalgiaista” tai vaihtoehtoisesti muissa ryhmissä elävästä hienoisesta epäluulosta idän suurta karhua kohtaan. Tämänkaltaiset asenne-erot todistavat siitä, kuinka hitaasti asenteet muuttuvat ja miten jo mennyt aika leimaa niitä.

Vasemmistopuolueita äänestävät suhtautuvat Venäjään näkyvästi muita ryhmiä myönteisemmin. Tämä kertoo näiden ryhmien jonkinlaisesta ”ostalgiaista” tai vaihtoehtoisesti muissa ryhmissä elävästä hienoisesta epäluulosta idän suurta karhua kohtaan. Tämänkaltaiset asenne-erot todistavat siitä, kuinka hitaasti asenteet muuttuvat ja miten jo mennyt aika leimaa niitä.

**Kuvio 58. "VAIKKA VENÄJÄLLÄ ON OMAT ONGELMANSA, SUOMALAISILLA EI OLE NYKYISIN MITÄÄN SYYTÄ SUH-
TAUTUA SUUREEN NAAPURIINSA KIELTEISESTI" (%)*.**

* Vuosien 2004, 2006 ja 2009 tulokset perustuvat EVAn kansalliseen asennetutkimukseen.

Taustatietoja tutkimuksesta

Raportin tulokset perustuvat 1 271 henkilön antamiin vastauksiin. Tiedot on kerätty 12.–23.1.2012 välisenä aikana. Vastaajat edustavat kokonaan (pl. Ahvenanmaa) 18–70 -vuotiasta väestöä.

Tämänkertainen aineisto poikkeaa EVAn tutkimussarjojen aiemmista aineistoista siten, että se on kerätty Taloustutkimus Oy:n internet-paneelilla EVAn aiemmissa tutkimuksissa hyödynnetyn postitse tehdyn kirjallisen kyselyn sijaan. Tutkimuksen kohderyhmä muodostettiin Taloustutkimuksen internetpaneelista satunnaisotannalla 18–70 -vuotiasta Suomessa (pl. Ahvenanmaa) asuvaa väestöä edustavaksi vastaajien iän, sukupuolen, asuinläänin, koulutuksen ja ammatin/aseman mukaan.

Tutkimuskutsut lähetettiin valitulle kohderyhmälle sähköpostitse ja vastaaminen tapahtui Taloustutkimuksen suojatussa tutkimusympäristössä. Tiedonkeruun aikana (16.1. ja 17.1.) lähetettiin kaksi muistutuspostia siihen mennessä vastaamatta tai vastaamisen kesken jättäneille. Lisäksi alkuperäisestä kohderyhmästä saatua vastaajajoukkoa täydennettiin ja sen rakennetta oikaistiin lähettämällä 19.1. kutsu tätä tarkoitusta varten paneelista poimitulle lisäkohderyhmälle.

Tutkimusaineisto painotettiin Taloustutkimuksen toimesta edustamaan 18–70 -vuotiasta väestöä vastaajan iän, sukupuolen, asuinalueen, koulutuksen, ammatin/aseman, toimialan sekä puoluekannatuksen (miten äänestäisi eduskuntavaaleissa) mukaan. Aineiston tilastollisen jatkoanalyysin on suorittanut EVAn aiempien tutkimusten tapaan Yhdyskuntatutkimus Oy.

Tulosten luottamusväli eli ns. virhemarginaali on koko aineiston tasolla jakauman muodosta (saadun prosenttiluvun suuruudesta) riippuen 2–3 prosenttiyksikköä kumpaankin suuntaan. Osaryhmittäisissä tuloksissa marginaali on suurempi, ryhmäkoosta riippuen (esimerkiksi noin sadan hengen ryhmässä luottamusväli on 3–10 %-yksikköä; sääntö pätee luonnollisesti kaikkiin kyselyaineistoihin). Tutkimuksen kysymykset suorine vastausjakaumineen esitetään raportin liitteenä.

Tutkimuksen aiemmasta poikkeava tekninen toteutus on paikallaan ottaa huomioon raportissa kuvattujen suhtautumismuutosten arvioinnissa. Tiedonkeruumenetelmän vaihdoksen mahdollisista vaikutuksista tämänkertaisen ja tutkimussarjassa aiemmin kerättyjen aineistojen vertailukelpoisuuteen ei saatu olennaisia indikaatioita, mutta niiden mahdollisuutta ei voida sulkea kattavasti pois. Todettakoon kuitenkin, että internetpaneeliaineiston ja postikyselyaineiston vertailukelpoisuutta EVAn tutkimusten yhteydessä on selvitetty aiemmin EVAn vuoden 2010 arvo- ja asennetutkimuksessa. Tuolloin aineiston keräämisessä käytettiin monia menetelmiä ja niiden tuottamien tulosten kuten väestörakennetietojenkin vertailu kertoi pitkälle menevästä yhdenmukaisuudesta. Uuden

tiedonkeruumenetelmän lisäksi erona aiempaan tutkimuksen yksikielisyys, so. keruussa käytettiin ainoastaan suomenkielistä kyselylomaketta.

Aiempien EVA-aineistojen tapaan nyt kerätty aineisto luovutetaan Yhteiskuntatieteelliseen tietoaarkistoon (FSD, Tampereen yliopisto). Tietoaarkisto luovuttaa aineistoja edelleen tieteelliseen tutkimus- ja opetuskäyttöön. FSD:n käyttötilastojen perusteella EVAn aineistot ovat kuuluneet jo pitkään arkiston kysytyimpiin aineistoihin. Niitä on hyödynnetty ja hyödynnetään parhaillaan lukuisissa akateemisissa tutkimushankkeissa eri korkeakouluissa Suomessa ja ulkomailla.

Liite: Kyselylomake vastausjakaumineen

Kysymykset ja vastausten suorat jakaumat

Suomi, EU ja maailma -tutkimus 2012 / EVA

Kysymystekstit on purettu tiedonkeruussa käytetystä sähköisestä lomakesivustosta (Ohjelmoitu lomake T8116, Taloustutkimus Oy). Sisältö on taitettu graafisesti sen saattamiseksi tiiviimpään, kirjallisen kyselylomakkeen kaltaiseen muotoon. Vastausvaihtoehtojen numeeristen koodien tilalle on merkitty niiden saamat prosenttiosuudet.

1. Kuinka kiinnostunut Te nykyisin olette/kuinka aktiivisesti seuraatte Suomen EU-jäsenyyteen liittyviä asioita?

- 18 Erittäin kiinnostunut, seuraan aktiivisesti
- 49 Melko kiinnostunut, seuraan jonkin verran
- 28 Vain vähän kiinnostunut, en juuri seuraa
- 05 En lainkaan kiinnostunut, en seuraa lainkaan
- 01 En osaa sanoa

2. Entä kuinka hyvin katsotte tuntevanne keyseisiä asioita? Oletteko niistä mielestänne perillä...

- 01 Erittäin hyvin
- 37 Melko hyvin
- 49 Melko huonosti
- 10 Erittäin huonosti
- 03 En osaa sanoa

3. Mitä mieltä olette seuraavista maamme EU-jäsenyyttä ja muita kansainvälisiä kysymyksiä koskevista väitteistä?

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Vaikea sanoa	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
Suomi on saanut äänensä hyvin kuuluviin EU:n päätöksenteossa	03	39	26	27	05
EU:lla tulisi olla yhteinen ulkopolitiikka, jotta se olisi uskottava toimija maailmanpolitiikassa	14	40	24	16	06
Vaikka EU:lla onkin omat pulmansa, se on joka tapauksessa ainoa voima joka voi ohjata ja hallita Euroopan kehitystä	11	41	22	20	07
EU:n päätöksenteossa tulisi siirtyä nykyistä enemmän enemmistöpäätöksiin ja rajoittaa yksittäisten jäsen-maiden veto-oikeutta	11	30	21	23	15
Ilmastonmuutos on aikamme suurin ympäristöuhka, jonka torjumiseksi on nopeasti ryhdyttävä tehokkaisiin toimiin kaikissa maissa	35	36	14	10	05
Suomen pitäisi pieneenä maana harjoittaa paljon aktiivisempaa EU-politiikkaa, jotta se todella voisi vaikuttaa unionin päätöksiin	20	44	23	11	01
EU:lla tulisi olla yhteinen puolustus	06	23	29	27	15
Olen tyytyväinen maamme nykyisen hallituksen toimintaan EU-asioissa	04	32	26	26	12
EU:n jäsenvaltioiden tulisi voida vaikuttaa Euroopan keskuspankin politiikkaan	12	37	30	14	06
Suomen mukaanmuotoon Emuun oli oikea ratkaisu	20	27	34	11	07
Suomen pitäisi ajaa omia kansallisia etujaan EU:ssa paljon nykyistä tiukemmin	33	38	20	09	00
Suomi on säilyttänyt hyvin kansallisen olemuksensa EU-jäsenenä	12	43	21	20	05
EU-jäsenyys pakottaa suomalaiset noudattamaan monia sellaisia normeja ja säädöksiä, joita emme halua emmekä tarvitse	34	39	11	15	02
Suomen pitäisi erota EU:sta	08	08	23	22	39
EU:lla tulee olla johtava rooli maailman ilmastopolitiikan hoidossa	14	42	25	15	05
Kansainväliset ympäristösopimukset uhkaavat Suomen kilpailukykyä	10	22	32	28	08
Ruotsalaiset tekivät viisaasti äänestäessään 'ei' euroille ja Emulle	21	21	33	17	07
Tulevaisuudessa EU:sta muodostuu tiukka liittovaltio, jossa kansallisvaltioilla ei ole enää merkitystä	08	20	29	29	14
Yhdysvallat toimii maailmanpolitiikassa oikein ja ansaitsee myös suomalaisten tuen	01	08	28	43	20
Suurten jäsenmaiden ylivalta on EU:ssa jatkuvasti lisääntynyt	26	48	19	07	00

(jatkuu...)	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Vaikea sanoa	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
Suomen päättäjät keskittyvät liiaksi kansainvälisiin kysymyksiin unohtaen kotimaan ongelmat	19	34	20	24	04
Suomella on moraalinen velvollisuus toimia ilmastonmuutoksen torjunnan eturintamassa	15	34	22	19	10
Suomen tulisi liittyä Natoon	04	10	21	25	40
Pohjoismainen yhteistyö on EU-jäsenyydestä huolimatta meille edelleen hyvin tärkeää	53	38	06	02	01
Vaikka Venäjällä on omat ongelmansa, suomalaisilla ei ole nykyisin mitään syytä suhtautua suureen naapuriinsa kielteisesti	18	45	18	16	03
Suomen on kaikissa oloissa kyettävä vastaamaan itse turvallisuudestaan, muista ei ole siinä apua	17	38	20	22	03
Maamme tiedotusvälineet eivät toimi EU-kysymyksissä tasapuolisesti vaan rajoittavat EU-kriittisen aineiston esilletulua	12	22	37	23	06
EU-jäsenyyden myötä tapahtunut maamme rajojen avaaminen on murentanut suomalaisten moraalista selkärankaa	07	21	24	29	19
Tunnen itseni nykyisin paitsi suomalaiseksi, yhä selvemmin myös eurooppalaiseksi	10	37	18	25	11
Suomen pitää ajaa EU:ssa omaa etuaan silläkin uhalla, että se lamauttaa koko EUn tai euroalueen päätöksentekokyvyn	12	24	22	31	11
Euromaille ei pidä säilyttää yhteisvastuuta yksittäisten jäsenmaiden taloudellisista ongelmista	29	40	18	11	02
Eurooppa voi jatkossa menestyä vain siventämällä yhdentymistä entisestään	05	24	40	22	09
Euroopan todellinen ongelma on talouskasvun ja yritteliäisyyden puute	07	29	36	24	05
Euroopan ongelmia ei voida ratkoa yhdentymällä lisää, sillä sen nykyiset ongelmat aiheutuvat juuri liian pitkälle menneestä yhdentymisestä	13	27	36	20	04
Nykyistä EU-keskustelua leimaa liiaksi populismi ja jälkiviisuus	21	44	21	11	02
Nykytilanteessa on vaara, että Suomi käpertyy sisäänpäin ja jää syrjään kansainvälisestä kehityksestä	08	24	26	34	09
Kannattaisin Suomen NATO-jäsenyyttä, jos maamme ylin valtiojohto puoltaisi sitä	05	10	22	24	39
Yhteisten sääntöjen noudattamisen varmistamiseksi euromaiden tulee antaa EU:lle oikeus tarkastaa kansalliset budjettinsa	26	38	23	08	05
Paluu markkaan euron kriisin seurauksena olisi tavallisen kuluttajan ja velallisen kannalta onnetonta	33	27	28	08	05
EUn suurimpia ongelmia on sen päätöksentekokyvyn puute	24	39	30	07	00

4a. Seuraavassa on lueteltu eräitä mahdollisia tulevia tapahtumia ja kehityskulkuja. Arvioi kutakin erikseen sen mukaan, kuinka todennäköisenä pidätte sen toteutumista seuraavan 10 vuoden aikana (riippumatta siitä, toivotko sen toteutuvan).

	Hyvin todennäköistä	Melko todennäköistä	Vaikea sanoa	Ei kovin todennäköistä	Ei lainkaan todennäköistä
EU hajoaa	06	19	15	48	12
Eurosta luovutaan ja kansalliset valuutat otetaan uudelleen käyttöön	04	13	17	52	14
Kaikki EU-maat siirtyvät euron käyttöön	03	21	22	40	14
Suomi luopuu eurosta	02	08	15	54	21
EU kehittyä liittovaltioksi	04	23	35	30	08
Suomi eroaa EU:sta	02	07	14	50	28
Euromaista heikoimmat jättävät rahaliiton	12	38	32	16	03
Euromaista vahvimmat jättävät rahaliiton	05	11	28	40	16

4b. Entä kuinka toivottavina pidätte kyseisiä tapahtumia ja kehityskulkuja? Arvioikaa jälleen kutakin erillisesti.

	Hyvin toivotavaa	Melko toivotavaa	Vaikea sanoa	Melko epätoivottavaa	Hyvin epätoivottavaa
EU hajoaa	07	09	16	31	36
Eurosta luovutaan ja kansalliset valuutat otetaan uudelleen käyttöön	06	09	15	36	35
Kaikki EU-maat siirtyvät euron käyttöön	15	34	24	15	12
Suomi luopuu eurosta	06	07	17	33	37
EU kehittyä liittovaltioksi	03	06	28	33	31
Suomi eroaa EU:sta	07	06	19	29	38
Euromaista heikoimmat jättävät rahaliiton	23	30	27	13	07
Euromaista vahvimmat jättävät rahaliiton	05	03	24	27	41

5. Käteiseuron käyttöönotosta on kulunut kymmenen vuotta. Seuraavassa esitetään joitakin väitetyjä euron käyttöönoton seurauksia. Miten ne vastaavat Teidän henkilökohtaisia käsityksiänne?

	Vastaa omaa käsitystä...				
	Pitkältäisyin	Jossain määrin	Vaikea sanoa	Ei juurikaan	Ei lainkaan
EU-maiden kansalaisten yhteenkuuluvuus on vahvistunut yhteisen valuutan myötä	12	53	11	20	04
Eurosta on tullut maailmanvaluuttana vahva kilpailija dollarille	27	49	12	11	01
EU:sta on tullut maailmassa USA:n veroinen vaikuttaja	07	33	23	32	05
EU:n kehitys kohti liittovaltiota on edennyt yhteisen valuutan myötä	07	38	37	16	02
Taloudelliset yhteydet (sijoitukset, yrityskaupat, ym.) EU-maiden kesken ovat lisääntyneet	17	51	25	06	00
EU-maiden talouspolitiikka on yhtenäistynyt/ yhdentynyt euron seurauksena	07	45	26	20	02
EU-maat ovat jakaantuneet haitallisesti 'kahden kerroksen väeksi'	22	45	24	08	00
Suomen vaikutusmahdollisuudet EU:ssa/ painoarvo Euroopassa on kasvanut	04	29	26	33	07
Euromaat ovat ajautuneet umpikujaan, josta ulospääsy käy kalliiksi	26	37	28	08	01
Euron myötä korot ovat pysyneet alhaisina ja hintojen nousu/inflaatio kohtuullisena	31	36	23	07	04
Suomen asema ja painoarvo maailmassa ovat kohentuneet	07	29	28	30	06

6. Eri ihmisillä on erilaisia käsityksiä ja mielikuvia Euroopan unionista. Miten seuraavat ominaisuudet ja luonnehdinnat sopivat kuvaamaan Teidän henkilökohtaista käsitystänne EU:sta?

	Sopii hyvin	Toisaalta sopii, toisaalta ei	Sopii huonosti	En osaa sanoa
Kertoo avoimesti tavoitteistaan ja toiminnastaan	08	44	41	07
Lujittaa rauhan säilymistä Euroopassa	49	38	07	06
Ottaa ympäristönsuojelun vakavasti	28	50	15	07
Demokraattinen	15	50	27	07
Salaillee asioita	25	45	20	10
Tasoi Euroopan maiden hyvinvointi- ja elintasoeroja	16	45	32	08
Toimii vahvojen ehdoilla	52	35	07	06
Tarpeellinen Saksan ylivaltaapyrkimysten estämiseksi	17	32	32	19
Korostaa liikaa taloudellisia arvoja, laiminlyö sosiaalisia	33	42	14	11
Byrokraattinen	76	13	04	08
Uhka pienten maiden kansalliselle olemassaololle	32	31	28	10
Nykyajan Neuvostoliitto, epäonnistumaan tuomittu utopia	13	26	46	15
Toimii vain taloudellisesti hyvinä aikoina, riitautuu huonoina	33	39	17	10
Vahvistaa Euroopan asemaa maailmanlaajuisessa kilpailussa	44	42	08	06
Länsimaisen sivistyksen ja arvomaailman vankka puolustaja	29	46	16	09
Suomalaisenkin arjen (ruoka- ja tapakulttuuri, muoti, taide) rikastuttaja	21	37	32	09
Kansallisten kulttuurien kiihdyttaja	19	33	37	11

<p>7a. Miten Te suhtaudutte nykyisin maamme EU-jäsenyyteen?</p> <p>19 Erittäin myönteisesti 36 Melko myönteisesti 25 Neutraalisti 14 Melko kielteisesti 06 Erittäin kielteisesti 01 En osaa sanoa</p>	<p>7b. Entä siihen, että rahayksikömmä vaihdettiin markasta euroksi?</p> <p>27 Erittäin myönteisesti 27 Melko myönteisesti 18 Neutraalisti 17 Melko kielteisesti 10 Erittäin kielteisesti 01 En osaa sanoa</p>	<p>7c. Onko eurosta ja EMU-jäsenyydestä hyötyä vai haittaa Suomelle nykyisessä taloustilanteessa?</p> <p>16 Paljon hyötyä 33 Jonkin verran hyötyä 10 Ei hyötyä eikä haittaa 18 Jonkin verran haittaa 11 Paljon haittaa 12 En osaa sanoa</p>
<p>7d. Onko suhtautumiseen EUhun muuttunut viime vuosina myönteisemmäksi tai kriittisemmäksi?</p> <p>03 Paljon myönteisemmäksi 15 Hieman myönteisemmäksi 37 Pysynyt ennallaan/ei muutosta 30 Hieman kriittisemmäksi 13 Paljon kriittisemmäksi 01 En osaa sanoa</p>	<p>7e. Miten Suomi on mielestänne suhtautunut talousongelmiin ajautuneiden euromaiden tukemiseen?</p> <p>01 Aivan liian torjuvasti 08 Hieman liian torjuvasti 33 Jokseenkin sopivasti 27 Hieman liian myöntyvästi 27 Aivan liian myöntyvästi 04 En osaa sanoa</p>	<p>7f. Jos kansanäänestys Suomen EU-jäsenyydestä järjestettäisiin nyt, niin äänestäisitkö jäsenyyden puolesta vai sitä vastaan?</p> <p>50 Puolesta 35 Vastaa 15 En osaa sanoa</p>

TAUSTATIEDOT AINEISTON TILASTOLLISTA RYHMITTELYÄ VARTEN

Sukupuoli

- 1 Mies
- 2 Nainen

Ikäryhmä

- 1 18 - 25 vuotta
- 2 26 - 35 vuotta
- 3 36 - 45 vuotta
- 4 46 - 55 vuotta
- 5 56 - 65 vuotta
- 6 Yli 65 vuotta

Asuinkunnan koko

- 1 Alle 4 000 asukasta
- 2 4 000 - 8 000 asukasta
- 3 8 000 - 30 000 asukasta
- 4 30 000 - 80 000 asukasta
- 5 Yli 80 000 asukasta

Millainen peruskoulutus Teillä on?

- 1 Kansakoulu
- 2 Keski- tai peruskoulu
- 3 Ylioppilastutkinto

Millainen ammatillinen koulutus Teillä on?

- 1 Ei ammatillista koulutusta
- 2 Ammattikurssi, muu lyhyt ammattikoulutus
- 3 Ammattikoulu, ammatillinen perustutkinto
- 4 Opistotasoinen ammattikoulutus
- 5 Ammattikorkeakoulututkinto
- 6 Yliopisto- tai korkeakoulututkinto

Jos eduskuntavaalit pidettäisiin nyt, minkä puolueen ehdokasta äänestäisit?

- 1 KESK
- 2 KOK
- 3 SDP
- 4 Vasemmistoliitto
- 5 Vihreät
- 6 RKP
- 7 Kristillisdemokraatit
- 8 Perussuomalaiset
- 9 Jokin muu puolue tai ryhmittymä
- 10 En äänestäisi lainkaan
- 11 En osaa sanoa
- 12 En halua sanoa

Maakunta, jonka alueella asutte

1 Uusimaa	11 Pohjois-Savo
2 Itä-Uusimaa	12 Pohjois-Karjala
3 Varsinais-Suomi	13 Keski-Suomi
4 Satakunta	14 Etelä-Pohjanmaa
5 Häme	15 Pohjanmaa (Vaasan rann.)
6 Pirkanmaa	16 Keski-Pohjanmaa
7 Päijät-Häme	17 Pohjois-Pohjanmaa
8 Kymenlaakso	18 Kainuu
9 Etelä-Karjala	19 Lappi
10 Etelä-Savo	

[jatkuu]

Ammattiryhmä, johon katsotte lähinnä kuuluvanne?

- 1 Johtavassa asemassa toisen palv.
- 2 Ylempi toimihenkilö
- 3 Alempi toimihenkilö
- 4 Työntekijä
- 5 Yrittäjä tai yksityinen ammatinharj.
- 6 Maatalousyrittäjä
- 7 Opiskelija
- 8 Eläkeläinen
- 9 Kotiäiti/koti-isä
- 10 Työtön
- 11 Muu

Toimiala, jolla työskentelette tai viimeksi työskentelitte?

- 1 Maa- ja metsätalous
- 2 Teollisuus ja rakennustoiminta
- 3 Yksityiset palvelut
- 4 Julkiset palvelut
- 5 En ole ollut mukana työelämässä

Kuulutteko johonkin ammatilliseen keskusjärjestöön?

- 1 En kuulu
- 2 Kyllä kuulun

Mihin ammatilliseen keskusjärjestöön kuulute? (voi jättää tyhjäksi)

- 1 SAK
- 2 STTK
- 3 Akava
- 4 MTK

Mihin yhteiskuntaluokkaan katsotte lähinnä kuuluvanne?

- 1 Työväenluokkaan
- 2 Alempaan keskiluokkaan
- 3 Keskiluokkaan
- 4 Ylempään keskiluokkaan
- 5 Yläluokkaan
- 6 En katso kuuluvani mihinkään luokkaan

KOMMENTEJA? Kaikki mielipiteet tiedustelluista asioista tai tästä tutkimuksesta ovat tervetulleita ja arvokkaita!
